

**MTÜ VÕRTSJÄRVE ÜHENDUS
TEGEVUSPIIRKONNA ARENGUDOKUMENTIDE ANALÜÜS
NING TEGEVUSGRUPI ARENGUSTRAEEGIA KOOSTAMISEL
RAKENDATAVUSE EKSPERTHINNANG**

2008

Sisukord

Kokkuvõte

1. Omavalitsuste iseloomustus arengukavade põhjal	4
1.1. Üldiseloomustus	4
1.2. Infrastruktuur	8
1.3. Majandus ja ettevõtlus	21
1.4. Haridus	28
1.5. Kultuur, sport, vaba aeg	38
1.6. Sotsiaalvaldkond	52
1.7. Turism	64
1.8. Mttetulundusühingud ja külaliikumine	69
2. Strateegilised valikud	74
2.1. Arenguvivisioonid	74
2.2. Strateegilised eesmärgid	75
3. Omavalitsuste ühine SWOT analüüs	76
4. Järeldused ja hinnang	80

LISA 1.

MTÜ Võrtsjärve Ühendus territooriumil kehtivate arengudokumentide loetelu ...	81
---	----

KOKKUVÕTE

Käesolev MTÜ Võrtsjärve Ühenduse tegevuspiirkonna arengudokumentide analüüs ning tegevusgrupi strateegia koostamisel rakendatavuse eksperthinnang on koostatud MTÜ Võrtsjärve Ühenduse liikmeks olevate kohalike omavalitsuste arengukavade, sektorarengukavade, omavalitsuse allasutuste arengukavade põhjal. Vaatluse all olid ka külade arengukavad ning Võrtsjärve piirkonna arengukava ning turismistrateegia.

Käesolev analüüs on läbi viidud järgmiste kohalike omavalitsuste arengudokumentide lõikes:

- Kõo vald
- Võhma linn
- Kolga-Jaani vald
- Saarepeedi vald
- Viiratsi vald
- Tarvastu vald
- Rannu vald
- Rõngu vald

19. aprillil 2006.a. asutatud MTÜ Võrtsjärve Ühendus on loodud eesmärgiga arendada Võrtsjärve piirkonda terviklikult.

Piirkonnapõhise lähenemise puhul on oluline välja selgitada piirkonna ühised majanduslikud, kultuurilised ja sotsiaalsed ühised huvid.

LEADER põhimõtete elluviimine saab olla vaid siis tulemuslik kui tegevusgrupi strateegia arvestab, arendab edasi ja täiendab tegevuspiirkonnas kehtivaid arengukavasid. Eriti vajalik on koostoime omavalitsuste arengukavadega, mis on aluseks valla, linna territoriaalselt terviklikule arengule.

Tulenevalt eelnevast keskendub käesolev töö Võrtsjärve piirkonna kaheksa omavalitsuse arengukava analüüsile. Nimetatud arengukavad on küll erineva ülesehitusega, kuid on heaks baasiks tegevusgrupi tegevuspiirkonna strateegia koostamiseks.

1. OMAVALITSUSTE ÜLDISELOOMUSTUS ARENGUKAVADE PÕHJAL

1.1. ÜLDISELOOMUSTUS

Võhma linn

Võhma linn paikneb Viljandi maakonna põhjapiiril piirnedes Järvamaaga. Naabriks läänes ja põhjas on Türi vald, idanaabriks Kõo ning lõunas Suure-Jaani vald.

Võhma asub Tallinn–Nuia maantee ääres ja linna läbib Tallinn-Lelle-Viljandi raudtee. Kaugus Võhmast Türi, Põltsamaale, Viljandisse 25-30 km; Tartusse, Pärnusse, Valka 80–100 km; Tallinnasse 130 km.

Pärast Mõisaküla-Viljandi-Tallinna raudtee valmimist (1900) kujunes Võhma raudteejaama juurde Võhma küla maadele asula, mis peagi muutus tähtsaks raudteesõlmeks ja töölisasulaks Viljandimaa põhjaosas. 1908. a alustas tegevust majandusühisus, 1912. a asutati ühispiimatalitus. Tugevalt aitas kaasa asula arengule ühingu Eesti Lihaekspordi poolt 1928. a rajatud eksporttapamaja. 1935. a lihatööstust laiendati ja sellest sai pikaks ajaks domineeriv tööstusharu asulas.

1945. a sai Võhma alevi õigused. Peale Teist Maailmasõda algasid taastamistööd. 1970-ndail aastail jätkus lihatööstuse arendamine. 1972-1975. a ehitati Võhmasse uus lihakombinaat, mitmed korruselamud, uus koolimaja jt. 1980-ndatel töötas Võhma Lihakombinaadis üle 800 töötaja. Võhmast kujunes monofunktsionaalne asula. Linna läbiv Tallinn-Lelle-Viljandi raudtee ehitati laiarööpmeliseks 1974. a.

Võhma kasvas koos areneva lihatööstusega.

Võhmas on olemas arenguks vajalik tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur, linn asub transpordi ja teede poolest soodsas kohas Kesk-Eestis.

Omavalitsuslik staatus omistati Võhmale 10.10.1991, linna staatuse sai Võhma alev 10.08.1993.

Rahvaarv Võhma linnas aastatel 1995 oli 1996, aastal 2005 1684.

Kõo vald

Kõo vald asub Viljandimaa põhjaosas. Piirinaabriteks on Võhma linn, Kolga-Jaani ja Suure-Jaani vald Viljandimaal, Türi ja Imavere vald Järvamaalt ning Põltsamaa vald Jõgevamaalt. Valla pindala on 149,5 km². Valla rahvaarv seisuga 01.01.2007 oli 1208 inimest ja 01.10.2007 1199 (ca 8 in/km²). Rahvaarv on pidevas vähenemises nagu mujal Eestiski.

Kõo vallas on väljaarenenud 3 suuremat keskust: Kõo, Koksvere ja Pilistvere. Kokku on vallas 15 küla. Pilistvere EELK Andrease Koguduse tegevuse ja surnuaia kasutamise piiriks on endise kihelkonna piirid.

Praeguste valla esmatasandi keskuste hulgas on tähtsam osa Kõol, Koksverel ja Pilistverel.

Huvitava piirkonna moodustab Soomevere küla Võhma linnaga külgnev ala, kus elanikud on tugevalt seotud Võhma linnaga, kuid halduslikult kuuluvad Kõo valda.

Kõo valda võib iseloomustada kui tüüpilist põllumajanduspiirkonda, kus annab tunda kvalifitseeritud tööjõu vähesus kohapeal ja sissetulekute madal tase.

27,4% valla elanikest elab Kõo külas. Teiseks suuremaks keskuseks on Koksvere küla 17% ning kolmandaks Pilistvere 10,7%. Kokku elab neis kolmes külas (kohalikes tõmbekeskustes) 55,1% kogu valla elanikest.

Kõige väiksema rahvaarvuga küladeks on Maalasti ja Unakvere (vastavalt 0,8% ja 1,2% valla elanikest). Seal on põhjuseks ilmselgelt kaugus kohalikest tõmbekeskustest ja suhteliselt kõrvaline asend.

Valla rahvastikust on tööealisi inimesi 58,5%, pensionäre 22,8% ja tööeast nooremaid 18,7%.

Saarepeedi vald

Territooriumilt on Saarepeedi vald Viljandi maakonna üks väiksemaid. Valla pindala on 98,3 km². Elanike arv Saarepeedi vallas 2007. aasta 1. oktoobri seisuga 1255 elanikku, neist mehi 614 ja naised 641. Rahvastiku tihedus on 12,8 el/km².

Loomulik iive on negatiivne, mida mõnevõrra leevendab sisseränne - linnainimeste elamaasumine suvilatesse ja järjest suurenev nõudlus elamuehituskruuntide järele ning elamute ehitamine linna piirile ja ka valla teistesse paikadesse. 1.oktoobri 2007.a seisuga on sündinud 9 ja surnud 10 vallakodanikku.

Inimeste majanduslik aktiivsus ei ole eriti kõrge. Initsiatiivikaid ja riskijulgeid inimesi tuleb pigem juurde väljastpoolt valda, mille tulemusena on juurde loodud uusi töökohti ja paranenud kohalike inimeste majanduslik olukord..

Asustustihedus on ebaühtlane, ettevõtetus on koondunud suurematesse küladesse: Saarepeedile, Välgitasse ja Karulasse. Sotsiaalne infrastruktuur on koondunud Saarepeedile – siin asuvad kool, lasteaed, kauplus, vallamaja, raamatukogu ja postkontor.

Valda läbib 53 km riigimaanteed, kohalikke teid on kokku 80 km, nendest 30 km on valla teed ja 50 km erateed. Riigiteede olukord on üldiselt hea, välja arvatud Taari-Auksi maantee, mis vajab remonti ja ei vasta tänapäeva nõuetele ning puudub jalakäijate tee keskasulas. Nimetatud tee on transiitliikluseks Kilingi-Nõmme-Tartu maantee ja Imavere-Viljandi-Karksi-Nuia maanteele. Kohalike ja erateede olukord kehv - teed vajavad kruusakatte uuendamist ja hooldamist. Koostatud on teederegister. Enamuses erateede valdajatega on sõlmitud avaliku kasutuse lepingud. Eesmärk on tulevikus eraomandusse antud teed omaniku nõusolekul munitsipaliseerida.

Külad vallas: Aindu, Auksi, Karula, Kokaviidika, Moori, Peetrimõisa, Saarepeedi, Taari, Tobraselja, Tõnissaare, Võistre. Perspektiivsed keskused Saarepeedi, Karula ja arenev Peetrimõisa küla.

Kolga-Jaani vald

Kolga-Jaani vald paikneb Viljandi maakonna kirdeosas, looduslike piiridega suhteliselt eraldatult Viljandi Maakonna kirdeosas. Vallas on arenenud kaks keskust – Kolga-Jaani ja Leie, Valla administratiivkeskus paikneb Kolga-Jaanis.

Territooriumilt on vald üks maakonna suuremaid, 312,7 km², elanike arv seisuga 01.01.2005 on 1786.

Vallas on välja kujunenud kaks keskust, endine kihelkonnakeskus Kolga-Jaani ja Leie, administratiivkeskus paikneb Kolga-Jaanis. Peale selle on valla territooriumil 14 küla.

Majanduselu baseerub põhiliselt põllumajanduslikul tootmisel ja tegeletakse turba tootmisega ja vähesel määral puidutöötlemisega, suurimaks tööandjaks on kohalik omavalitsus.

Kolga-Jaani vallas on tänu Võrtsjärvele võimalus arendada puhkemajandust ja turismi. Vald osaleb Võrtsjärve Sihtasutuse töös. Valminud on Võrtsjärve piirkonna arengukava ja üldplaneering.

Potentsiaali omab taluturism.

Arengukavas toodud ideede elluviimisel, täidab Kolga-Jaani vald paremini oma osa inimsõbraliku, jätkuvalt areneva elupaigana.

Valla arendamine on vallaelanike, ettevõtete ja asutuste ühine eesmärk. Oluliseks tuleb pidada jätkuvalt arenevat koostööd mittetulundusühingute ja seltsidega.

Viiratsi vald

Viiratsi vald paikneb Viljandi maakonnas, Viljandi linnast ida poole. Vald on üks suuremaid Viljandi maakonnas. Valla territoorium on 213 km² ja elanike arv 3775 inimest. Valda läbivad Tartu - Viljandi ja Viljandi - Mustla maantee ning Tännassilma jõgi.

Valla administratiivkeskus on Viiratsi alevik, kus elab 1350 inimest. Viiratsi jääb Viljandi kesklinnast vaid 3 km kaugusele, Viljandi järve kirdenurka. Suuremad keskused on veel Vana-Võidu (425 inimest), Uusna (400 inimest), Tännassilma, Valma, Vasara.

Valla territoorium on jaotatud üheks alevikuks ja 21 külaks, põhilisteks tegevusaladeks on põllumajandus ja puidutööstus.

Vallas tegutseb põhikool ja algkool, kolm lasteaeda, neli raamatukogu, kaks rahvamaja, vanurite hoolekandekeskus, lastekodu, kolm postkontorit, perearstikeskus ja mitmed kauplused.

Tarvastu vald

Tarvastu vald asub Viljandimaa lõunaosas piirnedes Võrtsjärve läänekaldaga. Valla pindala on 409 km² ning rahvaarv 4276 (15.08.2007). Valla piiridesse jääb ka Võrtsjärve tuntuim saar Tondisaar. Nii suuruselt kui rahvaarvult on Tarvastu Suure-Jaani valla järel teine omavalitsus. Viljandi maakonnas. Pindalalt ollakse üks suurimaid omavalitsusi kogu vabariigis. Valla administratiivkeskus ja suurim asula on Mustla alevik; asustus on tihe ka Kärstna, Suislepa, Soe ja Väluste külade lähiümbruses. Vallaõigused on Tarvastul aastast 1991.

Maakonnakeskus Viljandi on Mustlast 23 km, valla piirilt 15 km kaugusel. Tarvastu valla ulatus põhjast lõunasse on 34 km ja idast läände üle 17 km . Maismaapiir on Tarvastul Viiratsi, Paistu, Karksi ja Põdrala vallaga, neist viimane kuulub Valga maakonda.

Tarvastu maastik on eripalgeline. Võrtsjärve-äärne piirkond on tasane, kaldalähedane ala soine ning kaetud rohkete veetaimedega, mis raskendavad ligipääsu järvele. Maapinna kuivendamiseks on aastate eest rajatud poldreid. Ujumiskohtadena on kasutusel Kivilõppe rand ning Tarvastu polder. Võrtsjärvest lääne poole liikudes muutub pinnamood vaheldusrikkamaks, maapind tõuseb ning saavutab suurima kõrguse Kärstna Kabelimäel (136 m üle merepinna, jalamilt 60 m), mis on Sakala kõrgustiku idaosa kõrgeim punkt.

Maastikku liigestavad mitmed ürgorud devoni liivakivi paljanditega. Jõgedest on pikim Õhne, mis saab alguse valla territooriumil asuvast Veisjärvest (suurim maakonnasisene järv) ning suubub Võrtsjärve, voolates läbi Läti ja Valgamaa. Vallasisestest vooluveekogudest on pikim Tarvastu jõgi (21 km). Looduskaunid kohad on Veisjärv ning Muti maastikukaitseala.

Eriti rikas suurepäraste profiilide poolest on Tarvastu jõe org endise rüütli lossi kohal.

Tarvastu vald kuulub Lõuna – Viljandimaa piirkonda, mis omakorda moodustab suure osa ajaloolisest Mulgimaast. Aktiivselt osaleb Tarvastu Võrtsjärve ümbritsevate valdade koostöös.

Rannu vald

Rannu vald asub Tartu maakonna lääneosas. Vald piirneb põhjas Kolga-Jaani, idas Puhja ja Konguta ning lõunas Rõngu vallaga. Läänepiiriks on Võrtsjärv. Valla pindala on 243,7 km². Elanike arv 1750. Vald jaguneb 19 asulaks. Rannu valla vallastaatus taastati 11. juulil 1991.a. Rannu vald on viljaka mullaga ja tugevate traditsioonidega põline põllumajanduspiirkond. Siin tegeldakse teravilja- ja rapsikasvatamise, piimasaaduste tootmise, juustutootmise, puidutöötlemise, turbatootmise ja kalapüügi. Rannu vallas asub Eesti siseveekogude uurimisega tegelev Võrtsjärve Limnoloogiakeskus. Haridus- ja kultuurielu on omavahel väga tihedasti läbi põimunud ning mõlemas valdkonnas on saavutatud tähelepanuväärselt hea tase. Rannu vallas ilmub Rannu Valla Leht, mille ülesandeks on avalikustada vallavalitsuse ja volikogu tööd ning teavitada kõigest, mis seondub Rannu tänapäeva ja minevikuga.

Rõngu vald

Rõngu vald paikneb Tartu maakonna edelaosas piirnedes läänes Võrtsjärvega, loodes ja põhjas Rannu ja Konguta vallaga, kirdes Elva linnaga, idas Nõo valla ja Valga maakonna Palupera vallaga, lõunas Valga maakonna Puka vallaga. Oma praegustes piirides hõlmab vald osaliselt endiste (1939.a.) Rõngu ja Elva valla maid.

Rõngu on keskmise suurusega maavald maakonnas. Maa-ameti andmetel on valla suuruseks 164 km² moodustades 5,6% maakonna maavaldade territooriumist. Territooriumi ulatus põhjast lõunasse on 12,5 km ja läänest itta 20,5 km.

Valla territooriumil paikneb 2 alevikku (Käärdi ja Rõngu) ja 15 küla. Vallakeskus paikneb Rõngu alevikus. Rõngu alevik on küllalt suure tõmbejõuga asula ning suuremale osale vallaelanikele hea kättesaadavusega. 2006 aasta 01. oktoobri seisuga elab Rõngu vallas 3036 alalist elanikku, neist

mehi 1526 ja naisi 1510 Rahvastiku tihedus on 18,6 in/km². Tervikuna on valla ida- ja keskosas, võrrelduna Võrtsjärve äärsel alal, asustustihedus märksa kõrgem. Elanike arv näitab stabiilselt kahanemise trendi.

Vald on kaetud tiheda teedevõrgustikuga. Intensiivsema liiklusega teelõiguks on Tartu-Valga maantee. Rõngu kaudu on hea ühendustee Tartust Pärnusse ja Viljandist Otepäale. Valda läbib Tallinn-Tartu-Valga-Riia raudtee. Maakonnakeskusesse Tartusse on Rõngust ca 40 km. Lähimasse linna Elva 14 km ja Otepäale 18 km.

Rahvastiku prognoosi kohaselt peaks Rõngu valla elanike arv edaspidi veidi langema või püsima stabiilsena. Lähtudes üldisest vanusestruktuuri nihkest peaks tööealiste osakaal jääma stabiilseks, mistõttu valla majanduslik kandevõime ei tohiks langeda. Mingil määral mõjutab tööealise rahvastiku arvukust väljaränne. Inimeste lahkumise põhjusena võib välja tuua seoseid tööga ja lastega peredes koolihariduse omandamise võimalusi ja õppekeskkonda.

1.2. INFRASTRUKTUUR

Kõo vald

Internet - Avalikud internetipunktid on Kõo raamatukogus, Pilistvere raamatukogus ja Koksvere raamatute laenutamise punktis. Kõo raamatukogus on WIFI ühendus

Elektrivarustus hea, võimsused piisavad. Probleemiks on liinide pikkus ja kulgumine metsade vahel. Lahendus: uute alajaamade paigaldamine ja liinikoridoride laiendamine. Viimasel ajal on Eesti Energia paigaldanud ka uusi alajaamu ning probleemi teravus on tunduvalt vähenenud.

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon on välja ehitatud Kõo, Koksvere ja Pilistvere keskasulates. 2007 aastal paigaldati Koksvere küla, Kirivere Põhikooli, Pilistvere Hooldekodu ja Kõo küla pumbamajadesse veepuhastusfiltrid. Peale filtrite paigaldamist vastab joogivesi kõikidele normidele. Probleemiks on Koksvere veetrasside ja biotiikide halb seisund (vaja rekonstrueerida). Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni plaanipärase arengu tagamiseks on vallas koostatud Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2006 – 2017.

Soojamajandus. Valla territooriumil ei ole ühist kaugküttesüsteemi. Kõo suured majad on üle viidud oma katlamajadele ja ahjudele.

Maanteed, transport.

Vallas on küllalt hea teedevõrk. Valda läbib Imavere – Viljandi ja Võhma – Põltsamaa maantee. Riigimaanteed on üldiselt heas korras, kruusakattega riigiteed võiks ehitada tolmuwabaks. Eeskätt puudutab see Pilistvere - Kabala teelõiku, mis Järvamaa osas on muudetud tolmuwabaks.

Kõo – Kirivere Põhikooli jalakäijate tee vajab mustkattede viimist.

Bussiliinidega on eriti Kõo – Koksvere piirkond varustatud hästi, probleem on suurem Pilistvere ning eriti Venevere, Paenasti, Unakvere, Maalasti ja Arjassaare külates. Õpilaste transpordiprobleemid on lahendatud vallasiseste õpilasliinide käiguhoidmisega. Venevere, Paenasti, Unakvere piirkonna transpordiprobleemide lahendamiseks on käiku pandud vallasisene bussiliin.

Valda teenindavad kolm Eesti Posti sidejaoskonda, mis asuvad Võhmas, Kõos ja Pilistveres.

Tugevused:

Kõik peamised infrastruktuurikomponendid olemas.
Võrdlemisi hea teedevõrk.
Õpilastranspordi olemasolu.
Üldjuhul piisavad elektrivõimsused.

Nõrkused:

Raske on leida vahendeid investeerimiseks.
Õpilastranspordi sesoonsus.
Riigi nõrk maaelupoliitika.
Teede kehv seisukord

Võimalused:

Planeeringuga lahendada komplekselt kommunikatsioonivõrgud.
Avatus ja valla aktiivsus soodustavad investorite leidmist
Euroopa Liidu jm. toetuste taotlemine maapiirkondade arendamiseks.

Ohud:

Bussiliikluse edasine halvenemine.
Võimalikud probleemid maaomanikega infrastruktuuride rajamisel.

Eesmärgid ja prioriteedid

Vajaliku sagedusega bussiliikluse tagamine kohalikuks reisijateveoks, püüda säilitada olemasolevaid bussiliine.
Tagada valla poolt õpilastransport Kirivere Põhikooli.
Tagada valla teede hooldus.
Tegeleda bussipeatuste hooldamisega.
Infrastruktuuri elementide väljaarendamisel arvestada ettevõtjate vajadusi ja huve.
Kindlustada ohutus ja keskkonnanõuete täitmine.
Ettevõtlusinfrastruktuuri arendamine.
Infrastruktuuri (eelkõige teed) täiendamine ja parandamine.

Arengusuunad ja tegevused

Kõo – Kirivere tee mustkattete viimine.
Garanteerida üldkasutatavate vallateede rahuldav korrashoid, sh teeäärte ja kraavide hooldus.
Tagada talvine lumetõrje avalikel ja elamute juurde viivatel teedel.
Korrastada teemärgistus, tagada liiklusmärkide ja viitade korrashoid valla teedel.
Suurematesse küladesse paigaldada valla infotahvlid.
Valla teeregistri pidamine.
Kõo, Koksvere ja Pilistvere külakeskuste tänavavalgustus.
Leida vahendid bussipeatuste korrashoidmiseks.
Soodustada nõudlusega vastavuses oleva sidevõrgu väljaehitamist ja toetada interneti raadiolinkide arengut.
Koksvere küla vee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine.
Kõo küla vee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine.
Puhastusseadmete rekonstrueerimine Koksveres .

Kirivere Põhikooli küttesüsteemi ümberehitus puidukeskküttele.

Võhma linn

Telefon. Kogu linna territooriumil digitaliseeritud, seisukord hea, võimaldab kõigil elanikel ka internetiühendust. Perspektiivis võimalikult palju kaablitest maa alla, linnavalitsusel neid töid koordineerida elektrivõrkude, kaabellevi, vee- ja kanalisatsioonitrasside rajamisel.

Internet. Kool, raamatukogu AIP, linnavalitsus kindlustatud püsiühendusega. Toetada avalike Wi-Fi võrkude rajamist linna territooriumil.

Kaabellevi. Võrk rajatud, hõlmab enamuses suuri korrusmaju. Võrgu omanik on VTÜ Võhma Ekraan, kellel on koostatud ka kaabellevivõrgu arendamise kava. Tulevikus parandada kvaliteeti, laiendada võrku kõigi soovijateni, kaablid maa alla.

Elektrivõrk. Olemasolev elektrivõrk on üldiselt piisava võimsusega. Linna territooriumil on 7 alajaama. Tulevikus ei ole probleemi võimalike tekkivate tootmisettevõtete ja elanike elektrivarustusega, olemas on piisav reserv.

Soojamajandus. Võhma linnas on olemas toimiv 1995. a käivitunud kaugkütte-süsteem: katlamaja (2 põlevkivi-kütteõlil töötavat katelt võimsustega 2 MW ja 3 MW), soojatrasside kogupikkus on 2250 m, sh eelisoleeritud trasse 1400 m. Kõikide korruselamute ja linna asutuste (va kultuurikeskuse soojussõlm) soojussõlmed on renoveeritud. Süsteemi haldab AS Võhma ELKO (100% aktsiate omanik on Võhma linn). Kütteperioodi jooksul on soojusenergiat toodetud keskmiselt 6400 MWh, realiseeritud keskmiselt 5400 MWh.

Tugevused:

Suhteliselt palju soojatrasse on renoveeritud.

Renoveeritud soojussõlmed.

AS Võhma ELKO näol toimib süsteem küllaltki hästi.

Nõrkused:

Kütuste kallinemise oht, mis tingib müüdava soojusenergia ühiku hinna kasvu.

EBRD-laenuga seonduv ei võimalda vajalike investeeringute teostamist.

Hoonete konstruktsioonide madal soojapidavus.

Korteriühistute puudumine.

Eesmärk:

Kindlustada linnas asuvate korruselamute ja asutuste, ettevõtete varustamine vajaliku koguse soojusenergiaga kogu kütteperioodi jooksul.

Arengusuunad ja tegevused:

Ühendada linnavalitsuse hoone linna kaugkütte-süsteemi.

Tagada linnaelurves vajalik omaosalus, et sobilikest projektidest hankida hoone renoveerimiseks (kaugküte, välisfassaadi soojustamine ja korrastamine, väljavahetamata akende ja uste vahetus) täiendavaid rahalisi vahendeid.

Kaasa aidata korteriühistute moodustamisele. Korteriühistud võimaldavad korteriomanike probleeme ratsionaalsemalt lahendada.

Kaaluda alternatiivsete kütuste kasutuselevõtmise võimalusi.

Rekonstrueerida soojatrasseid.

Planeeringud, tänavad, tänavavalgustus. Linna territooriumil on 36 tänavat kogupikkusega 12,4 km, 1,4 km on riigiteid (Tartu tn ja Viljandi tn). Mustkatttega tänavaid on kokku 8,3 km, kruusakatttega 2,7 km, pinnasteid 1,4 km. Kõva katttega kõnniteed on Võhmas ainult Tallinna ja Jaama tänavatel. Põhiline osa tänavatest on projekteeritud ja ehitatud 1960-ndatel aastatel. AS Võhma ELKO haldab 190 tänavavalgustit. Ebaökonomised tänavavalgustid (40 tk) vajavad väljavahetamist kaasaegsete vastu. Suur osa tänavate nimesilte vajavad väljavahetamist. Endise bussiootepaviljoni edasine saatus omandiküsimuse tõttu ebaselge.

Tugevused:

On olemas kehtiv Võhma linna üldplaneering.
Olemas kehtiv teehoiukava.

Nõrkused:

Kahala suunal linna läbiv liiklus kulgeb mööda linna tänavaid, otstarbekam oleks kui Tallinna ja Väike tänav oleksid riigi hallata.
Ebaökonomsete tänavavalgustuse lampide suur osakaal.
Tänavad on kitsad, katted halvas seisukorras. Vähe on kõnniteid, mis tagaks jalakäijate liikumisel suurema ohutuse.

Eesmärk:

Kindlustada jalakäijate ja sõidukite ohutu liiklemine linna tänavatel.
Kindlustada operatiivne lume- ja libedustõrje talveperioodil. Kindlustada tänavate optimaalne ja ökonoomne valgustatus pimedal ajal.

Arengusuunad ja tegevused:

Renoveerida ja hooldada tänavaid vastavalt teehoiukavale.
Hankida lisavahenditeid erinevate projektidega.
Vahetada välja vananenud tänavavalgustid, tänavate nimesildid.
Reserveerida nn endise kultuurimaja krunt Tallinna ja Tartu tänavate nurgal uue Päästeameti depoo rajamiseks. Teha koostööd Päästeametiga depoo rajamise eeltöödel.
Normaliseerida bussi ootamine.
Rajada Laia tänav pikendus Kahala teeni.
Muuta kõik linnatänavad tolmuvabaks.
Võimaldada linna abi detailplaneeringute koostamisel.

Veevarustus, kanalisatsioon, sadevesi. Võhma linnale kuulub 2 puurkaevu (vana puurkaev renoveeriti 2003. a, uus anti käiku 2003. a), veetrasse on 4750 m ja kanalisatsioonitrasse 4300 m. Kaasaegne heitvete puhastusjaam anti käiku 2003. a. Linna ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemiga on liitunud ca 60% linna elanikest. Linn osaleb Põhja-Viljandimaa ühises veemajandusprogrammis, mis käivitub 2007. a ja millega loodetakse rekonstrueerida ja ehitada uued vee- ja kanalisatsioonitrassid. Projekti lõppedes oleks ühisveevärgi ja kanalisatsiooniga liitunud 100% Võhma linnast.
Sadeveetrassid linnas praktiliselt puuduvad.

Tugevused:

Võhma linn osaleb Põhja-Viljandimaa veemajandusprojektis.

Heas korras heitveepuhasti ja puurkaevud.
Olemas vee- ja kanalisatsiooni arengukava.

Nõrkused:

Osades linnaosades puudub ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteem.
Ebaselge olukord tööde osas, mis leiavad rahastamist läbi Põhja-Viljandimaa veemajandusprojekti.
Vee- ja kanalisatsioonitrasside kehv olukord.
Vana puurkaevu vee suur fluorisisaldus.

Eesmärk:

Kindlustada linna elanikud kvaliteetse joogiveega, tagada heitvete teisaldamine ja puhastamine.

Arengusuunad ja tegevused:

Kindlustada omaosaluse, et linn saaks osaleda Põhja-Viljandimaa ühises veemajandusprogrammis.
Välja ehitada uued vee- ja kanalisatsioonitrassid ja rekonstrueerida olemasolevad.
Rajada uued sadeveetrassid.
Rakendada vajalikud meetmed joogivee kvaliteedi tagamiseks.

Jäätmekäitlus. AS Võhma ELKO kontori juures paikneb ohtlike jäätmete kogumise konteiner.
Korruselamute ja linna asutuste juures paiknevad jäätmekonteinerid, lepingud jäätmevedajatega on sõlmitud. AS Väätsa Prügilaga on linnavalitsusel leping 2 vanapaberi ja papi ning 3 pakenditaara kogumise konteineri haldamiseks. Võhma linn on Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liige. Paljud omavalitsusele seadusega pandud kohustused on delegeeritud KEJHK-le. Võhma linnal on olemas kehtiv jäätmekava. Koostamisel on jäätmevaldajate register ja jäätmehoolduseeskiri. Võhmasse projekteeritakse jäätmejaama.

Tugevused:

Olemas kehtiv jäätmekava.
Olemasolev süsteem toimib rahuldavalt.
Olemas pakendi- ja paberikonteinerid, ohtlike jäätmete konteiner.
Olemas orgaaniliste jäätmete kompostimisväljak.

Nõrkused:

Paljudel elanikel puudub leping jäätmevedajatega.

Eesmärk:

Linna elanike ja asutuste jäätmete kogumine, eelsorteerimine, jäätmekäitlusse saatmine.

Arengusuunad ja tegevused:

Rajada jäätmejaam.
Täita jäätmeseadusest tulenevad kohustused.

Haljastus ja heakord. Linna territoorium on ca 2 km². Linna territooriumil on haljastuid ca 183 000 m². Hetkel on linnapoolse regulaarse hooldusega ala suurus 16,44 ha mis on jaotatud hooldusklassidesse. Hooldustöid teostas lepingu alusel AS Floreas Viljandi (leping lõppes 31.12.2005). Korruselamute krunte hooldab AS Võhma ELKO. Linnaeelarve tagasihoidlike

võimaluste tõttu on linna haljastute hoolduse hanke väljakuulutamisel raskusi sobiliku töövõtja leidmisel. Seni ei ole olnud võimalik rahapuudusel uusi parke ja haljasalaseid rajada ning olemasolevaid renoveerida. Vastavalt kehtivale Võhma linna heakorra eeskirjale hooldavad kinnistuid omanikud või haldajad.

Tugevused:

Võimalus kasutada heakorratööde tegemisel kohalikku tööjõudu AS Võhma ELKO näol.

Nõrkused:

Probleemid haljastuse hanke teostamisel sobiva töövõtja leidmisega.

Eesmärk:

Haljastute ja avalike vaba aja veetmise kohtade sihikindel, plaanipärane ja järjepidev arendamine ja korrashoid.

Arengusuunad ja tegevused:

Jätkata suviste õpilasmalevate organiseerimist linna heakorratöödel.

Jätkata iga-aastase heakorrakonkursi läbiviimist.

Tagada linnaeelarves vahendid uute parkide ja haljasalade rajamiseks.

Teostada vajalikud uuringud paisjärve rajamiseks.

Paigaldada info- ja reklaamtahvlid ning viidad, lüüa süsteem tahvlite haldamisel.

Paigaldada istepingid ja prügikastid.

Alustada linna keske haljasala (Veski tn ääres) planeerimis- ja projekteerimistöödega.

Toetada elanikkonna loodushoidlikku suhtumist ja elukeskkonna vääristamist.

Koostöös naabervaldadega heakorrastada Võhma ümbrus, eeskätt rabajärved.

Kolga-Jaani vald

Kolga-Jaani valla arengueesmärk ja ülesanne: Kolga- Jaani vald - loodushoidlik, säästvalt arenev, turvaline ja heakorrestatud elupaik.

1.Tagada asulates jalakäijate, jalgratturite ja ratastooli või lapsevankriga liiklejate turvalisus.

2.Tagada valla territooriumil kord ja puhtus.

- tagada üldkasutatavate territooriumite heakord
- tagada kord kalmistutel, võimalusel kaasata kogudusi kalmistute haldamisse.
- tagada Kolga-Jaani valla piiridesse jääva Võrtsjärve ranna korrashoid koostöös Võrtsjärve SA-ga
- arendada Võrtsjärve piirkonda kooskõlas Võrtsjärve piirkonna üldplaneeringuga
- turismiinfo punkti rajamine Jõesuusse
- Ulge puhkekompleksi edasi arendamine

3. Viia ellu valla transpordiskeem

4. Aidata koostöös maavalitsuse ja teiste valdadega kaasa valla ja selle lähialade liikluskorralduse parendamisele.

5. Varustada vald visuaalinfo ja viidasüsteemidega.

6.. Asulates asfalteerida olulisemad kruusakattega teed või tänavad.

7. Tagada asulate (Kolga-Jaani, Leie, Meleski) tänavate valgustus pimedal ajal, rekonstrueerida amortiseerunud valgustid ja võimalusel ehitada uusi.

8. Varustada valla bussipeatused bussiinfo, võimalusel korraldada suuremates peatustes ootepaviljonide ehitamine.

9. Parandada valla asulates elanikkonna kvaliteetse joogiveega varustamist, vähendada keskkonda saastavete puhastamata heitvete hulka.

- tagada normidele vastav, kvaliteetne joogivesi
- kavandada, ehitada ja rekonstrueerida Kolga-Jaani ja Leie vee- ja kanalisatsioonitorustikud.
- koostöös Maavalitsuse keskkonnaametiga leida lahendus Leie ja Kolga-Jaani reovee puhastusseadmete väljaehitamiseks.
- teha koostööd naaberomavalitsustega keskkonnainvesteeringute saamiseks valda

10. Suunata valla arengut planeeringute kaudu.

- kaasajastada planeeringuid.
- koostada valla arenguks oluliste alade üld- ja detailplaneeringud.

11. Määrata vallale vajalikud maa-alad ja korraldada nende munitsipaliseerimine ning kasutuselevõtt planeeringute koostamise ja tehnovõrkude väljaehitamiseks.

12. Tõhustada jäätmekäitlust.

- korraldada jäätmete sorteeritud kogumine
- korraldada asulates haljastusjäätmete kogumine ja komposteerimine.

13. Tagada keskkonnakaitseliste nõuete täitmine, kasutada säästlikult taastumatuid loodusressursse.

- kaaluda kohaliku Agenda 21 koostamist, lülitades sinna ka säästlikku sotsiaalset arengut käsitletavaid põhimõtteid.
- tunnustada ettevõtjaid suuremate keskkonnakaitseliste ülesannete lahendamise eest.

14. Aidata leida võimalusi valla territooriumil interneti püsiühenduse loomiseks.

Saarepeedi vald

Kohalikud teed

- 1 Vastavalt teehoiukavale korrastada igal aastal 10-15% valla avalikus kasutuses olevatest teedest;
- 2 Kaasfinantseerida Saarepeedi valla territooriumil paiknevate teelõikude asfalteerimisega seotud projekte;
- 3 Korraldada avalikus kasutuses olevatel teedel libeduse tõrje;
- 4 Korraldada teeäärte võsast puhastamist;
- 5 Taotleda Taari-Auksi riigimaantee renoveerimist OÜ-lt Sakala Teed;
- 6 Kooskõlas erateede omanikega jätkata erateede munitsipaliseerimist.

Veevarustus- ja kanalisatsioon

1. Koostöö AS Viljandi Veevärgiga;
2. Rekonstrueerida Saarepeedi pumbajaam;
3. Ehitada Saarepeedi pumbajaama kaitsetsooni ümber piirdeaed;
4. Ühendada Karula küla elamute heitveetorustik Viljandi Lasteabi- ja Sotsiaalkeskuse Karula osakonna puhastusseadmetega;
5. Leida võimalus isemajandava kommunaalteenuseid osutava firma loomiseks;
6. Rekonstrueerida ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni seadmed;
7. Määratleda reovee kogumise alad vastavalt EL nõuetele;
8. Seoses ehitustegevusega Peetrimõisa külas nõuda arendajalt uuselamurajooni vee- ja kanalisatsioonivõrgu väljaarendamist.
9. Korrastada ja viidastada Päästeametis registreeritud tuletõrje veevõtukohad.

Välisvalgustus, elektrivarustus

- 1 Tagada valla munitsipaalobjektide välisvalgustus;
- 2 Korraldada Saarepeedi vallas elamurajoonide välisvalgustus;
- 3 Aktsepteerida AS Eesti Energia arengukava, mis näeb ette välisvõrkude korrastamise, millega tagatakse elektrienergiaga varustamise paranamine;
- 4 Taotleda linnalähedaste elektriliinide maa alla paigutamist.

Ühistransport

- 1 Teha koostööd liinivaldajatega bussiliikluse parendamiseks ja liinide ühtlasemaks koormamiseks;
- 2 Jätkata õpilaste vedu valla bussiga;
- 3 Renoveerida olemasolevad bussiootekojad ja kaaluda võimalust juurde muretseda uusi vastavalt külaelanike initsiatiivile.

Telekommunikatsioonid ja infotehnoloogia

- 1 Aktsepteerida Eesti Posti ja Elion Ettevõtte AS regionaalset arengukava, mis näevad ette Saarepeedi postkontori tegevuse jätkamist ja telefoniside kvaliteedi parandamist lähiaastatel;
- 2 Täiendada Saarepeedi valla veebilehekülge;
- 3 Korraldada infosüsteemialaseid koolitusi vallavalitsuse ametnikele ja vallaelanikele;
- 4 Interneti püsiühenduse tagamine ja teenuse loomine hajaasustusega piirkondades.

Elamumajandus

- 1 Energiakadude vähendamine (hoonete soojustamine ja renoveerimine);

- 2 Korterühistute loomine;
- 3 Korterite ostmise ja renoveerimine;
- * piirkonda saabuva uue tööjõu jaoks;
- * endistele omanikele tagastatavates majades elavatele üürnikele.

Viiratsi vald

Vesi ja kanalisatsioon

Eesmärk aastaks 2017: puhas ja kvaliteetne joogivesi igas kodus ning lahendatud on reovee käitlemisega seondunud probleemid

Hetkeolukord

Puurkaevude võimsused on täiesti piisavad praeguste ja prognoositavate vajaduste rahuldamiseks. Vajalik on vähemalt osaline veepuhastus.

Vanad torustikud on haprad ning pragunevad. Ventiilid on paigaldatud kaevudesse, mis on veega täitunud. Kanalisatsioonikaevude vettpidavus on küsitav, pinnase- ja sademeveed tungivad kanalisatsiooni. Kanalisatsioonikaevud ja torustikud on halvas olukorras. Samuti pole teada osa torustike täpne asukoht, läbimõõt ja olukord. Siiski on olukord viimastel aastatel paranenud: Viiratsi ja Teemeistri reovesi on suunatud Viljandi uude reoveepuhastisse, Viiratsi saab Viljandist kvaliteetse joogivee, Viiratsi vana reoveepuhasti on nõuetekohaselt likvideeritud ja Tännassilma rahvamajale on ehitatud veetrass.

Lahendused: Viljandi maakonna veemajandusprojekti Viiratsi valla osa elluviimine kooskõlas valla uuendatud ÜVK arengukavaga

Kütte- ja soojamajandus

Eesmärk aastaks 2013: vähenenud on trasside ja hoonete soojakaod ning soojusenergiat tarbitakse säästlikult.

Hetkeolukord

Sooja tootvad katlamajad on kõik olulist turuosa omavate erafirmade (Fortum Termest AS – Viiratsi võrgupiirkond ja AS Esro – Vana-Võidu võrgupiirkond) teenendamisel. Nende ettevõtete poolt müüdava soojusenergia piirhinna kooskõlastab Konkurentsiamet. Oluliseks probleemiks on kõrge küttehind ja suured soojakaod, mille põhjustavad Viiratsi ja Vana-Võidu amortiseerunud soojatrassid.

Lahendused

Viiratsi ja Vana-Võidu soojatrasside soojakao vähendamine (20% piiridesse)
Keskkonnasäästlike kütmissviiside toetamine ja hoonete soojapidavuse tõstmine

Teed ja transport

Eesmärk aastaks 2013: tolmuvabad keskused, jalakäijasõbralik kõnniteede süsteem ja toimiv vallateede teenindus. Kõiki valla elanikke rahuldav transpordiühendus võimaldab vaba liikumist nii valla sees kui ka väljapoole.

Hetkeolukord

Valla teed on valdavalt kruuskattega. Nende seisukord on paiguti halb. Mõnedel valla teedel tuntakse muret liikluskorralduse ohutuse pärast. Viimastel aastatel on uuendatud kruusakatet teedel ja vallale on ostetud teehöövel. Suuremate maanteedel äärsetel küladel on hea transpordiühendus. Rahul pole aga need, kes elavad suurtest teedest eemal. Probleemiks on ka puuduvad või korrast ära bussiootepaviljonid.

Lahendused

Valla suuremate asulate teede muutmine tolmuvabaks
Valla omandis olevate teede, sildade ja truupide remont ja korrashoid
Koostöö riigiga vallasiseste riigiteede tolmuvabaks muutmisel
Teede ja tänavate hooldamiseks vajamineva tehnika uuendamine
Teede õigeaegne ja korrapärane hooldamine
Kõnniteede rajamine Viiratsis
Kõnniteede ülevaatamine ja korrastamine
Ühistranspordi optimeerimise võimaluste otsimine
Bussipeatuste ja –paviljonide seisukorra iga-aastane korrashoid ja uute paviljonide ehitamine

Elekter ja side

Eesmärk aastaks 2013: ühtlaselt stabiilne elektrivarustus kogu valla territooriumil tagab sidesüsteemide kvaliteetse toimimise ja ettevõtluse arengu. Kõigile elanikele on tagatud odav liitumine andmesidesüsteemidega ja interneti kasutamine kodu lähiumbruses avatud internetipunktides.

Hetkeolukord

Praegu pole tagatud kõikides tiheasustusega küldes tänavavalgustus, mistõttu elanikud tunnevad pimedal ajal liikudes muret turvalisuse pärast. Viiratsi aleviku tänavalgustus on rekonstrueeritud. Valma külas on tänavalgustuse ala laiendatud. Valla ääremadel on elektrivool nõrk, mis põhjustab sagedasi katkestusi ja raskendab elektrimasinate kasutamist. Interneti kasutamisega seotud probleemid puudutavad enamikku külasid. Valla territoorium on suur ning praegused avalikud internetipunktid ei suuda nõudlust rahuldada. Infoühiskonna kiire teabevahetuse vajadusi arvestades on oluline pidevalt kaasajastada valla allasutuste andmeside tark- ja riistvara.

Lahendused

Külade tänavavalgustuse järkjärguline parandamine
Energia säästliku tarbimise propageerimine

Külades interneti kasutamise võimaluste parandamisele kaasaaitamine
Koostöös Eesti Energiaga ääremaade elektrivarustuse parandamiseks võimaluste leidmine
Avalike internetipunktide arendamine
Hea kõnesideteenus ja kättesaadav kvaliteetne andmeside kogu valla territooriumil
Laialdane e-teenuste kasutuselevõtt

Planeerimine

Hetkeolukord

Vallal on koostatud üldplaneering. Valla tiheasustusalad vajavad täpsemaid osaplaneeringuid. Planeeritavates elamu- ja tööstuspiirkondades puuduvad vajalikud infrastruktuurid. Probleemiks on saanud ka Tänassilma kalmistu matmispaikade jaotamine, mis praegu pole korraldatud ühtse süsteemi alusel.

Lahendused

Valla suurematele keskustele osaplaneeringute koostamine
Elamumajanduslikele munitsipaalmaadele detailplaneeringute loomine
Hajaasustuses uute eramute ehitamisele kaasaaitamine
Iva tee äärde tehnoküla rajamise toetamine
Tänassilma kalmistu planeeringu koostamine

Tarvastu vald

Teed ja tänavad

Tarvastu vallas on 232km teid, sh kruusakattega teid 221 km, asfaltkattega teid 5km ja pinnasteid 6 km. Erateid on valla territooriumil 180 km, sh avalikus kasutuses 112 km. Vallas on 8 silda, millest eravalduses on 4 silda. Mustla alevikus on 14 km tänavaid ja sellest 6,5km asfaltkattega.

Talvist lumetõrjet on vallas teha 230 km.

Ühistransport

Tarvastu vald korraldab oma territooriumil õpilasvedu teenusepakkujatega sõlmitud hankelepingute kaudu. Kuna maakonnaliinid läbivad valda, ei ole Tarvastu vald seni neid sõiduplaane valla huvidest lähtuvalt suutnud oluliselt mõjutada või täiendada.

Telefoniside, infokommunikatsioon

Telefoniside teenust pakub Tarvastu vallas AS Elion. Võimalik on tarbida kõigi eesti mobiilsidevõrkude teenuseid.

Tarvastu vallas on interneti kättesaadavus üldiselt rahuldav, probleeme valmistab see mõnes valla piirikülas (Kivilõpe, Pahuvere), vahel takistab internetiühenduse sisseseadmist mitte tehnilised võimalused, vaid inimeste majanduslik olukord: hajaasustustes vajalikud andmeside seadmed on tunduvalt kallimad kui keskasulates kasutatavad

Kõigis raamatukogudes on olemas internetiühendus, nende juurde on loodud AIPid, on olemas üks WiFi ühendusega ala – Mustlas, Tarvastu raamatukogus.

Energeetika

Mustlas asuv tsentraalkatlamaja ja trassid vajavad renoveerimist. Soojavarustusega seotud probleemiks on kütte kõrge hind. Korrusmajade küttesüsteemide osas on suurim probleem, et süsteem on tasakaalustamata ning mõnes majas puudub ühtne kütmisslahendus: mõned korterid kasutavad kättesaadavaid kütteviise, mõned on liitunud tsentraalküttega. Korrusmajades on suured energiakulud, sest majad on väljast soojustamata. Kaugkütte areng kavandatakse tulevikus täpsemalt kaugkütte arengukavaga.

Tänavavalgustus alevikes on küll vallale suur kuluartikkel, kuid samas möödapääsmatult vajalik investeering. See tagab elanikele pimedal ajal vajaliku turvatunde ja on samas oluline mainekujunduse element. Valgustatud objektid ja tänavad teevad kõik objektid jälgitavaks pikema aja jooksul, luues paremad tingimused nii turismi kui üldse ettevõtluse arenguks. Kõigis valla suuremates keskustes olev tänavavalgustus on aegunud ja vajab rekonstrueerimist.

Ühisveevärk ja kanalisatsioon

Ühisveevärki varustavad tsentraalsed puurkaevud, kus joogivee kvaliteet on rahuldav, kaevude tootlus on piisav, probleemiks on normist suurem rauasisaldus.

Kõigi valla keskasulate vee- ja kanalisatsiooni süsteemid on amortiseerunud ja vajavad väljavahetamist.

Põhjavee kasutamine ja süsteemide uuendamine toimub tulevikus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava ning põhjaveeuuringute alusel.

Jäätmekäitlus

Vallast kogutud segaolmejäätmete kogumist haldab Cleanaway Viljandi AS. Prügi kogumist korraldab vallas veel AS Ragn-Sells. Ohtlike ja taaskasutatavate jäätmete kogumispunkt on rajatud Mustla alevikku. Taaskasutatavate jäätmete kogumispunktid asuvad veel, Suislepas, Kärstnas, Pahuveres. Jäätmejaama rajamist planeeritakse Mustlasse.

Rannu vald

Teed ja transport

Rannu valda läbivad Tartu-Viljandi ja Sangla-Rõngu asfaltkattega tugimaanteed ning Vallapalu-Rannaküla, Elva-Rannu, Ervu-Konguta, Kureküla tee, Rannu puiestee, Rannu ringtee, Rannu-Paju kõrvalmaanteed. Need maanteed kuuluvad riigile.

Valla avalikus kasutuses olevaid teid on ligi 115 km. Eesmärgiks on hoida vallasisesed teed igati sõidukorras, kulutades kapitaalremondiks vähemalt 1,5 milj. krooni aastas. Sellest vähemalt 300 tuh. kr. tuleb kulutada kruusateede pindamiseks kohtades, kus tolmu häirib elanike normaalset elu (Suure-Rakke tee, Kureküla teed, Ranna tee, Rannu pargitee, Verevi tänav, Kulli-Pagavere tee, Õpetajate tee, Järve-Sünna tee, Noorma-Orava tee, Ojavere-Koidu tee) või kus kulgeb igapäevane õpilaste bussiliin (Väike-Rakke -Järveküla – Neemisküla).

Kortermajade õueteede uuendamisel toetab vald korteriühistuid kuni 2000 krooniga ühe korteri kohta.

Lähiaastate eesmärgiks on ka parklate seisukorra parandamine (Rannu, Kureküla). Vallale kuuluvate teede alune maa tuleks järk-järgult munitsipaliseerida. Kuna maareformi käigus on paljud avaliku kasutusega teed läinud eraomandisse, siis on vajalik võimalusel ning

kokkuleppe saavutamisel teede väljaostmine omanikelt. Sellele eelnevalt on vajadus finantseerida erateedest avalikult kasutatavate teede osa väljamõõdistamist ja eraldi katastriüksuste loomist.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni valdkonnas on eesmärk tasakaalustatud areng kogu valla territooriumil. See tähendab vahendite jaotamist lähtudes probleemide raskusest. Olenemata tarbijate arvust tuleb vee-ettevõtjal tagada kvaliteetne joogivesi ja nõuetele vastav heitvee puhastamine. Eesmärgi täitmiseks on kavas ühisveevärgi objektide renoveerimine Kureküla alevikus ja Rannu alevikus. Vallapalu ja Noorma küla elanikel avanes võimalus liituda Rannu vallamaja puurkaevuga. Ettevõtjad ja seltsingud saavad jätkuvalt küsida toetust neile kuuluvate ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni objektide korrastamiseks.

Jäätmemajanduse lähim eesmärk on jäätmehoolduse arengukava elluviimine ning olmejäätmete korraldatud jäätmeveo kohustuse rakendamine. Hajaasustusest olmejäätmete äraveoks tuleb arenguperioodil suurendada jäätmemahutite arvu ja vajadusel luua suuremõõtmeliste jäätmete kogumispunkt.

Veemajanduse lähimineviku suurim investeering oli Rannu ja Liivaku paisjärvede tervendamise projekt 2005. aastal. Arengukavas on planeeritud Koopsi paisjärvede tervendamine aastatel 2008-2010. 2008. aastal valmib Koopsi paisjärvede tervendamise projekt. Probleemiks on Võrtsjärve kaldaalade kasutamine ja hooldamine. Keskkonnateadlikkuse suurendamiseks kavandatakse ökomaja ja väliklassi ehitust Rannu Keskkooli juurde.

Rõngu vald

Teedevõrk

Valla poolt hooldatav teedevõrgustik on 117 km pikk, sellest 8 km on tänavaid, lisaks on 29 km metsateid ning 84 km era- ja muid teid. Asfalteeritud on üksnes 1,6 km tänavaid, ülejäänud valla hallatavad teed on kruusakattega, eesmärgiks on nende tolmuvabaks muutmine.

Vallavalitsus organiseerib teede korrashoidu tellides teenustööna teede hõõveldamist, kruusaga katmist ning talvel lumetõrjet ettevõtelt ja eraisikutelt. Riigi hallata on valda läbivad põhi-, tugi- ja kõrvalmaanteed, sealhulgas ka üks intensiivseima liiklusega Tartu-Valga maantee.

Suureks puuduseks on kergliiklusteede ja kõnniteede puudumine. Inimeste ohutuse tagamiseks on kergliiklusteede ehitamine valla üheks prioriteediks.

Ühistransport

Ühistranspordi kasutamise võimalused vallas on piiratud. Valda läbivad pikaliinibussid Tartust Pärnusse ning Tartust Valka käivad harva ning ebasobivatel aegadel. (tööaja lõppedes ei välju Tartu suunas enam ükski buss). Raskendatud on sõitmine Viljandisse, Võrru ja Otepäele, kuna bussiliiklus toimub ainult nädalavahetustel. Kooliõpilaste (sealhulgas ka naabervaldadest pärit õpilaste) transpordi korraldab vallavalitsus. Reisirongiliiklus võimaldab ühendust liinil Tallinn-Tartu-Valga.

Kaks korda nädalas toimub vallavalitsuse poolt korraldatud bussiliiklus marsruudil Rannaküla-Valguta-Rõngu ja Teedla-Rõngu ning üks kord kuus Rannaküla-Valguta-Teedla-Elva - see võimaldab erasõidukit mitteomavatel inimestel külastada vallas keskust ning neile on tagatud asjaajamise võimalus.

Elektrienergia

Valla elektrienergiaga varustamist korraldab Eesti Energia AS. Elektrienergiavõrgu vanus tingib uute alajaamade ehitamise vajaduse.

Tänavavalgustus

Tänavavalgustus on olemas suurema asustustihedusega Rõngu ja Käärdi alevikus ning Valguta, Tammiste ja Teedla külades. Edaspidi on plaanis koos kergliiklusteede rajamisega komplekselt laiendada ka tänavavalgustust.

Vesi ja kanalisatsioon

Ühisveevärk ja –kanalisatsioon on olemas alevikes ja kõigis suuremates külades, kuid kõik elamud pole sinna ühendatud. Käärdi alevikus on ühisveevarustuse teenustega varustatud aleviku kõik korruselamud ja mõni ühepereelamu ehk ca 85% elanikkonnast ning Rõngu alevikus on ühisveevarustuse teenustega varustatud aleviku kõik korruselamud ja mõni ühepereelamu ehk ca 51,7% elanikkonnast ca 400 inimest. Tuleb nentida, et veetrassid on suhteliselt vanad ning vajavad rekonstrueerimist.

Soojamajandus

Olemasolevate küttesüsteemidega tegeleb Käärdis SW Energia OÜ ja Tammistes AS Terrax, vallavalitsuse hallata on Valguta Lasteaed-Algkooli ning vallamaja küttesüsteemid, Rõngu alevikku varustab soojaga Avoterm OÜ.

1.8.7. Jäätmemajandus

Rõngu vallal puudub prügila, olmeprügi äraveoks tuleb sõlmida leping vastavat teenust pakkuva firmaga. Ohtlike jäätmete kogumiseks on Rõngu alevikus ja Teedla külas konteinerid. Rõngu ja Käärdi aleviku ning ka suuremate korteriühistute juurde on üles seatud taaskasutatavate pakendite konteinerid. Kaks korda aastas toimub suuremõtmeliste jäätmete kogumine.

1.3. MAJANDUS JA ETTEVÕTLUS

Kõo vald

Vallas on peamiseks tegevusalaks põllumajandustootmine. Suurem osa haritavast maast on põllumajandusühistute kasutada. Peamised tegevusalad on piimakarja-, veise-, teravilja- ja rapsikasvatus.

Suuremad tööandjad on: OÜ Mangeni PM ja OÜ Kõo Agro

Kõo valla elujõulisemad tegutsevad talud on Loopre külas Mikosaare talu (piimakari, tõuaretus), Venevere ja Paenasti külas Sepa talu (piimakari), Koksvere külas Väljaotsa talu (köögivilid) ja Killamsaare talu (teravili), Arjassaare külas Patsi talu (teravili), Arussaare külas Pilu talu (teravili, mesindus), ning Kangrussaare külas Truuveldi talu (piimakari, teravili).

Vallas tegutsevad lisaks põllumajandusettevõtetele:

OÜ Baliset – (Puidutööstus)

OÜ Vivaro – (Puidutööstus)

OÜ Flint Kaubandus – (traktorite, autode, põllumajandusmasinate varuosade müük, autode õli- ja rehvitööd)

OÜ Trans EDE (transporditeenus, jaekaubandus)

OÜ Agrometalltooted (katusepleki müük, plekitööd)

Viljandi MÜ – kauplused Kõos ja Pilistveres

OÜ Reta Tare – (toitlustamine) Kõo külas

Fie Ants Peterson –(toitlustamine) Soomevere külas
OÜ Ispre (toitlustus, majutus) Venevere külas
Tulevikus võiks Kõo valda ette kujutada põllumajandus piirkonnana (viljakas põllumaa,) ,
piirkonniti turismitalud (Loopre ja Pilistvere ümbrus) ja üksikud väiksemad tootmisettevõtted
(keskasulates).

Valla ülesanne ei ole eraettevõtluse toetamine otse, vaid soodsa ettevõtluskeskkonna kujundamine
ja vahendite leidmine selle arendamiseks ja kindlustamiseks.

Tugevused:

Kõik peamised infrastruktuurikomponendid olemas.
Võrdlemisi hea teedevõrk.
Õpilastranspordi olemasolu.
Üldjuhul piisavad elektrivõimsused.
Linnade lähedus (pendelmigratsioon)
Suhteliselt vähe töötuid.
Põllumajandusühistute aktiivne tegutsemine, vähe harimata maid.
Olemas potentsiaal alternatiivsete tootmisharude tekkeks ja arenguks.

Nõrkused:

Raske on leida vahendeid investeerimiseks.
Õpilastranspordi sesoonsus.
Riigi nõrk maaelupoliitika.
Teede kehv seisukord
Illegaalse majandustegevuse suur osatähtsus (puit, must tööjõud jms.)
Kvaliteetse tööjõu vähesus.
Vähe vaatamisväärsusi (turism).

Võimalused:

Planeeringuga lahendada komplekselt kommunikatsioonivõrgud.
Avatus ja valla aktiivsus soodustavad investorite leidmist
Euroopa Liidu jm. toetuste taotlemine maapiirkondade arendamiseks.
Mitmesuguste maal perspektiivsete alternatiivsete tegevusharude tutvustamine ja propageerimine.

Ohud:

Bussiliikluse edasine halvenemine.
Võimalikud probleemid maaomanikega infrastruktuuride rajamisel.
Rahvastiku vananemisest ja väljarändest tingitud tööjõuliste inimeste vähenemine kriitilise piirini.
Tulubaasi jätkuv vähenemine.

Eesmärgid ja prioriteedid

Majandus:

Arengukavaga pannakse paika valla arengusuunad, mis annab nii vallale kui ka ettevõtjatele
kindluse ja sihi oma tegevuse planeerimisel.
Ettevõtlusinfrastruktuuri arendamine.
Väikeettevõtluse soodustamine, alternatiivsete tootmisharude propageerimine.

Kohaliku omavalitsuse ja ettevõtjate ühine tegutsemine valla reklaamimisel.
Turismipotentsiaali kasutamine.
Infrastruktuuri (eelkõige teed) täiendamine ja parandamine.

Arengusuunad ja tegevused

Soodsa ettevõtluskeskkonna loomine, igakülgne abi planeeringute koostamisel. Turismi arengu toetamine.

Võhma linn

Investorite ja ettevõtjate huvi linna vastu on aidanud käivitada uued ettevõtlusprojektid: töötab OÜ Vivaro saekaater, AS Caritas Water vee- ja karastusjookide tootmine, AS Wendre õmblustsehh, OÜ Gift Line küünlatootmine, OÜ Baliset (toodanguks liimpuit-ehituskonstruktsioonid). Linnas paiknevad ärimaad peaks paiknema eelkõige linna keskkuses - Tallinna tänaval Laia ja Kauba tänavate vahel, Jaama ja Kauba tänavatel.

Linna majanduse elujõulisus sõltub siin paiknevate ettevõtete konkurentsivõimest ja majanduse mitmekesisusest. Ettevõtete rohkus ja hästiasustatud töökohtade olemasolu linnas tagab inimeste sissetulekud ja seeläbi ka suurema omavalitsuse eelarve. Linn saab ettevõtluse ja tööstuse arengule kaasa aidata ettevõtluseks sobiva maa pakkumisega ja planeeringute koostamisega selleks sobivates kohtades. Olemasolevad ja perspektiivsed tootmiskaadid asuvad vana lihakombinaadi ja katlamaja, heitveepuhasti, Tallinna tn 38 ja endise lihakombinaadi raudteeharu piirkonnas. Lisaks sellele asub Kõo vallas linnaga piirnev tootmiskaad endise lihakombinaadi territooriumil.

Tugevused:

Pärast lihakombinaadi pankrotti on üle saadud madalseisust ja juurde on tekkinud mitmeid ettevõtteid. Linnas on olemas tootmiseks ja äritegevuseks vajalikud infrastruktuurid.

Nõrkused:

Puudus on kvalifitseeritud tööjõust.

Eesmärk:

Uute tegevusvaldkondade väljaarendamisele kaasaaitamine transiitliikluse teenindamise, arendus-, innovatsiooni-, puhke- ja turismialal. Uute ettevõtete tekkele ja olemasolevate ettevõtete arengule kaasaaitamine.

Arengusuunad ja tegevused:

- Korraldada ettevõtjate ümarlaud, teha koostööd ettevõtjatega.
- Suurendada ettevõtjate informeeritust erinevatest võimalustest.
- Teha koostööd ettevõtluse arenguks vajalike planeeringute koostamisel.
- Võimaldada linnavalitsuse abi ettevõtjale kiire ja professionaalse asjaajamise näol.
- Tõsta linna ja piirkonna mainet.

- Ette valmistada majanduse arenguks vajalikud krundid.
- Ettevõtjale vajalik informatsioon panna välja linna kodulehele.
- Korraldada konkurss kõige sõbralikumale ettevõtja ja teenindaja leidmiseks.

Saarepeedi vald

1. Lähtuvalt kohalikust ressursist ja traditsioonidest pidada tähtsateks ja otsida võimalusi põllumajanduse ja metsanduse arendamiseks ning uute suundade rakendamiseks.
2. Toetada ja leida täiendavaid võimalusi ettevõtluse arendamiseks, mis võimaldab luua uusi töökohti.
3. Tulenevalt looduslikest eeldustest ja linnalähedasest asukohast kaaluda alternatiivse majandusliku tegevuse võimalusena turismimajanduse arendamist jm. ettevõtmisi, mis on seotud rahvusliku käsitöö ja kultuuri säilitamise ja tutvustamisega ning eeltoodud eesmärkide tagamiseks vallavalitsus:
  - * algatab planeeringuid ja muudab maa sihtotstarbeid uute ettevõtete ja objektide ehitamisel;
  - * abistab kohalikke ettevõtjaid ja mittetulundusühinguid täienduskoolituse võimaluste leidmisel ja neid huvitava info vahendamisel ja korraldab ideekonkurse;
  - * abistab kohalikke ettevõtjaid tehnilise infrastruktuuri arendamisel ning korraldab tööjõu vajaduse uuringuid ja täiendõpet;
  - * kujundab kommunaalmajanduse välja isetasuvaks ettevõtlusharuks;
  - * tutvustab kohalikke ettevõtjaid valla infolehes, koduleheküljel ja trükistes.

Kolga – Jaani vald

1. Kolga-Jaani – ettevõtlust soosiv vald.
  - 1.2. Planeeringute koostamisel arvestada ettevõtjate vajadusi. rakendada planeerimisel rahvusvaheliselt aktsepteeritud seisukohti. kasutada territooriumi ratsionaalselt, võtta kasutusele vabad alad.
  - 1.3. Arendada valla eelarvepoliitikat. töötada välja valla maksu- ja investeerimispoliitika optimeerida valla osalemine ettevõtluses.
  - 1.4. Kaasajastada infrastruktuurid.
2. Arendada ettevõtlust toetavat ja propageerivat tegevust.
  - 2.1. Eelistada võistupakkumistel valla elanikele täiendavaid töökohti loovaid pakkumisi.
  - 2.2. Asutada valla preemiad ettevõtluse arendamiseks (suurim investeerija, kõige rohkem töökohti loonud, parima heakorraga ettevõtte) ja toetused probleemide lahendamiseks.
  - 2.3. Välja töötada soodustuste süsteem kõrgkoolilõpetajatele, kes asuvad tööle Kolga-Jaani valda.
  - 2.4. Osaleda Põhjamaade. Euroopa Liidu, sõprusvaldade jt. pakutavates uurimis-, koostöö- ja arenguprogrammides.

3. Tõsta Kolga-Jaani valla konkurentsivõimet elujõulise ettevõtluspiirkonnana.

4. Soodustada intensiivse maakasutusega ettevõtlust, mis loob valla elanikele töökohti. soodustada talumajanduse arengut, kogu haritava maa kasutusse võtmist.

eelistada ettevõtlust, mis kasutab kohalikke ressursse.

teha koostööd Viljandimaa Arenduskeskusega ettevõtluse arendamiseks vallas

4.1. Arendada alternatiivseid tegevusvaldkondi.

aidata kaasa taluturismi organiseerimisele.

Viiratsi vald

Eesmärgid aastaks 2013: Infrastruktuuride hea taseme, kohapealse kvalifitseeritud tööjõu ja tõhusa mainekujunduse ning omavalitsuse positiivse suhtumise tulemusena on loodud soodsad tingimused ettevõtluse arenguks, mille tulemuseks on suurenenud valla elanike tööhõive. Piirkonna töötlev ettevõtlus on suunatud lõpptoodangu valmistamisele, nii jääb rohkem vahendeid kohapeale, kasutatakse ressursse maksimaalselt ja luuakse uusi töökohti. Olemas on tootmiseks sobivad territooriumid, hooned ja teised objektid. Piirkond on metsarohke, põllumajandusmaa keskmiselt viljakam ja elukeskkond tervislik.

• *Hetkeolukord*

Valda on registreeritud 57 ettevõtet ja 132 füüsilisest isikust ettevõtjat, kuid aktiivselt tegutsevaid on tunduvalt vähem. Viimaste aastate jooksul pole uusi tegijaid oluliselt juurde tulnud ja seetõttu on kohapeal töö leidmise võimalused tagasihoidlikud. Linnalähisvallana leiavad paljud tööd Viljandis, aga ka vastupidi. Kurdetakse, et ei kasutata kohapealset tööjõudu. Ettevõtjad põhjendavad seda vajaliku kvalifikatsiooni või usalduse puudumisega.

Valdav enamus usub, et tööd on võimalik leida, kui selleks piisavalt tahtmist on. Paljudel toimetulekutoetuse saajatel puudub töö otsimise stiimul: palk on liialt väike ja pakutav töö tihti lühiajaline. Suur osa eraettevõtjad on tegev esimeses sektoris ning seetõttu sõltuvad nende tulud loodusoludest ja ka riiklikul tasandil tehtavatest otsustest, mis enamasti soosivad suurtootjaid.

Valla ettevõtjate suurim probleem on kehvad infrastruktuurid. Puudust tuntakse erialasest nõustamisest ja ka rahastamisvõimalusi tutvustavast teabest. Uute ettevõtjate leidmiseks pole tehtud piisavalt kohalikke võimalusi tutvustavat reklaami. Nüüdseks on koostatud valla üldplaneering ja toimub tehnoküla detailplaneeringu koostamine. Rajatav tehnoküla on Viljandimaal ainuke omataoline, mistõttu on ettevõtjate huvi suur.

Ettevõtlust pidurdavaks teguriteks on varasematel aastatel domineerinud põllumajandusliku tootmise taandareng ning kvalifitseeritud tööjõu nappus. Kuigi turismi ja puhkemajandust peetakse maamajanduse üheks arenguprioriteediks, siis Viiratsi vallas on see tagasihoidlik. Valla vaatamisväärsused pole korda tehtud, vaid väheste juurde juhatavad korralikud viidad.

• *Lahendused*

- ✓ Kohapealset ettevõtlust soosiv asjaajamine
- ✓ Viljandi Ühendatud Kutsekeskkooliga töajõu kvaliteedi tõstmisel koostöö tõhustamine ja edasiarendamine
- ✓ Peretalude kui väiketootjate ja ühistegevuse algatajate tegevuse toetamine
- ✓ Ettevõtluse arenguks vajalike infrastruktuuride rajamine ja korrashoid
- ✓ Valda tutvustava voldiku uuendamine ja üldplaneeringu tutvustamine ning Viiratsi kui ettevõtluse sõbraliku valla propageerimine
- ✓ Tehnoküla väljaarendamine ja arendusvõimaluste tutvustamine
- ✓ Vaatamisväärsuste kaardistamine, korrastamine ja tähistamine
- ✓ Võrtsjärve piirkonna ja Tännassilma jõe miljööväärtusliku ala korrastamine ning turismipotentsiaali kasutamine ja propageerimine
- ✓ Viitade kordategemine

Tarvastu vald

Äriregistri andmetel on seisuga 2007 Tarvastu valla territooriumil registreeritud 50 ettevõtet. Valla territooriumil registreeritud ettevõtetest, kes on määranud oma põhitegevusala, tegutseb 30 % põllumajandussektoris, 15% tootmissektoris ja 55 %teenindussektoris.

Mitmed kohalikud ettevõtted tegelevad ehitustegevusega.

Tootmises on peamiseks tegevusalaks puidutöötlemine.

Teeninduses on olulisemaks tegevusalaks vahendustegevus – toitlustus, kaupade, toiduainete, mootorikütuse müük jms.

Võrtsjärve lähedusest tingituna on vallas läbi aegade tegeldud ka kalapüügiiga.

Suurim tööandja vallas on vald ise, st. valla eelarvest makstakse palka ca 220-le inimesele (valla ametnikud, lasteaedade ja koolide töötajad jt). Vallale kuulub OÜ Tarvastu varad, mis haldab Mustla aleviku soojusvõrku ning Mustla, Soe, Suislepa ja Kärstna joogi- ja reoveesüsteeme.

Suuruselt teine tööandja on AS RONI REM, mis tegeleb puitmaterjali töötlemisega

Riigiettevõtetest on vallas esindatud Eesti post, Päästeamet, Politsei.

Tarvastu valla ettevõtluse arengu olulisteks piduriteks on siiani olnud ettevõtlike inimeste ja oskustöölise puudumine ning olemasolevate infrastruktuuride amortiseerumine (kommunikatsioonid, teed jne.)

Vald saab tulevikus ettevõtluse arengule kaasaaitamiseks palju ära teha. Areng peab olema endisest tasakaalustatum. Põllumajandusega paralleelselt tuleb luua tingimused ka teiste ettevõtlusvaldkondade arenguks.

Endisest rohkem tuleb tähelepanu pöörata elukeskkonna parandamisele. Lisaks olulistele investeeringutele kommunikatsioonisüsteemide ja infrastruktuuri väljaehitamisel, peab rohkem tähelepanu pöörama ka puhkemajanduse arendamisele. Selleks on Tarvastu vallal olemas suurepärase looduslik ressurss, mis tegelikult on siiani suures osas kasutamata.

Keskkonda risustavad ja silma riivavad endised tühjaks jäänud tootmishooned. Nende taaskasutusse võtmisel tuleb silmas pidada kohalikku eripära ja traditsioone. Kindlasti ei tohiks

sellega kaasneda piirkonna elukvaliteedi halvenemist. Lootusetus seisus ja perspektiivitate hoonete puhul tuleb toetada nende lammutamist.

Tarvastu vald peab saama piirkonnaks, kus inimestel on hea elada, siis on see atraktiivne ka turistide ja investorite jaoks.

Eesmärgid:

1. Toimib elukeskkonda säästva ja avalikust huvist lähtuva ettevõtluse soodustamine
2. Kaasaegne väljaehitatud sotsiaalne ja tehniline infrastruktuur
3. Nõuetele vastav joogivesi on kättesaadav kõigile valla elanikele, kogu valla territooriumil
4. Kõik põllumajanduslikud maad vallas on kasutuses ja haritud

Tegevused/lahendused:

1. Valla keskasulate vee- ja kanalisatsioonivõrgu rekonstrueerimine
2. Mustla alevikku läbiva Posti tänava (Viljandi-Rõngu riigimaantee osa) rekonstrueerimine
3. Kaugküttevõrgu renoveerimine Mustla alevikus
4. Kõigi infrastruktuuri objektide rajamisel arvestatakse ettevõtjate vajadustega ja tehakse nendega koostööd

Rannu vald

Ettevõtjate ja omavalitsuse koostöö on järjepidev protsess. Omavalitsus on paljude teenuste tellijaks, mida osutavad ka kohalikud ettevõtjad (teede hooldus, õpilaste transport, heakorratööd). Ettevõtjate ja vallavalitsuse suhted on ideaalis partnersuhted, kuigi tegutsemise eesmärgid on meil erinevad. Kui vallavalitsusel on ettevõtjate suhtes teatud kontrolli ja järelevalve ülesanded, siis samas toimib ka ettevõtja poolt valla suhtes teatud avaliku kontrolli põhimõte. Seega peaksid suhted olema tasakaalustatud. Kuna suhtlemine on enamasti vahetu, siis probleemid püütakse lahendada võimalikult kiiresti. 2007. a veebruaris korraldas vallavalitsus vallavalitsuse ja ettevõtjate ümarlaua, kus ettevõtjate poolt öeldi ausalt välja kõik neid enim häirivad probleemid. Lepiti kokku, et arengukava koostamise ajal tehakse aktiivselt koostööd ja jätkatakse kokkusaamise traditsiooni.

Äriregistris on asukohaga Rannu vald registreeritud 75 füüsilisest isikust ettevõtjat, 42 osahüningut ja 1 usaldusühing. Samal ajal tegutseb vallas ettevõtjaid, kelle registri asukoht on väljaspool Rannu valda. Suuremad ettevõtted on: OÜ Põltsamaa Meierei Juustutööstuse Rannu Juustutseh, OÜ Kure Mõis, OÜ Ranna Farm, OÜ Rannu Mõis, OÜ Melior-M, OÜ Rannu Bangeman.

Ettevõtjate peamine tegevusala on põllumajanduslik tootmine. Töötlevast tööstusest on suurimad Rannu juustutseh (piima töötlemine ja piimasaaduste tootmine) ja OÜ Rannu Bangeman (palkmajade valmistamine). Võrtsjärve äärse vallana on ka ettevõtjaid, kes tegutsevad turismi valdkonnas. OÜ Vehendi poolt on rajamisel uus külalistemaja Vehendi külas.

Rõngu vald

Ettevõtlus

2006 aasta 01. augusti seisuga oli äriregistrisse kantud 163 ettevõtet, neist 63 füüsilisest isikust ettevõtjat, 24 mittetulundusühingut (sh korteriühistud 13) ja 2 sihtasutust. Tegutsevatest ettevõtetest suurim on Polmoon AS, mis annab tööd ligi 90 inimesele. Võrreldes 2004. aastaga on valda juurde tulnud mitmeid ettevõtteid ja lisandunud on ka uusi mittetulundusühinguid, mis on oluliseks mõjuteguriks tööhõivele ja valla arengule.

Teenindus

Teenindussektoris on enim esindatud jaemüük spetsialiseerimata kauplustes ja hulgimüük. Muu teenindusvõrk on vallas kaetud kesiselt, enamasti üks ettevõtte teenindusala kohta. Kasvupotentsiaal on teenindussektoris suur, eriti võimalus väikeettevõtjatele. Laiem teenuste pakkumine tõstab inimeste elukvaliteeti ja valikuvõimalusi ning on tõmbeteguriks elukoha valikul. Teenindussfääri areng on problemaatiline, sest kohaliku klientuuri vähesus ning kõrged sanitaarnõuded raskendavad tootlustusettevõtete loomist ja nende säilimist, samas aga ei suudeta küllaldaselt pakkuda teenuseid läbisõitvatele turistidele.

1.4. HARIDUS

Kõo vald

Hetkeseisund ja hinnang

Kõo vallas tegutseb kaks haridusasutust : Kõo Lasteaed “Tähekild” ja Kirivere Põhikool. Õpilaste arv Kirivere Põhikoolis on viimastel aastatel küll vähenenud, kuid valla ainukese üldharidust andva koolina tõestanud oma elujõulisust, seega ei ähvarda kooli lähiaastatel sulgemine. Praegu töötab koolis 14 õpetajat ja 10 abitöötajat. Pedagoogiline personal on professionaalne, asjatundlik ning kutsealasel pädev. Koolihooned on ehitatud kolmel perioodil 1904 (aula, söökla, 5 klassiruumi), 1964 (7 klassiruumi, õpetajate tuba), 1999 (võimla, WC-d, riietusruumid). Lisaks kuulub koolikompleksi õpetajate elamu (2 korterit, poiste tööõpetuse ruumid, majandusruumid).

Mõlemad koolihooned vajavad rekonstrueerimist ning vastavusseviimist tuleohutus- ja tervisekaitse eeskirjadega.

Staadion vajab uuendamist.

Gümnaasiumiealistele õpilastele on koolipiirkonnaks kujunenud Võhma linn ja Jõgeva maakonnas Põltsamaa linn. Kutseõppeasutustest asuvad lähemal Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökool ning Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool.

Kõo lasteaed “Tähekild” asub Kõo vallamaja põhjapoolses tiivas. Personal koosneb 6 töötajast. Lasteaias on 2 rühma, noorem „Killud” ja vanem „Tähed”, kokku 27 last. Teise rühma ruumide väljaehitamise tulemusena Kõos lasteaija järjekorda ei ole.

Lähiaastatel lasteaias käivate laste arv hinnanguliselt ei lange.

Tugevused:

- Põhihariduse saamise võimalus kodu lähedal.

- Soodne asukoht, looduslähedus.
- Kvalifikatsiooninõuetele vastav, koostöö- ja arenguvõimeline pedagoogiline kaader.
- Tugevad traditsioonid.
- Loominguline õhkkond
- Õpilastraspordi olemasolu (soodustusega vallabuss õpilasekskursioonideks)
- Head sportimisvõimalused 1999.a. valminud võimlas.
- Õpilaste head tulemused maakonna aineolümpiaadidel ja spordivõistlustel.
- Pikaajalised rahvusvahelised suhted Soome ja Rootsi koolidega. Toimiv õpilasvahetus ja koostööprojektid.
- Õpilaste mitmekülgne arendamine huviringides ning osalemine erinevatel konkurssidel ja võistlustel.
- Vähene õpilaste arv klassis võimaldab individuaalse lähenemise igale õpilasele.
- Töökasvatus koolis (suvine aiatöö, hoogtööpäevakud kooliümbruse korrastamiseks).

Nõrkused:

Laste arvu vähenemine.

Vähesed vahendid õppekeskkonna parandamiseks ning materiaalse baasi täiendamiseks.

Bussiliiklus dikteerib laste päevakava.

Erivajadustega õpilaste arvu jätkuv suurenemine.

Kooli paiknemine erivanustes hoonetes.

Võimalused:

Olemasoleva arvutiklassi kasutamine õppeprotsessi kaasajastamiseks.

Koostöö korraldamine naabervaldadega täiendkoolituse korraldamisel ning noorteorganisatsioonide loomisel.

Head sportimisvõimalused ka täiskasvanutele kooli võimla baasil.

Kool kui piirkonna kultuurikeskus (kontserditele oodatud ka vallarahvas).

e – kooli rakendamine.

Osalemine projektides, mis toovad kasu ka vallarahvale (vanapaberi kogumine, “Teeäär puhtaks” jm).

Koostöö lastevanematega/peredega.

Erinevates rahastamisprojektides osalemine, sponsorite leidmine.

Ohud:

Käitumisraskusrega laste arvu suurenemine

Probleemsed pered, erivajadusega lapsed

Liitklasside tekkimine laste arvu vähenedes

Eesmärgid ja prioriteedid

Teha põhihariduse omandamine kättesaadavaks ja tagada koolikohuse täitmine.

Kvaliteetse kaasaja nõuetele vastava hariduse andmine.

Lastes õigete väärtushinnangute ning käitumisnormide kujundamine.

Põihariduse andmine võimalikult kodu lähedal.

Lasteaias luua eeldused ja tingimused selleks, et meie lasteaed oleks avatud ja lastekeskne, kodune ja turvaline. Lapse arendamine läbi mängu.

Soodsate tingimuste loomine laste alushariduse omandamisel, arvestades lapsevanemate soove. Luua võimalused erivajadustega laste õpetuseks enne kooli.

Tagada koolides võimalikult hea õppekeskkond, turvalisus ja õpilaste heaolu.

Haridusasutuste demokratiseerimine. Kaasata haridusasutuste juhtimisse koolides töötavad inimesed – juhtkond, õpetajad, õpilased ning omavalitsus, lapsevanemad, vilistlased, hoolekogud ja õpilasomavalitsus.

Täiskasvanutele teabe vahendamine täiend- ja ümberõppevõimaluste kohta.

Arengusuunad ja tegevused

Kirivere Põhikooli koolihoonete rekonstrueerimine.

Uute õppekavade rakendamine, mille eesmärgiks on kvaliteetsema haridusteenuse osutamine.

Suurem rõhk arvuti- ning võõrkeelte õpetamisele. Praktilise võõrkeele oskuse kasutamise võimalus suheldes sõpruskoolidega Soomes ja Rootsis.

IT vahendite kasutamine õppeprotsessi mitmekesistamiseks.

Kooli ja lasteaia inventari ja õppevahendite pidev kaasajastamine.

Muusikaklassi välja arendamine.

Poiste tööõpetuse ja tüdrukute kodunduse klassi ruumide remont ja sisustamine.

Sotsiaalpedagoogi tööle rakendamine.

Kooli lugemissaali väljaehitamine.

Koolistaadioni rekonstrueerimine.

Õuesõppe klassi rajamine.

Kooli õpilaste arvu prognoosimine - õpilaste arv 2008 kuni 2015 eeldatavalt 80 – 90 õpilast.

Õpilase kui isiksuse igakülgne arendamine.

Täiendkoolituse võimaldamine kõigile töötajatele, pedagoogide atesteerimine.

Koolibussiliinide käigushoidmine.

Noorte vaba aja sisustamise võimaluste mitmekesistamine, koolis õpilastele puhkenurga rajamine.

Logopeedilise teenuse osutamine lasteaias ja koolis.

Õpetjate elamu kapitaalremont.

Lasteaias õueala suurendamine, õueala mänguvahendite uuendamine.

Lasteaia köögi inventari uuendamine.

I rühma WC ja magamistoa remont, naride vahetamine sahtellooditeks

I ja II rühma koridori kappide uuendamine.

Lasteaia saali remont, inventari hoiuruumi väljaehitamine

Võhma linn

Hetkeolukord ja hinnang:

Võhma linnas on kaks haridusasutust - Võhma Gümnaasium ja Võhma Lasteaed Mänguveski.

Võhma Gümnaasium

Hetkeolukord ja hinnang:

Koolis on ruumid 24 klassile, füüsika-, keemia-, lilleseade-, tütarlaste käsitöö ja kodunduse-, poiste tööõpetuse kabinetid. Koolil on raamatukogu, võimla, mängude väljak, talveaed, staadion, kooliaed. Koolis töötavad kogenud töötajad (sekretär, psühholoog, sotsiaalpedagoog).

Gümnaasiumis tegutseb muusikakool, huviringid ja Viljandi spordikooli treeningrühmad. On loodud sõprussidemed Läti ja Saksamaa noortega. Võhma piirkonnas on kaks põhikooli: Kirivere,

Kabala ja sealst tulevad lapsed gümnaasiumi. Linna eesmärk on säilitada kool gümnaasiumina, kujundada sellest piirkonna hariduskeskus ja pidevalt kaasajastada õppimisvõimalusi.

Võhma Gümnaasium on avatud haridusasutus kõigile õppidasoovijaile, kus aidatakse kujundada isiksust, kes on valmis tegema valikuid ja on võimeline toime tulema oma elu ja tööga.

Tugevused:

Kvalifitseeritud kaader.

Tugisüsteemide olemasolu (sotsipedagoog, logopeed, parandusõpe, kasvikute klass).

1975. a ehitatud koolihoone ja sellele 1989. a valminud juurdeehitus.

Nõrkused:

Koolimaja vajab renoveerimist.

Õpilaste arvu vähenemine.

Eesmärk:

Linna eesmärk on säilitada kool gümnaasiumina ja piirkonna hariduskeskusena ning pidevalt kaasajastada õppimisvõimalusi.

Arengusuunad ja tegevused:

Pidevalt edasi arendada õppekava vastavalt aja nõuetele.

Luu piirkonna noortele huvitegevuskeskus.

Luu piirkonna täiskasvanutele ja noortele täiend- ja ümberõppekeskus.

Läbi parandusõppe algastmes ning kasvatus- ja õpiraskustega õpilaste klassi aidata kaasa edasijõudmisele ja koolikohustuse täitmisele.

Jätkata koolihoone rekonstrueerimist (ruumide remont, akende vahetus, san.sõlmede, söökla ja küttesüsteemi rekonstrueerimine, uue osa lamekatuse vahetus, talveaia katuse vahetus, nõrkvoolupaigaldise väljaehitamine, piksekaitse paigaldus, elektrisüsteemi rekonstrueerimine).

Uuendada koolimööblit.

Staadioni ümberehitus, mängudeväljaku kate.

Täiendada tehnilist varustust ja õppevahendeid.

Rajada ja tööle rakendada õpilaskodu.

Võhma Lasteaed Mänguveski

Hetkeolukord ja hinnang:

Lasteaia ruumid mahutavad kuni 80 last (neli rühma). Lasteaias töötab kvalifitseeritud kaader.

Ruumid olemas 4-nda rühma avamiseks. Lasteaia hoone on renoveeritud ja heas korras.

Tugevused:

Kvalifitseeritud kaader.

On tagatud alushariduse andmine.

Hoone suhteliselt heas korras.

Eesmärk:

Linna eesmärk on säilitada eelkooliealistele lastele päevahoidu ja alusharidust võimaldav lasteasutus. Tagada teenindamine kõikidele Võhma linnas alaliselt elavatele lastele.

Arengusuunad ja tegevused:

Kujundada lasteaed piirkonna alushariduse keskuseks.

Arendada õppekava vastavalt aja nõuetele.

Kaadri pidev koolitamine, kõrge kvalifikatsioon.

Juhendada lastevanemaid kasvatuskõnitsimustes.

Korrastada mänguväljak.

Muretseda tehnilisi vahendeid.

Täiendada ja uuendada õppevahendeid.

Välja ehitada nõrkvoolupaigaldis.

Rajada uus piirdeaed, teha regulaarset sanitaarremonti, kaasajastada mööbel.

Lua eelkooliõppesüsteem lasteaias koostöös tulevase I klassi õpetajaga (kaasatakse ka kodused lapsed).

Avada lasteaed osalise koormusega ka suveperioodil juunis ja augustis.

NoorsootööHetkeolukord ja hinnang:

Olemas noortekeskus kus tegutseb Võhma Lastekaitse Selts. Keskuses toimub töö noortega läbi erinevate projektide. Noortel võimalus osaleda noortekeskuse, kultuurikeskuse, spordihoone ja kooli huviringides. Antakse välja eduka üliõpilase stipendiumi. Suvel toimuvad töö- ja puhkelaagrid.

Eesmärk:

Anda noortele võimalus tegeleda oma huvialade ja hobidega (huviringid kultuurikeskuses, noortekeskuses, spordihoones, koolis).

Arengusuunad ja tegevused:

Viia noortekeskus linna alluvusse.

Tööle võtta linna noorsootöötaja.

Tööle rakendada noorsoo-organisatsioonid (4H, noorkotkad, kodutütred jne).

Jätkata eduka üliõpilase stipendiumi väljaandmist.

Jätkata suvel töölaagrite korraldamist (linna heakorratööd).

Rakendada tööle noortevolikogu.

Kolga-Jaani vald**KOLGA-JAANI VALD – HARIDUST, KULTUURI JA NOORI VÄÄRTUSTAV VALD**

1. Tõsta Kolga-Jaani valla konkurentsivõimet haridus- ja kultuurimaastikul läbi suurema avatuse.

1.1. Tagada informeeritus valla elanike, viljandimaalaste, eestlaste ja kõigi hulgas, keda Kolga-Jaani vald huvitab.

- muuta vald kommunikatiivselt avatumaks, tutvustada Kolga-Jaani valda Internetis.
- tõhustada rahvusvahelist suhtlemist.

1.2. Teha koostööd naaberomavalitsustega ning sõlmida koostöökokkulepped.

- avardada valla elanike koostöövõimalusi ümberkaudsete valdade ja linnadega.

2. Kujundada ja ellu rakendada valla hariduspoliitika.

2.1. Arendada valla haridusasutusi nii piirkondlikkuse kui funktsionaalsuse põhimõttest lähtuvalt, arvestades ühtlasi traditsioonide ja majanduslike võimalustega.

- tagada kõigile valla lastele koht koolieelses lasteasutuses
- tagada kõigile lastele võimalus saada põhiharidus turvalistes ja tervislikes tingimustes, elukoha lähedal
- kujundada põhikoolides kaasaegne õpikeskkond:

2.1.1. Kolga-Jaani Põhikooli renoveerimine

2.1.2. Leie Põhikooli spordirajatiste väljaehitamine

- kasutada haridusasutusi piirkonna huvitegevuse keskustena
- toetada põhikoolide oma näo väljakujundamist, pöörata enam tähelepanu kutsenõustamisele.

2.2. Toetada haridusuuenduste põhimõtete elluviimist valla haridusasutustes.

- tagada, et Kolga-Jaani valla haridusasutustest saadav hariduse tase oleks konkurentsivõimeline
- püüda vältida õpilaste lahkumist teistesse koolidesse
- toetada eetika ja usundiõpetuse sisseviimist õppeprogrammidesse
- leida võimalused erivajadustega õpilaste õpetamiseks

2.3. Töötada välja soodustuste süsteem Kolga-Jaani valda tulevatele õpetajatele, samuti lisatasustamiskord paremate tulemuste saavutamiseks.

2.4. Leida võimalused koolieelsete lasteasutuste laste toitlustamise ja koolitoitlustamise optimaalseks korraldamiseks, sh. tasuta või osalise tasuga toidu osas.

2.5. Tõhustada hoolekogude tööd

2.6. Toetada hariduselu mitmekesisivate eraõppeasutuste teket.

2.7. Noorte vabaaja paremaks sisustamiseks:

2.7.1. toetada noorte initsiatiivi noortekeskuste loomiseks

2.7.2. jätkata huvialaringide tegutsemist

2.7.3. leida võimalusi ja vahendeid noorte vabaaja sisustamiseks

Saapeedi vald

- 1 Luua kõigile lastele võimalus saada alus-, alg- ja põhiharidus turvalistes ja tervislikes tingimustes elukoha lähedal.
- 2 Säilitada vallas Saarepeedi Kool. Põhiülesanne on aidata kujundada isiksusel, kes tuleb oma elu ja tööga toime, arendab ennast ja aitab kaasa ühiskonna arengule ja annab aluse elukestvaks õppeks.
  1. Kujundada kool piirkonna huvitegevuse keskuseks;
  2. Toetada põhikooli oma näo väljakujundamisel, pöörata rohkem tähelepanu kutsenõustamisele, teha koostööd ettevõtjatega;
  3. Arendada edasi suusaklassi;
  4. Ehitada välja tütarlaste käsitööklass;
  5. Luua tingimused õues õppeks;
  6. Kaasajastada õppimisvõimalusi ja täiendada tehnilist varustust ja õppevahendeid;
  7. Jätkata koolimaja renoveerimist;
  8. Korrastada kooli mänguväljak;
  9. Kaasajastada koolimööbel;
  10. Rajada koolile spordiväljak;
  11. Koolitada lapsevanemaid.
- 3 Toetada kooli koostööprojekte naaberomavalitsuste koolidega - H. Jaaksoni mälestusvõistlus matemaatika ülesannete lahendamises jms.
- 4 Võimaldada kasutada kooli arvutiklassi valla elanike arvutialaseks koolituseks.
- 5 Rakendada tõhusalt tööle kooli hoolekogu.
- 6 Toetada laste- ja noorte ning nende juhendajate aktiivset tegevust noorte vaba aja sisustamisel, alkoholismivastase- ja narkoennetuse eesmärgil. Võimaldada tööle rakendada uusi huviala- ja spordiringe.
- 7 Korraldada lastele suviseid töö- ja puhkelaagreid.
- 8 Toetada kodutütarde ja noorkotkaste tegevust.
- 9 Tõhustada ja toetada õpilasomavalitsuse tegevust ja õpilaste omaalgatust.
- 10 Rajada loodusõpperada koos välipuhkekohaga.
- 11 Kooli- ja rahvamaja huviringidele vastavate ruumide rekonstrueerimine rahvamajas ja vanas vallamajas, inventari soetamine. Kaasfinantseerida eelpoolnimetatud projekte.

Viiratsi vald

Eesmärk aastaks 2013: tegelikest vajadustest lähtuv tänapäeva tingimustele vastav hariduskeskkond, mis on individuaalset lähenemist pooldav, kvaliteetne, konkurentsivõimeline ja lapsekeskne.

• *Hetkeolukord*

Viiratsi haridusõrgustiku hajutatust ja haridusasutuste taset hindavad kohalikud elanikud kõrgelt. Heameelt valmistab ka Viiratsi uus algkoolihoone. Samas on maakonna suurimal põhikoolil

Kalmetul probleeme vana koolimajaosaga. Valminud on Viiratsi lasteaia juurdeehitus. Korrastamist vajavad lasteaegade õuealad.

Koolides põhjustab probleeme laste arvu kahanemine ja Viljandi linnaga konkurentsivõimelise haridustaseme hoidmine. Mida vähem peab laps koole vahetama, seda parem. Rahul ei olda pakutavate koolivälise tegevuse võimalustega. Samuti on vähe mõeldud täiskasvanute oskuste täiendamisele ja uute teadmiste omandamisele.

- *Lahendused*

- ✓ Kalmetu kooli juurdeehitus
- ✓ Viiratsi lastekodu hoones uute lasteaia rühmade avamine
- ✓ Viiratsi algkooli arvutivõrgu laiendamine ja õppeklasside varustamine arvutitega
- ✓ Individuaalne lähenemine kasvatustöös
- ✓ Kasvatuse tõhustamine õppetöövälise tegevuse suurendamise kaudu
- ✓ Lastevanemate koolitus ja vastavalt soovile täiskasvanukoolituse võimaluste pakkumine
- ✓ Koostöö Viljandi Ühendatud Kutsekeskkooliga koolitusvõimaluste pakkumisel
- ✓ Erivajadustega laste õppimisvõimaluste parandamine

Tarvastu vald

Tarvastu vallas on Tarvastu Lasteaed, Väluste Lasteaed, Vambola Lasteaed, Kärstna Põhikool ja Kärstna Lasteaed (2005. aastal ühendati Kärstna Põhikooli ning Lasteaia juhtimine), Suislepa Lasteaed-Algkool ja Tarvastu Gümnaasium. Tarvastu Gümnaasiumi juures tegutseb Tarvastu Muusika- ja Kunstikool. Antud arengukava perioodil on Tarvastu vallas kehtestatud lasteaedadele ja koolidele teeninduspiirkonnad. Samas on lapsevanemal võimalus otsustada, millisesse lasteaeda või kooli nad soovivad lapse panna.

Lisaks eelpool nimetatud koolidele asub vallas riigile kuuluv Ämmuste Kool, kus õpivad erilist tähelepanu vajavad lapsed. 2005/06 õppeaastal on seal õpilaste arv 91, neist 21 on Tarvastu valla lapsed. 2003. aastal avatud kaasaegne õpilaskodu ja varem valminud korralik kutseõppe baas motiveerivad lapsevanemaid oma lapsi sellesse kooli panema.

Vallas on 5 erinevas piirkonnas paiknevat lasteaeda: Mustlas 2-rühmaline, Vambolas 3-rühmaline, Suislepa, Kärstnas ja Välustes 1-rühmalised. Väluste lasteaed pakub ööpäevast lastehoiu teenust 10 mudilasele.

Lähtuvalt säästliku majandamise vajadusest ja laste arvu prognoositavast vähenemisest nii Suislepa kui Kärstna piirkonnas on Suislepa Lasteaed juba toodud kooliga ühe katuse alla (2006.a.) ja sama on kavas teha ka Kärstna Lasteaiaga. Kuna Kärstna ja Suislepa koolid asuvad mõlemad ajaloolistes mõisahoonetes, mille majandamine on kulukas ja nõuab regulaarseid investeeringuid, peab nende ruumide kasutamise intensiivsus olema võimalikult kõrge.

Nii Vambola kui Tarvastu Lasteaed ootavad renoveerimist.

Vambola Lasteaia hoone on vallas kõige uuem. Aastast 2005 tegutseb majas lastesõim, mis katab väikelaste päevahoiu vajadused. Lasteaia ruumid võimaldavad ülevallalise ööpäevase rühma asutamist. Lasteaia hoone vajab rekonstrueerimist.

Tarvastu Lasteaed asub hoones, mis on üle 100 aasta vana ning väga halvas seisukorras. Hoone rekonstrueerimiseks on koostatud kõik ehitusprojektid. Kokku tuleb leppida rahastamine ja ehitusaeg.

Väluste Lasteaed-Algkool reorganiseeriti 2006.a. 1. septembrist Väluste Lasteaiaks. Väluste Lasteaed tegutseb ööpäevaringselt. Lasteaiaga samas majas paikneb küla raamatukogu. Hoone rekonstrueeriti osaliselt 90-date lõpus. Vahetamist vajavad katus ja aknad, remonti ootab saal. Laste turvalisusest lähtudes tuleks lasteaiaterritoorium piirata aiaga.

Kõikide lasteaedade juures on suur puudus liiklusväljakutest ja kaasaegsetest, lapsi enam arendavatest mänguväljakutest.

Mängu- ja spordiväljakud puuduvad ka kõigis suuremates keskustes.

Hetkel ei ole valla lasteaedadesse järjekordi.

2006. aastal algas Tarvastu Gümnaasiumi rekonstrueerimine (rekonstrueeritud on võimla abiruumid). 2007. aastaks on renoveeritud võimla abiruumid, garderoob, rekonstrueeriti vundament, rajati haljastus ja kõnniteed.

Tarvastu Gümnaasiumi ja Kärstna Põhikooli juures on korralikud spordisaalid, mida saavad soovi korral kasutada kõik valla elanikud ja kus korraldatakse mitmesuguseid spordiüritusi. Kärstnas on olemas ka kaasaegne jõusaal ja Tarvastu Gümnaasiumis on see varsti valmimas.

Tarvastu Gümnaasiumiga ühistes ruumides paikneb Tarvastu Muusika- ja Kunstikool, mis annab laialdased võimalused kogu valla lastele kvaliteetse ja suhteliselt odava huvihariduse saamiseks.

Koolis on 2 osakonda: muusikaosakonnas õpitakse klaverit, akordionit, viiulit, saksofoni ja kitarr; kunstiosakonnas maali, skulptuuri, kompositsiooni jms. Õppetöö toimub üleriigilise õppekava alusel.

2007.a. tehti algust Tarvastu Muusika- ja Kunstikooli rekonstrueerimisega.

Tarvastu Gümnaasiumil peaks tulevikus olema õpilaskodu, mis aitaks kaasa gümnaasiumi säilimisele Tarvastu vallas ja võimaldaks paremini korraldada nii maakondlikke kui vabariiklikke kultuuri- ja spordiüritusi.

Täiskasvanute hariduses on eesmärgiks kostöös haridustöötajate ja mittetulundusühingutega elukestvat õpet toetava keskkonna loomine.

Valdkonna visioon: Tarvastu vallas on kvaliteetset haridust pakkuv laste arvule ja vajadustele vastav hea mainega haridusasutuste võrgustik

Eesmärgid:

1. Tarvastu Gümnaasium on jätkusuutlik kool, mille juures tegutseb Tarvastu Muusika- ja Kunstikool
2. Haridusasutuste hooned on kõigile kaasaegsetele nõuetele vastavad
3. Optimaalselt kogu sihtgrupi vajadusi arvestavalt korraldatud õpilastransport
4. Koolides ja lasteaedades töötavad end regulaarselt täiendavad oma ala spetsialistid
5. Haridusasutustel on kõigile vajadustele vastav kaasaegne materiaalne baas
6. Valla haridusasutused pakuvad õpilastele mitmekesisest huviharidust

7. Igale eale sobivad võimalused sportimiseks ja mängimiseks – kõigis suuremates keskustes on olemas avalikult kasutatavad mängu- ja palliväljakud
8. Vallas hästi toimiv asutustevaheline infovahetus
9. Ühenduste eestvedamisel toimiv täiskasvanuharidus.

Tegevused/lahendused:

1. Hariduse ümarlaua moodustamine.
2. Laste sündivuse ja lasteaia kohtade arvu analüüs
3. Valla palgal olevate haridustöötajate palgasüsteemi konkurentsivõimeliseks muutmine.
4. Haridustöötajate koolitamise jätkuv toetamine ja koolitusprojektide toetamine.
5. Haridustöötajate tunnustamise süsteemi väljatöötamine.
6. Liitklassidele põhiainetes eraldi õpetamise võimaldamine Õpilaskodu loomine Tarvastu Gümnaasiumile.
7. Kõigile haridusasutustele kaasaegse inventari soetamine.
8. Tarvastu Gümnaasiumi hoonete ja staadioni rekonstrueerimine ning kaasajastamine
9. Tarvastu Muusika- ja Kunstikooli (Tarvastu Gümnaasiumi väikese maja) rekonstrueerimine
10. Kärstna Põhikooli ruumide rekonstrueerimine lasteaia toomiseks kooliga ühte majja.
11. Valla lasteaedade rekonstrueerimine ning liiklus- ja mänguväljakute rajamine.
12. Avalike mängu- ja palliväljakute ehitamine valla suurematesse keskustesse.
13. Huviharidust omandavate laste materiaalne toetamine.
14. Huvitegevuse viimine ka teistesse keskustesse, kasutades selleks võimaluse korral juhendajatena kohalikke inimesi.
15. Kaugemate piirkondade laste huviringidest osavõtu transpordiprobleemide lahendamine
16. Kärstna ja Suislepa koolide sissesõidutee tolmuwabaks muutmine.
17. Hooldustööd mõisaparkides ja –aedades (hooldusraie, uute puude istutamine jne)
18. Õpilastranspordi korraldamine arvestades sihtgrupi vajadusi ja optimeerides kulutusi.
19. . Munitsipaalkorterite ehitamine noortele õpetajatele.

Rannu vald

Kool

Rannu alevikus asub Rannu Keskkool, mille ruumid asuvad kokku 3 hoones – koolimajas, lasteaias (1. – 3. klass) ja rahvamajas (muusika-, kunsti- ja käsitööklassid). Hoone on põhiliselt valla omavahenditega osaliselt renoveeritud, iga-aastane remondivajadus on ca 400 tuh. krooni. Kuid küttesüsteemi renoveerimiseks, ventilatsiooni ehitamiseks ning kooliümbruse teede renoveerimiseks oleks vajalik kaasata muid finantseerimisvahendeid. Kooliõpilaste arv on 240 ning lähiaastatel muutub see vähe. Keskkool on üks tugevamaid vabariigis ning kooli staatust pole lähitulevikus kavas muuta. Muu alternatiiv heale keskharidusele lähipiirkonnas puudub. Muusikalist huviharidust pakub Rannu Rahvamaja muusikaklass ja laulustuudio. Muude huviringide ja sporditegevus toimub koolimajas.

Lasteaed

Rannu Lasteaed asub Rannu alevikus, kus võimaldatakse koolieast noorematele lastele hoitu ning antakse alusharidust. Lapsed on jaotatud kolme vanuserühma. Lasteaiakohti on kolmes rühmas kokku 60. ½ majast on Rannu Keskkooli algklasside kasutuses. Hoone siseruumid on omavahendite abil remonditud. 2005. aastal sai maja Euroopa Liidu struktuurifondide toel uued aknad, fassaadi, kõnniteed ning aia. 2007. a. uuendati põhjalikult vananenud laste mänguväljak, paigaldati ohutud ja kaasaegsed mänguatraktsioonid. Soodustada tuleb noorte perede elamaasumist Rannu valda, sest laste arvust oleneb ka Rannu Keskkooli tulevik. Üheks selliseks abinõuks on lapsevanematele tasuta lasteaiateenuse võimaldamine.

Rõngu vald

Rõngu vallas on kaks eelkooliealist lasteasutust: Rõngu Lasteaed ja Valguta Lasteaed-Algkool. Rõngu Lasteaias on avatud 4 rühma 74 lasteaiakohaga, Valguta Lasteaed-Algkoolis on 20 kohta. Valguta Lasteaed-Algkool võimaldab Valguta ja sealse lähiümbruse (Piigandi, Rannaküla, Lapetukme) lastele alghariduse, edasist haridusteed on võimalik jätkata Rõngu Keskkoolis. Elva linna lasteaedade teenuseid kasutab aastate lõikes 3-7 last. Rõngu Keskkoolis õpib 01.09.2006 seisuga 262 õpilast. Õppetingimuste parandamiseks rekonstrueeritakse koolihoone.

1.5. KULTUUR, SPORT, VABA AEG

Kõo vald

Hetkeseisund ja hinnang

Kõo vallas toimub küllaltki aktiivne kultuurielu. Peamisteks tõmbekeskusteks on praegu Pilistvere (rahvamaja) ja Kõo (vallamaja saal, raamatukogu). Koksvere endises klubihoones tegutseb Koksvere Maanaiste Selts.

Raamatukogude kasutamine on väga aktiivne, kasutajateks on nii õpilased, kui ka vanemad inimesed. Interneti püsiühendus Kõo ja Pilistvere raamatukogus ning Koksvere lugemispunktis.

Pilistvere rahvamaja

Ca 100 aasta vanune hoone.

Ca 300 kohaline saal (ümbruskonna suurim saal)

Pilistvere Rahvamajas tegutseb mitu rahvatantsurühma (segarahvatantsurühm "Pilgar" ja Memmede tantsurühm "Labajalg"), Pilistvere rahvamaja näitetrupp, kapell Pilistvere Pillimehed, pensionäride klubi "Ajaratas".

Sügiseti (novembrikuu viimasel nädalavahetusel) toimuvad (traditsioonilised) Pilistvere kihelkonna päevad. Kihelkonnapäevadest võtavad osa endise Pilistvere kihelkonna territooriumil asuvad omavalitsused: Kõo vald, Võhma linn ning Türi ja Imavere vallad Järvamaalt.

Hoones asub ka raamatukogu ja avalik internetipunkt. Rahvamajja on plaanis ehitada noortetuba.

Tulevikus võiks kujuneda rahvamaja Pilistvere külakeskuseks (raamatukogu, Internetipunkt, noortetuba, ringid, kursused). Rahvamaja vajab renoveerimist.

Kõos on vallarahva kasutada vallamaja (mõisa ringhoone) saal (Kõo lauluansambel, rahvatantsurühmad, ringide töö jne.)

Mõisa ringhoone lõunatiivas asuvad raamatukogu ja Kõo noortetuba. Raamatukogu koos avaliku interneti punktiga leiab külarahva seas väga aktiivset kasutamist. Raamatukogu avarates ruumides korraldatakse koostöös teiste asutustega (kool, lasteaed külaselts) kõikvõimalikke väljapanekuid, näitusi ja kohtumisi. Seoses vallalehe toimetamisega liigub raamatukogus vallaelu puudutav aktuaalne info. Toimib WIFI ühendus (raamatukogus).

Kõo noortetuba on avatud kahel päeval nädalas, teistel päevadel toimub seal ringide töö.

Kõo Külaseltsi kuuluvad Kõo ja lähiümbruse külade elanikud. Tavaks on saanud Kõo külalada korraldamine maikuu viimasel pühapäeval- see on vanade traditsioonide ellutoomine uuel kujul. Käsitöötoas (vanas vallamajas) on võimalik kangast kududa kolmedel telgedel. Sel rahvakultuuri vormil on omad kindlad harrastajad, kuid uued huvilised on alati oodatud ja võimalus korraldada väljaõpet. Samas toimuvad kivi- ja klaasimaalimise õhtud, jõuluteemalised õppepäevad. Korraldatakse väljasõite.

Koksvere

Koksveres kasutab endist klubihoonet Koksvere Maanaiste Selts. Hoones asub saal ja ruumid ringide tööks. Hoone vajab rekonstrueerimist.

Anni park

Asub Koksvere külas. Krundi suurus 1,22 ha. Laululava. Šašlõkiahjud. Jaanitule ja teiste vabaõhuürituste paik. Tulevikus peaks jääma kasutusotstarve samaks. Vaja oleks muuta tolmuvabaks ühendustee, ehitada välja autoparkla ja WC-d, teha laululava kapitaalremont .

Kirikud

Valla territooriumil asub kaks kirikut ja kaks surnuaeda.

Pilistveres tegutseb EELK Pilistvere Andrease kogudus. Koguduse alguseks loetakse aastat 1222. Keskaegne kirikuhoone pärineb 13.sajandi viimaselt veerandilt. Koguduse hingekirjas on üle 800 liikme, neist maksab regulaarselt liikmemaksu veidi üle 200 inimese. Kohaliku valla, paljude Eesti annetajate ja Soome sõpruskoguduste toega on taastatud nõukogudeajal hävitatud pastoraadihoone. Koguduse eestvedamisel on korrastatud ajaloolise kirikumõisa territooriumi, mille juurde kuulub ka Kommunistliku Genotsiidiohvrite Memoriaal. Kogudus korraldab palju erinevaid tegevusi kohalikele noortele ja külastele väljaspoolt. Toimuvad kristlikud noortelaagrid, noorkotkaste ja skautide laagrid, koolituseminarid jms. Kogudusetöö vormideks on pühapäevased jumateenistused, pühapäevakool, leerikool ja muud koguduse sündmused. Kogudusel on kolm sõpruskogudust: Säskylä ja Pälkäne Soomes ja Tallinnas Toompea-Kaarli kogudus. Tihedamad suhted on veel Viljandi praostkonna kaudu Tuusula sõpruspraostkonnaga Soomest ja Helsingi koguduseliiduga noortelaagrite korraldamisel.

Pilistvere pastoraadihoones asub kommunistliku genotsiidi teemaline püsinäitus.

Arussaare külas asub Arussaare Apostliku Õigeusu Kirik. Ehitatud 1873.a. Kogudus on tunduvalt väiksem, kui Pilistveres. Kirik on halvas seisus ja vajab remonti.

Pilistvere Memoriaal

Rajati EELK Pilistvere Koguduse eestvedamisel.

Praeguseks ajaks on atraktiivseim vaatamisväärsus kivikangur, kus igal maakonnal on oma mälestuskivi. Talgukorras taastatakse tammehiit, praeguseks on istutatud juba üle 1000 puu. Pilistvere memoriaali arendatakse koos kõigi kihelkonna valdadega, Eesti Memento Liidu ja Represseeritute Abistamise Fondiga. Töid toetavad ka paljud eraisikud ja firmad.

Soov on kujundada memoriaalist üle-eestiline kommunismiohvrite memoriaal. Plaanis on korrastada Navesti jõe kaldad, Pilistvere külas põhja poole jääv osa on Siberi teemaline ja lõuna poolne osa metsavendluse teemaline parkmets koos muldonnide ja punkritega. Idee on meenutada looduse kaudu eestlaste pagulusteed ja paiku kuhu teiste riikide vägivald meie rahvast on paisanud.

Venevere Puhkeküla

Venevere Puhkeküla kuulub Aare Priks'ile. Ehitatud on uus terrass ja võrkpalliplats, renoveeritud köök, WC-d ja osaliselt saun, paigaldatud kämpingumajad ning tehtud korda rand. Kompleksist on kujundatud vaba aja veetmise keskus, kus on võimalik telkida ning korraldada suviseid lastelaagreid, asutuste suvepäevi, spordivõistlusi jms.

Sport

Uue võimla valmimisega Kirivere Põhikooli juures on spordiga tegelemiseks võimalused avardunud. Kooli juures toimuvad jalgpalli, saalibändi, rahvastepalli ja sportmängude ning male treeningud. Õhtuti on ka vallarahval võimalik kooli võimlat treeninguteks kasutada. Iga-aastaselt toimub Jüriöö jooks (osa võtavad ka naabervaldade ja –koolide esindused), traditsiooniks on saanud jõuluturniir males. Osa võetakse piirkondlikest spordiüritustest. Palliplats on Pilistveres ja Venevere Puhkekülas.

Rekonstrueerimist vajab kooli staadion (rajakatte uuendus, täismõõtmeliseks).

Valla põhiliseks spordikeskuseks on põhikooli staadion ja võimla, vajalik on palliplatsi ehitamine Kõosse ja Koksverre.

Tugevused:

Kultuurimaja ja kiriku aktiivne tegevus.

Tihe koostöö kultuuri- ja haridusasutuste vahel.

Aktiivne kultuurielu.

Nõrkused:

Elanike passiivsus ja vähene huvi kohalike kultuuri- ja spordisündmuste vastu.

Võimalused:

Raamatukogust kujuneb mitmekülgsete võimalustega vaba aja veetmise, elukestva õppe ja infokeskus.

Eneseteostusvõimaluste, maaturismi, kodu-uurimise ja ühistegevuse areng.

Külade sotsiaalse ja kultuurilise, sh spordi ja noorte tegevuse edendamine.

Noortetöö arendamine külates.

Sportimisvõimaluste mitmekesistamine, välisväljakute rajamine.

Ohud:

Vähesed rahalised vahendid rahvamaja ja teiste hoonete remondiks ja käigushoidmiseks.

Rahvakultuuri hääbumine, kuna noortel on vähene tahe sellega tegelda.

Valla äärealade elanike võimalused ühistegevuses osaleda vähenevad halveneva transpordiühenduse tõttu.

Noorte passiivsus.

Eesmärgid ja prioriteedid

Arengukava eesmärk on Kõo valla kultuurielu edasine kujundamine, igale inimesele võimaluste tagamine osalemiseks kohalikus kultuurielus.

Pakkuda kohalikele elanikele soodsaid sportimis- ja vaba aja veetmise võimalusi.

Valla ühtse kultuuri- ja spordipoliitika loomine.

Toetada kohaliku rahvakultuuripärandi säilimist ja arendamist, tähtsustada koduloolist uurimistegevust.

Pakkuda noortele võimalusi vaba aja veetmiseks.

Suurendada inimeste aktiivsust spordiga tegelemisel ja huvi tervislike eluviiside vastu.

Arengusuunad ja tegevused

Jätkata Kõo traditsiooniliste kultuuri- ja spordiürituste korraldamist ning toetamist valla eelarvest (Kihelkonna päevad, Jüriöö jooks, Venevere järve pidu, Anni Pargi jaanituled jne.)

Valla raamatukogudest kaasaegsete info- ja internetipunktide kujundamine.

Kultuuriasutuste materiaalse olukorra parandamine, inventari täiendamine ja uuendamine.

Arendada ja toetada kultuurialast välissuhtlust, teha koostööd naabervaldade kultuuriasutustega info vahetamise ja kasutamise eesmärgil.

Koostada kultuurimälestiste ja kunstiväärtuslike objektide register.

Toetada rahvakultuuri ja spordiga tegelevaid gruppe ja üksikisikuid.

Omaalgatusliku ja ühingulise sporditegevuse toetamine.

Noortespordi edendamine, toetada valla võistkondade osalemist maakondlikel jt võistlustel.

Luaa tingimused erinevate noorte-, laste- ja spordilaagrite korraldamiseks.

Spordirajatiste tehnilise taseme tõstmine, Kirivere kooli staadioni rekonstrueerimine.

Laste ja noorte vaba aja sisustamine ürituste korraldamise ja huvialategevuse kaudu. Noorte omaalgatuse toetamine. Noorteprojektides osalemine. Noortevolikogu asutamine.

Noorsootöötaja töölevõtmine.

Organiseerida osavõtte üritustest väljaspool valda (Põltsamaa jõe mängud, Sakala mängud).

Anni Pargi tee muutmine tolmuvaabaks, autoparkla ja WC-de rajamine, laululava remont.

Pilistvere Rahvamaja ruumide kap. remont.

Kirikute ja kabeli remont. Pilistvere ja Arussaare surnuaedade kiviaedade remont.

Kõigile tasuta bussisõit valla jaanitulele ja kihelkonnapäevadele.

Võimalusel toetada bussi kasutamist kultuuri- ja spordikollektiividele.

Toetame mittetulundusühinguid ja omaalgatuslikku külaliikumist. Abistame külade arengukavade ja projektide koostamisel.

Jõusaali väljaehitamine.

Võhma linn

Hetkeolukord ja hinnang:

Linnas on kaks kultuuriasutust – kultuurikeskus ja raamatukogu.

Kultuurikeskuses on suur saal (ca 100 m²), konverentsisaal koos köögiga, olmeruumid.

Kultuurikeskuse eestvedamisel toimuvad järgmised üritused ja ettevõtmised: kihelkonnapäev, seltskonnaõhtud, kontserdid, käsitöönäitused, lasteüritused jne. Kultuurikeskuses tegutseb 8 huviringi ja eakate klubi. Pikima traditsiooniga neist on segakoor Leelo.

Võhmas on kaks seltsi – ajalooselts ja lastekaitseelts.

Raamatukogu on hea sisustusega, seal asub Avatud Internetipunkt. Raamatukogu teenindab üle seitsmesaja lugeja.

Linnas on spordihall, koolil võimla, staadion, jõusaal. Populaarsemad spordialad on jalgpall, maadlus, käsipall, lauatennis.

Eesmärk:

Arengukava eesmärk on Võhma kultuurielu edasine kujundamine, igale inimesele võimaluste tagamine osalemiseks kohalikus kultuurielus. Pakkuda kohalikele elanikele soodsaid sportimis- ja vaba aja veetmise võimalusi. Toetada kohaliku rahvakultuuripärandi säilimist ja arendamist, tähtsustada koduloolist uurimistegevust.

Arengusuunad ja tegevused:

Leida raamatukoguruumide laiendamise võimalus.

Laiendada raamatukogude poolt pakutavaid teenuseid (Internet).

Vaja leida aktiivne inimene ("sädeinimene"), kes käivitaks erinevate seltside tegevuse (sh spordiselts).

Korraldada püsikunsti- ja käsitöönäitusi.

Ehitada vabaõhulava.

Leida võimalus, et võtta tööle kultuuri-, spordi- ja haridustöönõunik, kes koordineeriks sellealast tööd linnas.

Jätkata traditsioonilisi ning kutsuda ellu uusi võistlus-, pere- ja tervisespordiüritusi.

Täiendada ja laiendada olemasolevaid spordirajatisi (spordihalli renoveerimine).

Algatada ümbritsevate omavalitsuste vaheline läbi aasta kestev spordivõistlus, mis lõpetada suvepäevadega Venevere järve ääres.

Läbi viia asutustevahelisi spordivõistlusi.

Luu võimalused erinevate rahva- ja tervisespordialadega tegelemiseks (rula- ja rulluisurada, squash, rabajärvel jäärajasõiduvõistlus, suusatamine, liuväli, terviserada, jalgrattarada).

Luu koostöös naaberomavalitsustega vaba aja veetmiseks erinevad võimalused (matkarajad, rabajärvede korrastamine, supluskohad).

Koostada spordi- ja kultuurikalender.

Kolga-Jaani vald

KOLGA-JAANI VALD – HARIDUST, KULTUURI JA NOORI VÄÄRTUSTAV VALD

1. Tõsta Kolga-Jaani valla konkurentsivõimet haridus- ja kultuurimaastikul läbi suurema avatuse.

1.1. Tagada informeeritus valla elanike, viljandimaalaste, eestlaste ja kõigi hulgas, keda Kolga-Jaani vald huvitab.

- muuta vald kommunikatiivselt avatumaks, tutvustada Kolga-Jaani valda Internetis.
- tõhustada rahvusvahelist suhtlemist.

1.2. Teha koostööd naaberomavalitsustega ning sõlmida koostöökokkulepped.

- avardada valla elanike koostöövõimalusi ümberkaudsete valdade ja linnadega.

2. Kujundada ja ellu rakendada valla hariduspoliitika.

2.1. Arendada valla haridusasutusi nii piirkondlikkuse kui funktsionaalsuse põhimõttest lähtuvalt, arvestades ühtlasi traditsioonide ja majanduslike võimalustega.

- tagada kõigile valla lastele koht koolieelses lasteasutuses
- tagada kõigile lastele võimalus saada põhiharidus turvalistes ja tervislikes tingimustes, elukoha lähedal
- kujundada põhikoolides kaasaegne õpikeskkond:

2.1.1. Kolga-Jaani Põhikooli renoveerimine

2.1.2. Leie Põhikooli spordirajatiste väljaehitamine

- kasutada haridusasutusi piirkonna huvitegevuse keskustena
- toetada põhikoolide oma näo väljakujundamist, pöörata enam tähelepanu kutsenõustamisele.

2.2. Toetada haridusuuenduste põhimõtete elluviimist valla haridusasutustes.

- tagada, et Kolga-Jaani valla haridusasutustest saadav hariduse tase oleks konkurentsivõimeline
- püüda vältida õpilaste lahkumist teistesse koolidesse
- toetada eetika ja usundiõpetuse sisseviimist õppeprogrammidesse
- leida võimalused erivajadustega õpilaste õpetamiseks

2.3. Töötada välja soodustuste süsteem Kolga-Jaani valda tulevatele õpetajatele, samuti lisatasustamiskord paremate tulemuste saavutamiseks.

2.4. Leida võimalused koolieelsete lasteasutuste laste toitlustamise ja koolitoitlustamise optimaalseks korraldamiseks, sh. tasuta või osalise tasuga toidu osas.

2.5. Tõhustada hoolekogude tööd

2.6. Toetada hariduselu mitmekesistavate eraõppeasutuste teket.

2.7. Noorte vabaaja paremaks sisustamiseks:

2.7.1. toetada noorte initsiatiivi noortekeskuste loomiseks

2.7.2. jätkata huvialaringide tegutsemist

2.7.3. leida võimalusi ja vahendeid noorte vabaaja sisustamiseks

Saarepeedi vald

Valla kultuurielu keskuseks on Saarepeedi rahvamaja. Saali kasutatakse päevasel ajal spordisaalina põhikooli kehalise kasvatuse tundide läbiviimiseks, õhtuti graafikujärgselt vallaelanike korv- ja võrkpallitreeninguteks ja võistlusteks. Rahvamaja ruumides tegutseb Saarepeedi noorteklubi SNAK ja eakate klubi LINDA. Valla mainet kujundab ja esindab meid ka väljaspool üle 20 aasta tegutsenud naisansambel RUKKILILL.

Rahvamajas tegutsevad järgmised huviringid:

Näitering	kuni 10.a.	8 last
	kuni 15.a.	10 last
Kunstiring	lapsed-noored	10 last
Kokandusring	lapsed-noored	10 last
Tantsuring	kuni 10.a.	8 last
	kuni 15.a.	8 last
Aeroobika	täiskasvanutele	15 inimest
Lilleseade ring		10 inimest
Naisansambel	täiskasvanud	10 inimest.
Noorteklubi SNAK	lapsed, noored	30 liiget
Eakate klubi LINDA	eakad	40 liiget

Traditsioonilised üritused on Perepäev, Vabariigi aastapäeva tähistamise kontsert-aktus.

Tegevused

- 1 Kujundada Saarepeedi vallast omanäoliste kultuuri- ja spordiüritustega ning kultuurilembeste elanikega vald ning luua rahvamaja juurde tingimused ja võimalused osaleda elanikel ringide töös vastavalt oma huvidele ja võimetele.
- 52 Jätkata valla traditsiooniliste või populaarsust koguvate kultuuri- ja spordiürituste korraldamist ja toetamist:
  - * "Kuldse käbi ja kännu" reesõiduvõistlus;
  - * Naabrimeeste ja -naiste võrkpalliturniirid ja vallasisesed korvpallivõistlused;
  - * Valla külade päevad;
  - * Perepäevad;
  - * Osaleda Eesti valdade suvistel ja talvistel spordimängudel.
- 3 Saarepeedi karjääri baasil planeerida ja välja ehitada puhke- ja spordikompleks koos välilavaga, et võimaldada Saarepeedil korraldada maakondlikke ühisüritusi.
- 4 Projekteerida ja ehitada välja Saarepeedi Kooli spordiväljak ja pallimängude välisväljakud.
5. Jätkata Saarepeedi kultuuri- ja spordihoone rekonstrueerimist ja varustada hoone ajakohase inventariga.
6. Anda avalikuks kasutamiseks valgustatud suusaraja vahetus läheduses asuv vallamaja laohoone ja kaasfinantseerida selle renoveerimist matka-infopunktiks.
7. Arendada Saarepeedi Kooli suusaklassi ja võimaldada treeninglaagrite korraldamist.
8. Kaasajastada raamatukogud infokeskusteks.
9. Toetada rahvuskultuuriga tegelevaid kollektiive ja üksikisikuid.
  - Töötada välja ja kehtestada põhimõtted külaseltsingute, -seltside ja mittetulundusühingute tegevuse toetamiseks valla eelarvest ja kaasfinantseerida vastavasisuliselt projekte;
  - Moodustada mittetulundusühinguid, seltse ja seltsinguid ühistegevuse paremaks korraldamiseks, mis seisneb enesealgatuses ja külainitsiatiivis ning seoses sellega

kaasfinantseerida järgmisi projekte:

- * seltsielu korraldamiseks külates hoonete või ruumide renoveerimisel külaelanike kooskäimiskohtadeks;
  - * maa munitsipaliseerimisel külamaja ehitamiseks;
  - * küladesse turvaliste spordiväljakute ja puhkealade rajamisel, mis võimaldab elanikel vaba aega veeta ning tähistada külades traditsioonilisi üritusi;
  - * külade viidastamisel, sh. kultuurilooliste paikade märgistamisel viitadega;
  - * ujumiskohtade korrastamisel külades;
  - * naabrivalve korraldamisel külades;
  - * bussiootekodade soetamisel külades;
  - * talude viidastamisel külades;
  - * keskkonnasõbraliku elukeskkonna loomisel külades.
10. Kaasata valla kultuuri- ja spordielu arendamisse erakapitali.
  11. Võimaldada kasutada MTÜ Saarepeedi Noorteklubil pikaajalisele rendile antud rahvamaja mängudesali ruume ja kaasfinantseerida sinna sisustuse ostmise ja teisi tegevusprojekte.
  12. Koostöös Saarepeedi Spordiklubiga kutsuda ellu valla territooriumil paiknevate järvedega seotud jooksude sari.
  13. Rajada ekstreemspordi rada ja vallal üldplaneeringu koostamise käigus munitsipaliseerida selleks maa.
  14. Kooli- ja rahvamaja huviringidele vastavate ruumide rekonstrueerimine rahvamajas ja vanas vallamajas, inventari soetamine. Kaasfinantseerida eelpoolnimetatud projekte.

Viiratsi vald

KULTUUR

Eesmärk aastaks 2013: rohkete osalejatega traditsioonilised ühisüritused ja mitmesugused muud vaba aja veetmise võimalused, kuhu on kaasatud nii suured kui ka väikesed vallaelanikud.

• Hetkeolukord

Kultuurilise aktiivsuse tõstmiseks pakutakse mitmeid üritusi ja huvialast tegevust, mis on kohalike elanike huvi ürituste ja ringide vastu suurendanud. Hetkel tegutseb Viiratsi rahvamajas 14 ja Tännassilma rahvamajas 5 erinevat huviringi. Viiratsi rahvamajas hakkavad aktiivse ringitegevuse tulemusel tekkima ruumiprobleemid. Viiratsi klubihoone/rahvamaja vajab hädasti remonti. Tännassilma rahvamajas puuduvad suuremate ürituste läbiviimiseks tingimused. Tännassilma raamatukogu asub tagastatud majas, mille seisukord on halb. Hiljuti valminud Uusna seltsimaja-raamatukogu on heaks ajaveetmiskohaks piirkonna elanikele. Valla raamatukogud saavad vallalt täiendavat toetust ja tegutsevad ühise võrgustikuna.

• *Lahendused*

- ✓ Laialdane informatsiooni levitamine vallas toimuvate ürituste kohta
- ✓ Elanike huvialade väljaselgitamine
- ✓ Külavanemate töö tõhustamine elanike kaasamisel üritustesse
- ✓ Kodanikualgatuse mitmekülgne toetamine
- ✓ Kultuuriga seotud seltside, mittetulundusühingute ja noorteorganisatsioonide tegevuse toetamine
- ✓ Viiratsi algkooli ruumide tõhusam kasutamine kultuurilisel eesmärgil
- ✓ Viiratsi rahvamajale täiendavate ruumide eraldamine ja kohaldamine
- ✓ Tänavalraamatukogule uued ruumid Kalmetu kooli juurdeehituses koos uue sisustusega
- ✓ Valla välispartneritega kultuurisidemete edasiarendamine
- ✓ Ringijuhitud parem ja õiglasem tasustamine
- ✓ Tänavalraahvamaja renoveerimine ja territooriumi väljaehitamine rahvaürituste korraldamiseks
- ✓ Raamatukogude olukorra parandamine ja ülevallalise võrgustiku edasiarendamine
- ✓ Suuremate kulutuuriürituste läbiviimiseks võimaluste loomine
- ✓

SPORT

Eesmärk aastaks 2013: võrdseid võimalusi pakkuv ja kõikidele võimetekohane aktiivne sporditegevus paranenud treeningtingimustes ning suurema osa elanike initsiatiivil. Valla spordirajatised on renoveeritud ja Viiratsis on alustatud spordihoone rajamist. Sportlike ja tervist edendavate tegevuste arv on kasvanud, toimuvad mainekad spordiüritused.

• *Hetkeolukord*

Vallas leidub palju tublisid sportlasi ja korraldatakse võistlusi. Enamik spordiüritusi edendab rahvasporti, ent osalusaktiivsus jääb madalaks. Viimaste aastate jooksul on märgatavalt paranenud sportimisvõimalused sisetingimustes. Paljude mänguväljakute olukord on halb, sest valitseb hoolimatus ühiselt kasutatava vara suhtes. Külaelanikud soovivad suusaradade valgustamist Vana-Võidus. Valla juhtkond on võtnud eesmärgiks toetada altpoolt tulevat initsiatiivi. Sellest lähtuvalt on propageeritud küladesse pallimänguplatside rajamist, aga ka teisi kodanikualgatusest tulenevaid ettepanekuid.

• *Lahendused*

- ✓ Valla sportlaste ja spordiürituste toetamine
- ✓ Sportliku aktiivsuse tõstmiseks vahendite ja tingimuste loomine ning sellekohase informatsiooni levitamine
- ✓ Valla spordielu arendamine läbi külade sporditegevuse toetamine
- ✓ Koos VÜKK-iga Vana-Võidu suusaraja valgustamiseks võimaluste leidmine
- ✓ Spordiinventari kaasajastamine
- ✓ Külaelanike poolt algatatud pallimänguplatside rajamise jätkuv toetamine
- ✓ Koostöös maaomanikega veekoguäärsete puhkekohtade loomine ja korrastamine

- ✓ Kuumanis rallikrossiraja väljaarendamine
- ✓ Heatasemeliste tiitlivõistluste toomine piirkonda, majutusteenuse pakkumine
- ✓ Viiratsi spordihoone rajamine ja staadioni korrastamine

NOORSOOTÖÖ

Eesmärk aastaks 2013: Viiratsi vallas on läbi mõeldud ja korraldatud laste ja noorte huviharidus. Tagatud on noorte vaba aja organiseeritus. 2009 aastaks töötab avatud noortekeskus. Tegutsevad spordi-, kultuuri- ja käelisi aktiivtegevusi pakkuvad ringid.

● Hetkeolukord

2007 aasta jaanuarist on tööle võetud noorsoo- ja sporditöö spetsialist. Uusna külamaja pakub mitmeid ajaviitmise võimalusi noortele. Teistes piirkondades on noorte ajaveetmisvõimalused kehvad. Tegevuse puudumise tõttu kogunevad noortekambad. Noorte, lapsevanemate, haridus- ja sotsiaalsektori inimeste omavaheline koostöö noortele tegevuste leidmiseks on vähene. Rajada on vaja noortekeskus.

● Lahendused

- ✓ Koostada noorsootöö ja huviarenduse strateegia
- ✓ Välja ehitada noortekeskus
- ✓ Algatada ja läbi viia noorsooprojekte
- ✓ Tagada vaba aja veetmise ja huvihariduse omandamise võimalused kogu vallas
- ✓ Tunnustada aktiivseid ja teotahtelisi noori

Tarvastu vald

Kultuur

Tarvastu vallal on kolm rahvamaja (Mustla Rahvamaja, Suislepa Rahvamaja ja Kärstna Vaba Aja Keskus), neli raamatukogu (Tarvastu Raamatukogu, Suislepa Raamatukogu, Väluste Raamatukogu ja Kärstna Raamatukogu) ja 2006.a. asutatud Tarvastu Muuseum.

Rahvamajad on piirkondade kultuurikeskusteks ning kooskäimise ja ürituste korraldamise kohtadeks, kus töötavad lastele ja täiskasvanutele suunatud huviringid.

Rahvamajade puhul on probleemiks hoonete olukord, mille parandamine vajab suuri investeeringuid.

2006.a. vahetati Mustla Rahvamaja katus ja remonditi jalutussaal. 2007.a. rekonstrueeriti rahvamaja abiruumid

Kõikide raamatukogude juures tegutsevad avalikud internetipunktid (AIP-id) ja 1 WiFi leviala Tarvastu Raamatukogus.

Kõik valla raamatukogud tegutsevad remonditud, kaasaegsetes ruumides. Tarvastu Raamatukogu ruumides tegutseb alates jaanuarist 2006 ka Tarvastu Muuseum.

Muuseumi esemete paigutamine raamatukogu ruumidesse ei vasta asutuse vajadustele. Puudub korralik fondiruum ning eksponaatide esitlemise koht.

Tarvastu muuseumi ruumiprobleemi lahendamiseks on juba osaliselt renoveeritud (vahetatud katus) raamatukogu kõrvalhoone (endine ait).

Valla raamatukogud on tulevikus kavas viia ühtse juhtimise alla.

Vallas on kaks laululava (Mustlas ja Suislepas).

Vallas tegutseb aktiivselt 8 kodanikeühendust, kes on aktiivseks partneriks valla kultuurielu korraldamisel.

Tarvastu valla kultuurielu aktiivsus on piirkonniti erinev, sõltudes otseselt kohalike eestvedajate olemasolust ja muudest tingimustest. Aastaringelt toimub mitmesuguseid üritusi, mis on enamasti läbiviidud rahvamajade, MTÜde, erasektori ja koolide koostöös.

Meelelahutusürituste korraldamise on enda peale võtnud MTÜd ja erasektor.

Kohalikud külapäevad, laadad, talgud, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine on valla toetusel reeglina seltsingute ja seltside korraldada ja kantud soovist säilitada rahvakultuuri ning hoida elus vanu traditsioone.

Seoses Tarvastu Avatud Noortekeskuse loomisega on tõusnud noorte aktiivsus ja osalemine valla kultuurielu korraldamisel.

Sport

Sportimisvõimalused Tarvastu vallas erinevad piirkonniti märgatavalt. Valla spordiobjektidest on suurim Tarvastu Gümnaasiumi võimla, mida kasutab ca 500 kooliõpilast. Paraku on võimla (eriti põrand) väga halvas seisus ning vajab rekonstrueerimist. Uuendamist ootab ka staadion. 2007.a. renoveeriti gümnaasiumi duširuumid ja WC-d, ehitati saun. Võimla ja selle kõrvalruumide kaasajastamine võimaldab paremal tasemel valmistada valla traditsioonilisteks spordiüritusteks (Eesti Maaspordi Liidu "Jõud" suve- ja talimänge, Tarvastu Cup saalturniir) ning loob paremad eeldused saali avalikuks kasutamiseks. Ühtlasi annavad uued abiruumid võimaluse laste spordilaagrite korraldamiseks koolivaheaegadel.

Kärstnas on olemas korralikud sportimistingimused (võimla, jõusaal), mis leiavad ka aktiivset kasutamist. Kuna Kärstnas on pikaajased suusasporditraditsioonid, oodatakse kaasaegse valgustatud suusaraja valmimist. Rekonstrueerimist ootab kooli spordi- ja palliplats, mille aegunud kate ei võimalda seal enam vastavate spordialadega tegeleda.

Halb on olukord Suislepas, sest seal puuduvad võimalused sportimiseks sisetingimustes. Kavas on rekonstrueerida endine mõisa tõllakuur multifunktsionaalseks külamajaks, kus saab ka spordiga tegeleda.

Ka Soe ja Väluste asulas puudub võimalus aastaringseks sportimiseks.

Soe asulas on olemas jalgpalliväljak, mis leiab aktiivset kasutamist ja kus viiakse läbi Eesti jalgpalli meistrivõistluste II liiga kohtumisi. Soel ei ole spordisaali ega võimlat.

Tarvastu vallas puudub ujula, kasutatakse Viljandi ja Karksi-Nuia ujulate teenuseid.

Mustlasse Posti tänavale erasektori initsiatiivil kavandatavasse teeninduskeskusesse on plaanis ehitada ka ujula.

Vallas toimib ühtne spordisüsteem ja sporditöö juhtimine on koordineeritud. Tulevikus on plaanis välja anda ka igaaastast valla kultuuri- ja spordikalendrit.

Tagatud on valla spordiürituste rahastamine, jätkatakse noortesporti toetamist ning eelisarendamist. Valla noortel on võimalik osaleda vallas tegutsevate treeninggruppide töös. Populaarsematel spordialadel töötavad litsentseeritud palgalised treenerid.

Kõigis valla keskustes on puudus kaasaegsetele tingimustele vastavatest spordiväljakutest ning tervise- ja matkaradadest. Selleks, et oleks võimalik harrastada jalgrattasporti ja rulluisutamist on plaanis rajada kergliiklustee Mustlast Soe asulani ja Kärstna Hooldekodust Kärstna asulani.

Noorsootöö

Tarvastu Vallas on noorsootöö ja noortega seotud tegevuste toetamine üks kindlaid prioriteete.

Noortel on võimalik kohapeal tegeleda väga paljude huvitegevustega. Vald toetab kõigi soovijate õppimist Tarvastu Muusika- ja Kunstikoolis. Igati toetatakse ka noorte osalemist väljaspool valla piire tegutsevates huviringides. Kui see on otstarbekas ja põhjendatud, palgatakse nõutavate huvialade juhendamiseks treenereid ja juhendajaid ka kohapeale. Valla õpilastele on igapäevane koolilõuna tasuta.

2006.a alates tegutseb Mustla Rahvamaja ruumides Tarvastu Avatud Noortekeskus. 2007.a. maist jätkab noortekeskus oma tegevust värskest renoveeritud ruumides. Noortekeskust külastab aastaringelt keskmiselt 30 last päevas. Tegutseb mitu noortebändi, on võimalik mängida mitmesuguseid mänge. Korraldatakse erinevaid väljasõite ja õhtuseid üritusi. Valla noorsootöö on koordineeritud haridus-kultuurinõuniku, spordimetoodiku ja noorsootöötaja aktiivses koostöös. Sarnaseid noortekeskusi oleks vaja ka valla teistesse suurematesse keskustesse – Suisleppa, Kärstnasse. Ka Välustes puudub koht, kus noored võiksid koos käia. Seni kasutatud kohaliku raamatukogu ruumid on kitsaks jäänud ja ei ammenda noorte vajadusi.

Igal suvel korraldatakse Mustlas ja Kärstnas valla lastelaagreid.

Kõigis valla keskasulates puuduvad korralikud mängu- ja palliväljakud.

KULTUUR

Eesmärgid:

1. Remonditud hästi toimiv(ad) rahvamaja(d) ja raamatukogud.
2. Rahvakultuuri säilitamine ja traditsioonide hoidmine on väärtustatud.
3. Tunnustatud ja motiveeritud eestvedajad, aktiivselt tegutsevad huviringid.
4. Rahvamajades on olemas vajaminev kaasaegne inventar.
5. Kaardistatud ja hooldatud kultuuri- ja ajaloopärand
6. Külalistele avatud, püsiväljapanekut omav Tarvastu Muuseum
7. Valla suuremates keskustes on heakorrastatud pargid ja haljasalad
8. Mulgi kultuuri ja traditsioonide elushoidmine.

Tegevused/lahendused:

1. Ruumidele maksimaalse rakenduse leidmine.
2. Mustla, Suislepa ja Kärstna rahvamajade jätkuv renoveerimine.
3. Mustla rahvamaja keldrikorrusel asuvate abiruumide rekonstrueerimine
4. Tarvastu käsitöökoja renoveerimine ja sisehoovi väljaehitamine(haljastus, varjualused)
5. Tarvastu raamatukogu ja muuseumi ruumide rekonstrueerimine

6. Viia läbi Tarvastu valla raamatukogudes struktuurimuutus, viies kõik raamatukogud ühtse juhtimise alla - Tarvastu raamatukogu ja haruraamatukogud Suislepa, Välustes ja Kärstnas.
7. Lagemistoa loomine Soe külamaja juurde.
8. Tarvastu muuseumi püsiekspositsiooni täiendamise toetamine
9. Väluste raamatukogu tuulekoja ehitus.
10. Parkide ja haljasalade korrastamine
11. Mustla alevikule haljastusprojekti tellimine ja vastavate tegevuste elluviimine
12. Mulgi kuhu püstitamine.
13. Mulgi keele kursuste toetamine.
14. Vallas asuvate kultuurimälestiste ja objektide tähistamine
15. Rahvakultuuriga tegelevatele kollektiividele rahvarõivaste ostmise toetamine
16. Pillide, helitehnika ja esinemiskostüümide ostmine

SPORT

Eesmärgid:

1. Kõigis valla suuremates keskustes on olemas tingimused aastaringseks sportimiseks
2. Kõigile elanikkonna gruppidele on loodud võimalused veeta sportlikult ja tervislikult vaba aega
3. Valla esindus osaleb aktiivselt maakondlikel ja vabariiklikel võistlustel

Tegevused/lahendused:

1. Tarvastu Gümnaasiumi võimla ja staadioni rekonstrueerimine.
2. Kärstna Põhikooli spordiplatsi rekonstrueerimine.
3. Suislepa mõisa vana tõllakuuri rekonstrueerimine külamaja-spordisaaliks.
4. Soe staadioni abihoone ehitamine.
5. Vald toetab Mustlasse rajatava teeninduskeskuse juurde ujula rajamist.
6. Valla keskasulatesse palliväljakute rajamine.
7. Valla esindusele ühtse vormi ostmine.

Valdkond NOORSOOTÖÖ

Eesmärgid:

1. Tarvastu valla noortel on mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks
2. Noored osalevad aktiivselt valla kultuurielu korraldamisel
3. Noorsooprobleemide lahendamine vallas on heal tasemel
4. Vallas tegutsevad piirkondlikud noortekeskused
5. Huvihariduse omandamine kodust kaugemal on valla poolt toetatud
6. Suvised lastelaagrid leiavad rohket osavõttu ja on muutunud meeldivaks traditsiooniks

Tegevused:

1. Kvalifitseeritud juhendajate ja treenerite leidmine
2. Suislepa, Kärstna ja Väluste lastele transpordi korraldamine Mustlas toimuvatesse huviringidesse
3. Kuritegevuse ja narkomaaniaalase ennetustöö läbiviimine, käivitades noorte osalusel vastavasisulisi projekte ja ettevõtmisi

4. Toimiv alaealiste komisjon
5. Noortekeskuste avamine Suislepas ja Kärstnas
6. Noorsootöötajale regulaarse enesetäiendamise võimaldamine
7. Töö- ja puhkelaagrite korraldamine vallas koostöös kohalike ettevõtjatega
8. Huvihariduse omandamise toetamine

Rannu vald

Kultuur

1. Rahvamajad

Rannu vallas on kaks tegutsevat rahvamaja – Rannus ja Väike-Rakkes. Rannu Rahvamaja alustas tegevust uues hoones 1995. a. Hoones on saal koos rõduga (300 istekohta), muusika-, kunsti- ja käsitööklassid, raamatukogu, Eesti Posti kontor, aeroobikasaal, lauamängude saal, naiseltsi ruum ning paljud abiruumid. Majas tegutsevad mitmed isetegevusringid – rahvatants (3 rühma), showtants (2), aeroobikatants (2), kõhutants, muusikaklass, laulustuudio ning Eesti üks paremaid külateatreid. Rannu Rahvamaja on Tartumaa suurim kultuuriasutus. Lähiaastate eesmärgiks on hoida rahvamaja ehituslikult korras, uuendada helitehnikat ning luua võimalus korraldada Rannu pargis vabaõhuetendusi.

Väike-Rakkes asuv Tamme klubi täidab kohaliku külarahva kooskäämise funktsiooni ning igal aastal teostatakse seal ka remonditöid. Uuendatud on elektrisüsteem, katus, suur osa aknaid, trepikoda, raamatukoguruum, saal, tualettruumid ja puhketuba. Majja toodi sisse veevärk ja kanalisatsioon 2005.a. Välja on vahetatud suur osa mööblist. 2007.a. sai maja uue välisilme. Suurelt maanteelt viib hoonesse kivist kõnnitee. Tulevikuvisioniks on Tamme klubist hästi toimiva kaasaegse külakeskuse kujundamine.

2. Raamatukogud

Rannu vallas on kolm raamatukogu – Rannu ja Kureküla alevikus ning Väike-Rakke külas. Kõik raamatukogud on renoveeritud ning külastajad saavad kasutada interneti. Lähiaastate eesmärgiks on uuendada raamatukogude ja avalike internetipunktide arvutitehnika. Tuleks kaaluda Kureküla raamatukogu üleviimist endise kaupluse ruumidesse, millest saaks kujundada kohaliku külakeskuse ning mis lahendaks ka asutuse olmeprobleemid (vanas raamatukogus puudub vesi ja WC).

Rõngu vald

Kultuur

Rõngu vallas on üks tegutsev rahvamaja Rõngu alevikus ja seltsimaja Valguta ning Teedla külas. Rõngu vallas on neli raamatukogu: Rõngus, Valgutas, Korustes ja Teedlas, mis teenindavad ka Aakre, Pühaste, Rannu ning Palupera inimesi. Kõigis raamatukogudes asub ka avalik interneti punkt (AIP), mis on tõstnud oluliselt raamatukogude külastatavust.

Rõngu valla seltsielu ilmestavad aktiivselt tegutsevad seltsid, mis pakuvad harivat ajaviidet erinevatele huvi- ja vanusegruppidele, korraldavad ise mitmeid üritusi ning osalevad piirkondlikel seltsieluga seotud üritustel.

Rõngu alevikus toimuvad suuremad vabaõhuüritused Hiugemäe laululaval, kavas on ehitada vabaihulava valgutasse.

Teistes külates välilavad puuduvad, kuid on väljakujunenud teatud kokkusaamiskohad

Sport

Sportimisvõimalusi pakuvad Valguta Lasteaed- Algkooli saal ning Rõngu Keskkooli staadion ja võimla. Käärdi alevikus, Valguta ja Teedla külas on palliplatsid korv- ja võrkpalli mängimiseks. Valgutasse ja Rõngu lasteaeda on ehitatud laste mänguväljakud. Kahjuks puudub mänguväljak teistes suuremates külates, mis pärsib oluliselt väikelaste sportimis- ja mängimisvõimalusi.

Tartumaa Tervisespordikeskus pakub võimalusi tegelemiseks laskespordiga, matkamise ja orienteerumisega, samas on võimalik ka majutus ja saali kasutamine koolitustegevuseks.

Spordi ja vabaaja sisustamiseks on avatud Hiugemäel (ca 1 km) terviserada ja looduse õpperada, mida talvel kasutatakse ka suusarajana. Endise lasketiiru radade korrastamine võimaldaks mitmekesisada treenimisvõimalust ja vaba aja veetmist.

Rõngu valla spordi aastakavasse kuuluvad osavõtnud mitmetest suurüritustest- nagu Võrtsjärve mängud, EV valdade ning Tartumaa tali- ja suvemängud, spordiveteranide suvemängud jms. Lisaks toimuvad kabe- ja maleturniirid naabervaldadega ning mitmed ainult Rõngu valla rahvale mõeldud spordiüritused.

1.6. SOTSIAALVALDKOND

Kõo vald

TERVISHOID

Hetkeseisund ja hinnang

Tervishoiusüsteem on optimaalne ning rahuldab kohalikke vajadusi. Kõos on perearsti vastuvõtupunkt. Eriarstiabi on kättesaadav Põltsamaal ja Viljandis. Olemas on apteek ja hambaravikabinet. Kirivere külas asub hooldekodu. Esineb palju alkoholismi. Levima on hakanud tuberkuloos. Pelistvere Hooldekodus on tööl med. õde.

Tugevused:

Esimese etapi arstiabi kättesaadavus.

Perearstipraksise olemasolu.
Hambaravi teenuse kättesaadavus (1 kord nädalas).
Apteegi olemasolu.

Nõrkused:

Elanikkonna vananemine .
Jätkuv väljaränne ja negatiivne iive.
Üksikutel juhtudel sotsiaalabist sõltumine, iseendaga toimetulematus.
Alkoholismi ja tuberkuloosi levik ja sellest tulenevad tervisehäired.
Ravimite pidev hinna tõus
Perearstisüsteemi mitte patsiendikeskne poliitika

Võimalused:

Riiklik tervishoiualane abi maapiirkondadesse (praktiliselt puudub).
Koostöö teiste omavalitsustega ühiste probleemide lahendamisel

Ohud:

Sotsiaalprobleemide edasine levik (nakkushaigused, alkoholism)
Perearstipunkti likvideerimise oht
eriarstiabi raske kättesaadavus
Eesmärgid ja prioriteedid
Tagada tervislik elukeskkond ja kvaliteetse arstiabi saamise võimalus kohapeal.
Tagada haiguste ennetamine.
Valla elanikel tervist ja tervislikku elukeskkonda väärtustava hoiaku kujundamine (lektorid, eriarstid jne.) ning võimaluste loomine spordiga tegelemiseks.
Tervishoiutöötajate pidev täiend- ja ümberõpe.
Arengusuunad ja tegevused
Suurema tähelepanu pööramine profülaktilisele tööle, haiguste ennetamisele (rahva seas tervisliku toitumise ja tervete eluviiside propageerimine).
Laste mänguväljakute ehitamine ning korrastamine.
Spordivõistluste ja tervisepäevade korraldamine.
Tervislike ja sportlike eluviiside toetamine ning propageerimine.
Arstipunkti ülalpidamise toetamine valla poolt.
Alkoholismi ja muude sõltuvuste vastu võitlemine

SOTSIAALHOOLEKANNE

Hetkeseisund ja hinnang

Kõo vallas töötab sotsiaalnõunik ja koduhooldustöötaja. Nende töökohustuseks on aidata sotsiaalselt hättajäänud vallakodanikke ja välja selgitada kitsaskohad ja puudused sotsiaaltöös. Vallavolikogu alaline sotsiaal- ja tervishoiukomisjon vaatab läbi kodanike avaldused ja teeb vallavalitsusele ettepanekud toetuste väljamaksmiseks või teenuse osutamiseks. Valla sotsiaalhoolekandesüsteemis on tähtis koht Pilstvere hooldekodul, kuhu on võimalik paigutada endaga mittetoimetulevaid vanureid ja töövõimetuspensionäre. Hooldekodus on ühe ja kahekohalised toad ning head tingimused ööpäevaringseks teenuse saamiseks 24 abivajajale. Hooldekodu müüb teenust ka teistele omavalitsustele, kuid eelisjärjekorras on siiski oma valla abivajajad.

Tagamaks iseseisvat toimetulekut igapäevaeluks vajalike toimingute sooritamisel ja asjaajamisel töötab vallas koduhooldustöötaja.

Vallas on kaks sotsiaalmaja, milles on kokku 12 korterit ja eraldi sotsiaalkortereid on kaks. Kõo sotsiaalmaja vajab rekonstrueerimist (katuse vahetus, elektritööd ja veesüsteemi viimine II korrusele).

Kaugemate külade elanike paremaks pääsemiseks kauplusse ja ametiasutustesse viib valla buss kord nädalas soovijad lähimasse linna ja valla keskusesse.

Juhul, kui isikul ei ole puudest või vanusest tulenevalt võimalik kasutada ühistransporti osutab vald transporditeenust raviasutuses või ametiasutustes käimiseks väljapool valda ja maakonda. Töötute arv on oluliselt vähenenud.

Oluliselt on vähenenud ka toimetulekutoetuse saajate arv. Kui 2000.a. oktoobrikuu seisuga oli toimetulekutoetuse saajaid 76, 2004 25, siis 2007.a oktoobris on toimetulekutoetuse saajaid 3 peret.

Kõo vallas makstakse erinevaid sotsiaaltoetusi:

lapse sünnitoetus,

matusetoetus,

koolitoetus 1. kl astujatele

kooli lõpetamise toetus

toetus lastelaagri soodustusikutele,

laste jõulupakid,

prilliklaasi toetus lastele,

ravikindlustusega hõlmamata isikute ravikulude toetus,

puueteda inimeste toetused (ravimitoetus, transporditoetus, hooldusvahendite laenus, küttetoetus)

erakorralised toetused õnnetusjuhtumite korral

kutseõppetoetus (õpilaskodu üür, toit)

õpilaste bussisõidukulude hüvitamine,

mitmesugused ühekordsed toetused vastavalt põhjendatud taotlustele

Tugevused:

Toimiv sotsiaalarabisüsteem.

Pilistvere hooldekodu olemasolu.

Sotsiaalmajade ja korterite olemasolu.

Valla eelarves on sotsiaalteenusteks ja toetusteks eraldatud piisavalt raha

Võimalused:

Sotsiaalse suunitlusega mittetulundusühingute areng.

Toimiv avahoolduse süsteem.

Uute teenuste väljaarendamine.

Nõrkused:

Endaga mittetoimetulevaid inimesed

Osale vallaelanikele on omane kätteõpitud abitus

Osale vallaelanikel puudub motivatsioon töötamiseks

Ohud:

Süvenev alkoholism

Elanikkonna jätkuv vananemine.

Väljarände jätkumine, süvenev provintsistumine

Eesmärgid ja prioriteedid

Inimeste toimetulekuoskuse tõstmine.

Eakate inimeste vajaduste väljaselgitamine ja vajadusel uute teenuste loomine

Lastega perede toimetulekute ja vajaduste väljaselgitamine ning selle abil nende elukvaliteedi tõstmine

Vabatahtlik tugiteenus lastele ja lastega peredele

Abivajajatele valikuvõimaluse pakkumine erinevate abivormide näol, lähtumine abivajajate huvidest, vajadustest ja soovidest.

Soodustada erasektori tegevust sotsiaalteenuste osutamisel.

Arengusuunad ja tegevused

Kõo sotsiaalmaja rekonstrueerimine.

Toimetulekuks toetada õppivaid noori, paljulapselisi ja noori peresid ning üksikvanemaid.

Organiseerida sotsiaalse rehabilitatsiooni protsessi töötutele ja tööotsijatele.

Avahoolduse jätkamine ja arendamine.

Hooldekodu pidev uuendamine ja kaasajastamine

Täiendõppe tagamine hooldustöötajatele.

Kriisilukorra tekkimisel hoolduse ja hingeabi organiseerimine.

Võhma linn

Hetkeolukord ja hinnang:

2004. a registreeriti Võhmas 14 sündi ja 23 surma.

Puuetega on ca 150 inimest, neist 10 sügava-, 70 raske- ja 70 kerge puudega.

Linnavalitsuses töötavad sotsiaalnõunik ja 3 sotsiaalhooldustöötajat.

Puuetega inimeste kaitse	124 000 kr
Hooldekodud	80 000 kr
Päevakeskus	74 910 kr
Koduteenused	109 640 kr
Sotsiaaltoetused	129 200 kr
Sotsiaalkorter	30 000 kr
Riiklik toimetulekutoetus	473 000 kr
Sotsiaalabi	125 620 kr
Eraldised	12 000 kr

Tugevused:

Toimiv sotsiaabisüsteem.

On olemas eakate päevakeskus ja selle perenaine.

Esimese etapi arstiabi kättesaadavus (perearstikeskus, hambaarst).

On olemas kolm sotsiaalkorterit.

Toimiv kindlustamata isikute ravi- ja uuringute kulude hüvitamise süsteem.

Nõrkused:

Endaga mittetoimetulevad inimesed (töötud, vanurid, töövõimetuspensionärid, lastega pered).
Elanikkonna vananemine.
Linnakodanike väljaränne ja negatiivne iive.

Eesmärk:

Kindlustada kättesaadav ja hästitoimiv esmatasandi sotsiaalabi igale abivajajale.
Abivajajatele valikuvõimaluse pakkumine erinevate abivormide näol, lähtumine abivajajate huvidest, vajadustest ja soovidest.
Sotsiaalteenuste vajaduse täpsem väljaselgitamine ja nende pakkumise võimaluste väljatöötamine.
Tagada tervislik elukeskkond ja kvaliteetse arstiabi saamise võimalus.
Tervislike töötingimuste tagamine linna allasutustes.

Arengusuunad ja tegevused:

Välja ehitada sotsiaaltöötaja tööruumid I korrusele, mis võimaldaks abivajajatele kergemini siseneda.
Jätkata tööd probleemsete lastega, laste vanematega, peredega.
Välja töötada ja rakendada sotsiaalkorterite kasutamise kord.
Koordineerida sotsiaaltööd erinevate lülide vahel (kool, noorte päevakeskus, sotsiaaltöötajad).
Tervisetoa mõtte edasiarendamine, koduõenduse arendamine.
Mõelda hooldusperedele, nende koolitusvõimalustele, omavalitsuse abile.
Tagada ligipääs (kaldteede ehitamine) puuetega inimestele (päevakeskus, raamatukogu jne).
Täpsustada kooli sotsiaalpedagoogi töökohustused, variandina linnavalitsuse töötajana.
Toitlustamine eakate päevakeskuses koos nn “supiringiga” lasteaia köögi baasil.
Vajadus kaasajastada ja remontida saun.
Leida võimalus eakate päevakeskuse pikemaks lahtiolekuajaks.
Tööle võtta lastekaitsetöötaja.

Kolga-Jaani vald**KOLGA-JAANI VALD – ELANIKE TOIMETULEKUT TOETAV JA
TASAKAALUSTATUD SOTSIAALPOLIITIKAGA VALD**

1. Jätakata valla sotsiaalhoolekandesüsteemi edasi arendamist.
  - 1.1. Töötada välja hoolekodude, koduhoolduse ja sotsiaalkorterite tasakaalustatud süsteem.
  - 1.2. Ehitada Kolga-Jaani vallas sotsiaalmaja-perearstikeskus
  - 1.3. Soodustada eraettevõtlust sotsiaalteenuste osutamisel.

2. Aidata paljulapselistel ja noortel peredel toime tulla.
  - 2.1. Laiendada ja arendada valla sotsiaaltöötajate tegevust laste ja nende perede probleemide lahendamisel.

- 2.2. Jätkata laste töö- ja puhkelaagrite korraldamist.
- 2.3. õpilasmalevate korraldamine (laste töö- ja vabaaja korraldamist suvisel perioodil)

3. Pöörata senisest suuremat tähelepanu elanikkonna, eriti laste, noorukite ja puuetega inimeste tervisele ja vajadustele, otsida mooduseid seda kujundavate tegurite mõjutamiseks.
  - 3.1. Tagada I astme arstiabi kättesaadavus kõigile valla elanikele.
  - 3.2. Parandada elanike informeeritust tervishoiu- ja hoolekandekorraldusest, teenustest, hindadest.
  - 3.3. Tagada õpilaste süstemaatiline arstlik kontroll.
  - 3.4. Populariseerida sportlikku ja tervislikku eluviisi, toetada tervisespordiürituste korraldamist.
  - 3.5. Toetada mitteriiklike organisatsioonide tegevust heategevuse alal.

4. Edasi arendada ja täpsustada valla eluasemepoliitikat.

5. Suurendada valla osa tööhõiveprobleemide lahendamisel.
  - 5.1. laiendada töötute rakendamist valla poolt tellitavate hooldus- ja heakorratööde tegemisel.
  - 5.2. Toetada täiskasvanud valla elanike ümberõpet.
  - 5.3. Teha koostööd ettevõtjatega uute töökohtade loomiseks.
  - 5.4. Toetada ühissettevõtete loomist huvitatud välisfirmadega või füüsiliste isikutega.

Viiratsi vald

SOTSIAALHOOLEKANNE

Eesmärk aastaks 2013: tagada hea kvaliteediga sotsiaalteenused ja elamisväärne elu kõikidele elanikkonnagruppidele. Laps on kõige tähtsam!

Hoolekandeesutused

- *Hetkeolukord*

Viiratsi vallas asuvad hoolekandeesutused (Viiratsi Hoolekandekeskus, sotsiaalkorterid) vajavad kõik suuremal või väiksemal määral remonti. Sotsiaalmajal, asukohaga Tehnika 3 Viiratsi, on ehitatud uus katus ja lähiajal vahetatakse aknad. Väiksemaid remonditöid on tehtud ka Viiratsi Hoolekandekeskuses, kuid maja ei ole perspektiivne hoolekandeteenuse osutamiseks. Hoolekandeteenusele sobivad ruumid saab kohandada vabanevasse Viiratsi Lastekodu hoonesse. Ette nähes nõudluse kasvu hooldusteenustele, tuleks selle pakkumise võimalusi laiendada. Sotsiaalkorteritena on arvel 11 tuba, kuid oleme majutanud 12 (üks on ajutisel pinnal). Nõudlus sotsiaalkorterite järele on kasvanud ja praegu on soovijaid rohkem kui on pakutavaid kohti.

Aktiivselt tegutseb vallas Viiratsi Puuetega Inimeste ja Üksikvanemate Ühing. Ka nende ruumiprobleem vajab lahendamist. Praegu tegutseb eakate päevakeskus kord nädalas Viiratsi Hoolekandekeskuse ruumides, kus ruumipuudusel ei ole võimalik selle tegevust laiendada. Hetkel Viiratsi aleviku elanikud tunnevad muret ühissauna kasutamise võimaluste vähesuse üle. Avalikku saunateenust on võimalik pakkuda ainult Viiratsi Hoolekandekeskuses.

- **Lahendused**

- ✓ Hoolekandekeskuse üleviimine Viiratsi Lastekodu hoonesse
- ✓ Sotsiaalmaja projekteerimine ja renoveerimine
- ✓ Sotsiaalkorterite arvu suurendamine
- ✓ Päevakeskuse tegevuse laiendamine ja erinevate teenuste pakkumine
- ✓ Viiratsi aleviku ühissauna kasutamise võimaluse parandamine
- ✓

Eri sihtgruppide hoolekanne

Eakate ja erivajadustega inimeste hoolekanne

- **Hetkeolukord**

2007.a. novembrikuu seisuga on Viiratsi valla 3800 elanikust vanaduspensioni saajaid 680. Puudega isikuid on kokku 423, sealhulgas puudega lapsi 33. Täiskasvanud puudega isikutest on 170 keskmise, 176 raske ja 34 sügava puudega. Isiklike hooldajaid on raske ja sügava puudega isikutele määratud 89. Praegu on vallas tööle võetud eakate ja erivajadustega inimeste paremaks teenindamiseks eraldi sotsiaaltöötaja. Lisaks on üks täiskohaga hooldustöötaja, kaks osalise tööajaga hooldustöötajat ja üks lepinguga individuaalne hooldustöötaja. Individuaalseid lepinguga hooldustöötajaid on rakendatud vastavalt vajadusele.

Vallas tegutsev Puuetega Inimeste ja Üksikvanemate Ühing on teinud tihedat koostööd valla juhtkonnaga. Kindlasti on see hädavajalik ja vastastikku kasulik erivajadustega inimeste probleemide paremal ja kiiremal lahendamisel. Tervishoiusüsteemi ümberkorraldamise tulemusena kasvab pidevalt eriteenuste nõudlus. Praegu on probleeme nendel isikutel, kes iseseisvalt või saatjaga ei saa ühissõidukis eriarsti juurde minna. Sotsiaaltöötajad saavad seda teenust osutada ainult erijuhtudel. Hetkel on võimalik taotleda toetust 50% ulatuses taksoteenuse arvetest tervishoiuasutuses käimisel. Vallamajast on võimalik ka tasuta laenutada erinevaid abivahendeid. Eakatele ja puuetega inimestele on välja töötatud toetuste süsteem nende paremaks toimetulekuks. Jätkatakse kaldteede ehitamist.

- **Lahendused**

- ✓ Koduhoolduse arendamine
- ✓ Hooldustöötajate ülesannete konkretiseerimine
- ✓ Töö hooldusperedega (koolitused)
- ✓ Puuetega Inimeste ja Üksikvanemate Ühingu tegevuse toetamine
- ✓ Liikumispuudega inimestele omavalitsuse hallatavatesse asutustesse sissepääsu võimaldamine

- ✓ Transpordi korraldamine neile, kes meditsiinilist abi vajavad
- ✓ Transpordi dotatsioonide süsteemi väljatöötamine erivajadustega inimestele ja invatranspordi teenuse väljakujundamine
- ✓ Erivajadustega laste hoolekande tõhustamine
- ✓ Toetatud elamise teenuse väljaarendamine
- ✓ Hooldajate nõustamine ja koolitus
- ✓ Vabatahtlike organisatsioonide ja projektide toetamine
- ✓ Sotsiaalteenuste ostmine erinevatelt teenusepakkujatelt

Perede hoolekanne

• Hetkeolukord

Viiratsi vallas on viimastel aastatel võetud sotsiaaltoetuste süsteemi väljatöötamisel suund paljulapseliste ja noorte perede toimetuleku parandamisele. Praegu makstakse peredele sünnitoetust ja paljulapselise pere toetust. Edukamatele õppijatele on ette nähtud haridustoetus ning põhikooli, kutsehariduskooli ja gümnaasiumi lõpetamisel koolitoetus. Kõik põhikooli ja gümnaasiumi õpilased saavad tasuta koolilõuna ja töövihikud. Häta jäänud pered on taotlenud ühekordseid toetusi. Vastavalt vajadusele ja võimalustele on järgnevatel aastatel võimalik luua uusi soodustusi. Noorte seas on kasvav probleem alkohol ja muud sõltuvusained. Igal aastal suureneb nende õpilaste hulk, kes ei täida koolikohustust. Tihti ei suuda lapsevanemad üksi kasvavate probleemidega hakkama saada.

Vallaelanike arvates pole lastele leitud piisavalt rakendust. Suuremates piirkondades tuleks noortele luua võimalus vaba aja sisukaks kasutamiseks. Noorte probleemide lahendamisel on oluline lapsevanemate, õpetajate, perearstide, psühholoogide, eriarstide jne. koostöö. Sotsiaaltöötaja viib kokku lapsega töötavate erinevate erialade inimeste nõuanded ja tagab, et töö oleks süsteemne.

• Lahendused

- ✓ Paljulapseliste ja noorte perede abivajaduste õigeaegne väljaselgitamine ja vajaliku abi tagamine
- ✓ Senise vallapoolse toetussüsteemi jätkamine ja edasiarendamine
- ✓ Tugiisikute ja tugiperede leidmine ja koolitamine
- ✓ Jätkuv tihe koostöö laste asenduskodudega
- ✓ Sõltuvusainetealane ennetustöö
- ✓ Töö koolikohustust mittetäitvate noortega
- ✓ Probleemsete perede õigeaegne väljaselgitamine ja töö nendega
- ✓ Võrgustikutöö edasiarendus
- ✓ Peredele tugiteenuste väljaarendamine
- ✓ Töö hooldusperedega (koolitus)

Töötute hoolekanne

- ***Hetkeolukord***

Olukord tööturul on töötute hulka vähendanud. Paljud endised töötud on leidnud endale teenimisvõimaluse Eestist väljas. Kuid on teatud grupp pikaajalisi töötuid, kes ei leia püsivat töökohta. Enamasti on need keskea ületanud alkoholiprobleemidega isikud. Nendes on juurdunud ka mõtteviis, et toimetulekutoetuste saamine on normaalne. Perekondades, kus lisaks töötusele on alkoholiprobleeme, ei suudeta sageli toetustest saadava rahaga ära elada, sest ei osata ratsionaalselt majandada.

- ***Lahendused***

- ✓ Töötute abistamise tervikprogrammi väljatöötamine ja töölerakendamine
- ✓ *Individaalne töö töötutega ja nende professionaalne nõustamine*
- ✓ *Sõltuvusainete alane nõustamis- ja ennetustöö*
- ✓ *Noorte ja töötute (ümber)õppimisvõimaluste soodustamine*

Sotsiaaltöö korraldus

- ***Hetkeolukord***

Sotsiaaltöö korraldus Viiratsi vallas on leidnud kiidusõnu. Piirkondlike hooldustöötajate abiga on püütud jõuda kõigi abivajajateni. Siiski võib juhtuda, et kõiki probleeme ei suudeta märgata valla territooriumi suuruse tõttu. Elanikele valmistab probleeme just igapäevaelu korraldamisega seonduvad küsimused. Paljude sotsiaalküsimuste lahendamisel suureneb omavalitsuse osa. Tihti on ilmnunud õpitud abitust, kus inimene ise ei tahagi oma igapäevaelu korraldamisega toime tulla.

- ***Lahendused***

- ✓ Klientide paremaks nõustamiseks võimaluste loomine
- ✓ Vallasisese ja vallaülese sotsiaaltöö võrgustiku jätkamine ja arendamine
- ✓ Valla elanike parem teavitamine
- ✓ Toetada inimeste enda initsiatiivi probleemide lahendamisel

TERVISHOID

Eesmärk aastaks 2013: tervislikke eluviise väärtustav elanikkond ning kvaliteetne ja usaldusväärne tervishoiuteenus. Hea kvaliteediga arstiabi on kättesaadav kõigile, haiguste ennetamise programmid on edukad ja rahva tervis paranenud.

• *Hetkeolukord*

Senised tervislike eluviise propageerivad programmid on olnud edukad. Valla meditsiinitöötajatele valmistab muret aga tervisekeskuse ruumide halb seisukord. Perearst võtab vastu teisel korrusel ning liikumispuudega inimestel on raske sinna minna. Perearsti ruumiprobleem peaks lahenema valmima kaubanduskeskusega, kuhu eraldatakse vastavad ruumid. Rahvatervise üldine olukord on halb. Tervisespordiga tegelemise võimalusi on vähe.

• *Lahendused*

- ✓ Jätkata tervislike eluviiside propageerimist
- ✓ Terviseraja ehitamine Viiratsisse
- ✓ Ennetustöö juhtimise ja korraldamise meeskond
- ✓ Valla ohukohtade kaardistamine ja likvideerimine
- ✓ Õe individuaalne vastuvõtt
- ✓ Koduõendusteenuse loomine ja pakkumine
- ✓ Tervisekeskuse kolimine uutesse ruumidesse
- ✓ Tervisekeskusesse tervise- ja noorteturk

Tarvastu vald

Sotsiaalhoolekande ülesandeks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Sotsiaalhoolekande põhimõteteks on: inimõiguste järgimine; isiku vastutus enda ja oma perekonnaliikmete toimetuleku eest; abiandmise kohustus, kui isiku ja perekonna võimalused toimetulekuks ei ole piisavad ja isiku ja perekonna toimetuleku soodustamine.

Sotsiaalhoolekannet teostavad vallavalitsus, Kärstna Hooldekodu, Tarvastu Erihooldekodu, Ämmuste Kool ja EELK Tarvastu Peetri kogudus.

Tarvastu vallas elab 15.08.2007 seisuga 4278 elanikku, 65 aastaseid ja vanemaid elanikke on 727,sh.üle 80 aasta vanuseid 161.

Sotsiaalkindlustuse andmetel makstakse peretoetusi 834 lapsele. 4- ja enamalapselisi peresid on 40, sh. 8-lapselisi 2, 7-lapselisi 1, 6-lapselisi 3, 5-lapselisi 9 ja 4 lapselisi 25 peret.

Lastekodus on 7 last; 3 last Väikemõisa Väikelastekodus, 2 last Viiratsi Lastekodus ja 2 last Viljandi Lasteabi- ja Sotsiaalkeskuses. Eestkostel on 10 last ja 1 laps hooldusperes

Riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel saab pensioni 1311 inimest, sh. 374 inimest saavad töövõimetuspensioni

Puuetega inimeste sotsiaaltoetust saavad 470 inimest.

Puudega lapsi (0-16) aasta vanuseid on 23. 3 sügava puudega last käib Viljandi Lasteabi- ja Sotsiaalkeskuses nädalases lasteaias, 7 puudega last õpib Ämmuste Koolis, 20 last kasutab sama kooli õpilaskodu.

Vallavalitsuse poolt on määratud hooldaja 161 raske ja sügava puudega isikule.

Kärstna hooldekodus osutatakse ööpäevaringset hooldusteenust 26 inimesele. Ööpäevaringset hooldusteenust ostetakse veel Mõisaküla Hooldekodust 1 inimesele, Võisiku Erihooldekodust 1 inimesele ja Tarvastu Erihooldekodust 1 inimesele.

31.07.2007 seisuga oli tööturuametis arvel 54 töötut ja tööotsijat.

2007 aasta I poolaastal on makstud 154 perele toimetulekutoetust 485 917 krooni. Vallas töötab 1 sotsiaaltöötaja, 1 osalise koormusega toetuste spetsialist, 1 koduhooldaja Suislepa piirkonnas. Vallas on võimalik osta invatranspordi teenust. Toimib koostöö välisriikide kodanikeühendustega. Tarvastu vallas on puudus sotsiaalteenuseid pakkuvatest spetsialistidest.

Puuduvad sotsiaalkorterid ja varjupaigad.

Puudub bussiühendus Tartuga, mis on vajalik nii üliõpilastele, kui ka eriarstide külastamiseks.

Vald peaks tegema koostööd kodanikeühendustega erinevate kogukonnateenuste väljatöötamiseks ja pakkumiseks (pesu pesemine, esemete taaskasutus, saun, dušš, transport).

Eakatel ja puuetega inimestel puuduvad võrdsed võimalused e-teenuste kasutamiseks.

Koduõendus- ja põetusteenused puuduvad täielikult.

Parandamist vajab elanikkonna teadlikkus tervislikest ja turvalistest eluviisidest.

Tervishoid

Vallas töötab 2007. aastal kolm perearsti kolmes perearstikeskuses, millest Kärstna ja Suislepa vastavad perearsti praksiseruumidele kehtestatud nõuetele.

Mustla Perearstikeskus asub korterelamus, kuid sealsed tingimused ei ole sobilikud patsientide vastuvõtuks (kuigi ruumid vastavad nõuetele). Mustlasse Posti tänavale ehitatavasse kaubandus- ja teenindushoonesse on planeeritud ruumid Mustla perearstikeskuse jaoks.

Mustla perearstikeskuse ruumides asub hambaravikabinet kus osutatakse hambaravi- ja pakutakse hambaproteeside valmistamise teenust. 2007.a. lõpus kolib hambaravikabinet uude hambakliiniku hoonesse(Posti)

Ravikindlustusega hõlmamata isikute teenindamise eest tasub perearstile vallavalitsus vastavalt eelarveaastaks sõlmitud lepingule.

Ravikindlustusega hõlmamata isikute eriarsti vastuvõtu ja uuringute eest tasub vallavalitsus vastavalt perearsti poolt tehtud ettepanekule.

Perearstikeskused korraldavad laste ja koolitervishoidu vastavalt koolitervishoiuseadusele.

Elanikkonna paremale meditsiinilisele teenindamisele ja tervishoiualasele tegevusele kaasaaitamiseks toetab vallavalitsus perearstikeskusi kommunaalkulude tasumisel vastavalt eelarveaastaks sõlmitud lepingule.

Vallas töötab 4 apteeki (Kärstnas, Suislepas ja Mustlas 2 apteeki), kõik apteegid asuvad nõuetekohastes ruumides.

SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVIS

Sotsiaalhoolekanne

Eesmärk:

1. Sotsiaalhoolekande süsteem tagab abivajajatele inimväärikuse ja turvalisuse.

Tegevused/lahendused:

Sotsiaalhoolekande teenuste mitmekülgne arendamine

1. Lasteasutustesse ja üldhariduskoolidesse sotsiaalpedagoogide, psühholoogide ja abiõpetajate tööle võtmine.
2. Päevakeskuse või sotsiaalteenustetoa loomine igasse suuremasse külakeskusesse.
3. Tugiisikute ja tugiperede leidmine ja koolitamine ning andmebaasi koostamine.
4. Abivajavate peredega regulaarne tegelemine.
5. Nõustamisteenuse pakkumise korraldamine.
6. Invatranspordi teenuse korraldamine.
7. Tartuga bussühenduse (vähemalt nädalavahetustel) korraldamine.
8. Koostöös MTÜdega taaskasutuskeskuse loomine.
9. Lastekaitsepspetsialist ametikoha loomine.
10. Kärstna Hooldekodu juurdeehituse projekteerimine ja ehitamine.
11. Koduhooldusteenuse jätkuv osutamine.
12. Pikaajaliste töötute ja kinnipidamiskohtadest vabanenud isikute aktiveerimiseks, koolitamiseks ning nende elukvaliteedi parandamiseks tööturuameti ja kolmanda sektoriga koostöö tegemine.
13. Eakatele ja puuetega inimestele e-kaasatuse võimaluse loomine ja pakkumine.
14. Eakatele ja puuetega inimestele pesupesemisteenuse loomine ja osutamine.
15. Eakatele ja puuetega inimestele duši- või saunateenuse võimaldamine.
16. Põetusteenuse loomine ja pakkumine.
17. Koduõendus - hooldusteenuse loomine ja pakkumine.
18. Sotsiaalteenuseid pakkuvate MTÜde ja seltsingute tegevuse toetamine.
19. Riiklikest ning valla eelarvelistest vahenditest finantseeritavate sotsiaaltoetuste ja -teenuste pakkumine.
20. Eluasemeteenuste osutamine: 1) Sotsiaalkorterite soetamine, ruumide renoveerimine ja sisustamine;
2) varjupaiga rajamine;
3) puuetega isikutele eluruumide kohandamine.

Tervishoid

Eesmärgid:

1. Tarvastu valla perearstikeskused pakuvad kaasaegsetes kõigile nõuetele vastavates ruumides kvaliteetset teenust.
2. Tarvastu vallas on tervislik elada, toimib erinevaid valdkondi puudutav ennetustegevus, au sees on tervislikud eluviisid.

Tegevused/lahendused:

1. Perearstide toetamine:

- 1) ravikindlustusega hõlmamata isikutele raviteenuste osutamise eest tasumine
  - 2) praktilise ruumide eest kommunaalmaksete tasumise toetamine
2. Elanikkonna hulgas haiguste ennetamiseks ja tervise edendamiseks koostöötegemine MTÜdega, spordi- ja noorsootöötajatega.
3. Tervislike eluviiside propageerimine ja elanikkonna tervist väärtustava käitumise (tervise edendamise projektide, liikumiste) toetamine.
4. Töötajate pidev täiendõpe.
5. Elanikkonna esmaabi- ja päästeabialane koolitamine.

Rannu vald

11. Sotsiaalhooldus ja tervishoid

Rannu vallas on 370 mittetöötavat vanaduspensionäri, neist 18 on üksikvanurid. Mittetöötavaid töövõimetuspensionäre on 65. Hooldekodudes on hetkel 10 inimest. Lähim hooldusraviasutus asub Rõngu vallas, mille kaasajastamisel ja uue korpuse rajamisel osaleb ka Rannu vald. Valla sotsiaaltöötaja poolt osutatakse koduteenuseid 5-le vanurile. Rannu alevikus tegutseb pensionäride päevakeskus, kus aktiivseid osalejaid on ligi 50. Tervishoiuteenuseid pakuvad perearstid Rannus ja Puhjas. Perearstikeskused on varustatud vajaliku meditsiinilise aparatuuriga. Lähimad statsionaarsed raviasutused on Elvas ja Rõngus.

1.7. TURISM

Kõo vald

Tulevikus võiks Kõo valda ette kujutada põllumajandus piirkonnana (viljakas põllumaa), piirkonniti turismitalud (Loopre ja Pilistvere ümbrus) ja üksikud väiksemad tootmisettevõtted (keskasulates).

Eesmärgid ja prioriteedid

Tegeleda bussipeatuste hooldamisega.

Infrastruktuuri elementide väljaarendamisel arvestada ettevõtjate vajadusi ja huve.

Kindlustada ohutus ja keskkonnanõuete täitmine.

Arengukavaga pannakse paika valla arengusuunad, mis annab nii vallale kui ka ettevõtjatele kindluse ja sihi oma tegevuse planeerimisel.

Väikeettevõtluse soodustamine, alternatiivsete tootmisharude propageerimine.

Turismipotentsiaali kasutamine.

Infrastruktuuri (eelkõige teed) täiendamine ja parandamine.

Arengusuunad ja tegevused

Kõo – Kirivere tee mustkattetele viimine.

Garanteerida üldkasutatavate vallateede rahuldav korrashoid, sh teeäärte ja kraavide hooldus.

Korrastada teemärgistus, tagada liiklusmärkide ja viitade korrashoid valla teedel.
Suurematesse küladesse paigaldada valla infotahvliid.
Soodsa ettevõtluskeskkonna loomine, igakülgne abi planeeringute koostamisel. Turismi arengu toetamine.

Võhma linn

Hetkeolukord ja hinnang:

Võhma linn ei ole olnud seni turistidele just väga atraktiivne paik. Võhma ajalugu on olnud mitte väga pikk kuid see-eest mitmekesine ja seda peamiselt kolmes valdkonnas:

Raudtee, mis valmis 1900 ja mis andis suure tõuke Võhma arenguks.

Eksporttapamaja tekkimine ja areng, mis pani aluse domineeriva tööstusharu tekkimisele Võhmas.

Tuletõrjeühingu tegevus Võhmas.

Juba aastaid on kogutud Võhma Ajaloo Sõprade Seltsi aktiivsel eestvedamisel Võhma ajaloo seotud esemeid tuletõrjemaja teise korruse saali kuid seni on puudunud võimalus muuseumitoa rajamiseks ja asjade eksponeerimiseks. Ajaloo Sõprade Selts on ajaloo tutvustamiseks palju ära teinud ka Võhma linna päevade ajal, mil korraldatakse ekskursioone ning väljapanekuid. Võhma ajalugu tuleks senisest oluliselt rohkem tutvustada ning turismi elavdada.

Eesmärk:

Võhma linna tutvustamine.

Arengusuunad ja tegevused:

Võhma linna maine parandamine.

Tuletõrjemaja, kui linna sümboli fassaadi ja siseruumide remont ning õueala ja haljastuse renoveerimine.

Muuseumitoa ja turismi I-punkti rajamine tuletõrjemaja teisele korrusele

Vaatetorni väljaehitamine tuletõrjemaja torni.

Traditsiooniliste ürituste (Võhma Linna Päevad) parem ära kasutamine Võhma ajaloo- ja kultuuripärandi tutvustamiseks.

Ajaloo uurimise ning ajaloo pärandi säilitamise korraldamine ja toetamine.

Kolga-Jaani vald

Arendada alternatiivseid tegevusvaldkondi.

- aidata kaasa taluturismi organiseerimisele.

KOLGA-JAANI VALD – OMA AJALOOLIST PÄRANDIT SÄILITAV UURIV JA EKSPONEERIV TURISMIPIIRKOND:

1. Kujundada Kolga-Jaani vallast omanäoliste kultuuri- ja spordiüritustega ning kultuurilembeste elanikega vald.

1.1. Tagada Kolga-Jaani kultuuri- ja spordiürituste üle-viljandimaaline ning võimalusel ja üle-eestiline ja rahvusvaheline eelinformatsioon ning kajastamine.

1.2. Toetada olemasolevate kultuuriobjektide kaasajastamist ja uute loomist. koostöös Muinsuskaitsealsetega korraldada koduloomuuseumi loomine. kaasajastada raamatukogude infosüsteeme. leida võimalused Kolga-Jaani kultuurimaja kaasajastamiseks.

1.3. Jätkata valla traditsiooniliste või populaarsust koguvate kultuuri- ja spordiürituste korraldamist ja toetamist. toetada Võrtsjärve mängude ja Põltsamaa jõe mängude korraldamist nii suvel kui talvel. jätkata üle aasta Willem Reimani päevade ja üle viie aasta Hariduselu aastapäeva korraldamist osaleda koos sõprusvaldadega suuremates rahvusvahelistes projektides tõsta valla suvist atraktiivsust

1.4. Toetada rahvakultuuriga tegelevaid kollektiive ja üksikisikuid töötada välja ja kehtestada prioriteedid ja põhimõtted külade ja seltside kultuuritegevuse toetamiseks valla eelarvest kohapealt laekunud projektide alusel.

1.5. Toetada oluliste arhitektuurimälestiste rekonstrueerimist

1.6. Osaleda kultuuri-, spordi- ja puhkerajatiste kavandamise, ehitamise ja varustamise korraldamises.

1.7. Kaasata valla kultuuri- ja spordielu arendamisse erakapital ja 3.sektor.

2. Muuta Kolga-Jaani vald turistide ligiõmbavaks turismipiirkonnaks.

2.1. Anda välja valda tutvustavaid trükiseid.

koostöös valla ettevõtjatega anda valla tellimisel välja valla vaatamisväärsusi, üritusi, ettevõtteid ning puhke- ja sportimisvõimalusi tutvustav infovoldik.

jätkata valla kohta andmete edastamist Viljandi turismiinfopunktile.

2.2. Edendada turismialast koostööd naabervaldade ja –linnadega.

2.3. Soodustada turismialast ettevõtlust.

soodustada valda turistidele ning valla elanikele atraktiivsemaks muutvate asutuste ja ettevõtete tekkimist.

2.4. Aidata kaasa erinevate turismiliikide arendamisele.

leida Kolga-Jaani vallale Eestis ainulaadne turismiattraksioon ja asuda selle aktiivsele väljaarendamisele ning tutvustamisele (sood-rabad, Alam-Pedja looduskaitseala, Võrtsjärv)

soodustada taluturismi arengut

soodustada ööbimisvõimaluste juurdeloomist.

Viiratsi vald

Käsitletakse koos ettevõtlusega

Tarvastu vald

Tarvastu Vallas on olemas kõik olulised eeldused, et areneda hinnatud turismipiirkonnaks.

Valla idapiirile jääb Võrtsjärv, meil on palju kauneid järvi(Veisjärv....) maalilisi jõgesid(Õhne, Tarvastu).Tarvastu vallal on ainulaadne kultuuripärand – hulgaliselt vaatamisväärsusi, mida turistile pakkuda.

Neist tähtsamateks on: Tarvastu linnuse varemed, Vooru linnamägi, Tarvastu kirik, Mustla kalmistu, Suislepa mõisahoone koos pargiga, Kärstna mõisahoone kabeli, pargi ja Anrepi lõviga, Kullamäe maastikukaitseala. Kivilõppe külas, Võrtsjärve kaldal asuvad Kalevipoja ja Vanapagana kivid ja Vanapagana kivini viiv matkarada.

Kogu valla territooriumilt võib leida hulgaliselt mälestuskive ja plaate, mis on püstitatud siin sündinud ja elanud tuntud kultuuri –ja poliitikategelastele. Tuntumad neist: luuletaja Hendrik Adamson, laulja Aino Tamm, kirjanik Andres Rennit, Ado Reinald, kindralmajor Johan Unt jt.

Plaanis on avada turismiinfopunkt Mustlas asuvas Tarvastu raamatukogus.

Majutustevõtteid on vallas 2 – Lusika turismitalu ja Suurelepa talu.

Toitlustamisega tegelevad Tünni Kõrts ja Tõru kohvik(välkohvik suvel) Mustla alevikus.

Turismimaastik Tarvastu vallas vajab kaardistamist ja korrastamist. Vaatamisväärsused ootavad tähistamist viitade ja infotahvlitega. Hetkel puuduvad korralikud ujumiskohad ja puhkealad. Eravaldues olevale Kivilõppe rannale lisaks on potentsiaali Tarvastu poldri rannal, kus asub ka kanal paadisadama rajamiseks. Tarvastu poldri juurdepääsutee (Viljandi-Rõngu maanteelt 6,6 km lõik) on paraku tugevalt lagunened ning vajab remonti.

Suislepast läbi voolav Õhne jõel on suviti aktiivne paadiliiklus ja kohalike hulgas palju paadiomanikke. Jõeäärse supluskooha turvalisuse ja paadiomanike huvides tuleb ehitada paadisadam. Suislepa on kõrge miljööväärtusega piirkond, millel on turismi arendamise seisukohast suur potentsiaal.

Kärstna asub samuti looduslikult väga kaunis ümbruses. Sarnaselt Suislepale tõstavad mõis ja seda ümbritsev park oluliselt piirkonna väärtust.

Tõsiseks probleemiks on aga Kärstna ja selle ümbruse tugev õhusaastatus vahetus läheduses asuva OÜ Nurme seafarmi poolt. Põllumajanduslik suurtootmine ja selle kõrge kontsentratsioon püüab piirkonna teiste ettevõtlusvaldkondade arengut.

Arendustegevust ootab Tarvastu jõeorg, mille Kullamäe poolsele osale on plaanis rajada paistiik koos ujumiskohaga ja taastada terviserada. Linnamäe ümber rajatav paisjärv avab tulevikus kauni vaate Tarvastu ordulossi varemetele, pakkudes samas ujumis- ja puhkamisvõimalust.

Ligipääsu kergendamiseks ordulossi varemetele tuleb vallikraavile ennistada seal kunagi olnud rippisild ja jalakäijate sild.

Kaunite vaadete nautimiseks oleks vaja püstitada vaatlustorne.

Eesmärgid:

1. Tarvastu on looduslikult kaunis piirkonnas asuv, hea mainega, atraktiivne turismipiirkond.
2. Valla rohkearvuline kultuuri- ja ajaloopärand on hooldatud ja tähistatud ning pälvis senisest suuremat tähelepanu turistide poolt.

Tegevused/lahendused:

1. Tarvastu paistiigi rajamine ja terviseraja taastamine
2. Jalgteed ja parkla rajamine juurdepääsu tagamiseks Tarvastu paistiigile ja terviserajale
3. Linnaveski paisjärve taastamine
4. Tarvastu metsapargi korrastamine
5. Terviseradade rajamine Tarvastu metsaparki
6. Rippsilla ja jalakäijate silla ehitamine Linnamäele juurdepääsu kindlustamiseks Tarvastu ordulossi varemetele ja Tarvastu kabelile
7. Kärstna kabeli renoveerimine
8. Tarvastu ordulossi varemete konserveerimine
9. Tarvastu kirikla pargi korrastamine ja hooldamine koostöös Tarvastu Peetri kogudusega
10. Infotahvlite ja viitade paigaldamine valla kõigi vaatamisväärsuste juurde
11. Turismimarsruutide koostamine ja sellekohaste infomaterjalide väljaandmine
12. Vaatlustornide püstitamine Tarvastu poldrile ja Kärstna Kabelimäele
13. Lepingute sõlmimine haljastusettevõtetega ajaloo- ja kultuurimälestiste hooldamiseks.
14. Tarvastu kiriku ja pastoraadihoone jätkuv korrashoid
15. Turismiinfopunkti loomine Tarvastu raamatukogu juurde
16. Tarvastu poldri puhkeala detailplaneeringu elluviimine
17. Ümber Võrtsjärve kulgeva matkamarsruudi tähistamine
18. Kärstna ja Suislepa mõisate kaasamine valla turismimarsruutidesse
19. Suislepa paadisilla ehitamine koostöös kohaliku külaliikumisega
20. Kivilõppe ranna ning jahisadama taastamine ja arendamine

Rannu vald

Rannu valla arengueeldused seisnevad unikaalses asukohas. Valla läänepiiriks on Võrtsjärve rand. Üksnes Rannu valla osas on rand sedavõrd mitmekülgne ja omapärane, siin asub liivakivipaljand Tamme külas ning head ujumiskohad Vehendi külas. Turismile suunatud ettevõtmiste eest sai vald 2006.a. parima turismitoetaja tiitli Lõuna-Eestis. Vald korraldab oma territooriumil asuvate turismiobjektide korrastamist (Tamme paljand, Vehendi puhkekeskus) ja uute objektide loomist (Rannu-Jõesuu). Peamine suund on Võrtsjärve piirkonna arengule kaasaaitamine läbi osalemise Võrtsjärve Sihtasutuse töös, mille aluseks on Võrtsjärve piirkonna arengukava ning turismistrateegia. Oluliseks turismi- ja koolitusobjektiks on kujunenud Võrtsjärve Limnoloogiakeskuse rajatud järvemuseum. Vehendi puhkekeskus valmis 2005.a. euroraha toel ning selle haldamiseks tuleb leida rentnik. Objekti tuleb turvata, et tagada külastajate heaolu ning vara kaitse. Valla turismi- ja puhkevõimalusi aitab edukalt tutvustada Barbara külakeskuses asuv turismiinfopunkt.

Rõngu vald

Rõngu vallas ei ole turism eriti arenenud, kuid vaatamisväärsusi oleks siin küllaga. Üheks vaatamisväärsuseks on kindlasti Rõngu vanim ehitis kirik, mis on ainuke ühelööviline kirik Lõuna-Eestis. Kõige tuntum on aga keset alevikku viie tee ristil seisev Rõngu kõver kõrts. See kaarjas ehitis on huvitavamaid klassitsistlikus stiilis sakstekõrtsi näiteid. Lisaks on vaatamisväärsusteks Hiugemägi, kus asus muistne hiis ja kalmekoht, Lossimägi vasallilinnuse varematega ja veel

mitmed mõisad. Suur arengupotentsiaal võiks Rõngu vallas olla spordi- ja vabaajaturismi arendamisel (Tartumaa Tervisespordikeskus, Võrtsjärve äärne puhkeala). Turismimajanduse tasuvuse eelduseks on külastaja pikem peatumine regioonis, nii tekib vajadus kohalikke teenuseid kasutada. Hetkel ei jää läbisõitjad siia pikemalt peatuma, sest neile ei pakuta küllaldaselt tegevust. Seetõttu tuleks aktiivselt otsida võimalusi erineva sesoonsusega tegevuste kombineerimiseks.

Eesmärkide rakendamiseks nähakse ette:

Puhta ja eheda looduskeskkonna säilitamine ning loodussõbralike puhketingimuste väljaarendamine ja mitmekesistamine;

Võrtsjärve puhkemajandusliku potentsiaali rakendamine
puhkekohtade rajamine koostöös RMK-ga

Puhke- ja turismiobjektide tugiinfrastruktuuride väljaarendamine;
koostöö arendamine eri tasandite vahel aastaringse turismi- ja puhkemajanduse väljaarendamisel.

Via Hanseatica arenguvööndi arendamine
toetatakse kohaliku turismiinfopunkti väljaarendamist

Külade välise atraktiivsuse tõstmine;
külakeskuste üldkasutatavate vaba aja rajatiste väljaarendamine
viida- ja sildimajanduse korrastamine

Regioonidevahelise koostöö arendamine ning koostöö avaliku- ja erasektori vahel.
infrastruktuuride väljaarendamine
loodusmaastike korrastamine
turismimajanduse edendamine

1.8. MITTETULUNDUSÜHINGUD ja KÜLALIHKUMINE

Kõo vald

Tugevused:

Kultuurimaja ja kiriku aktiivne tegevus.
Tihe koostöö kultuuri- ja haridusasutuste vahel.
Aktiivne kultuurielu.

Nõrkused:

Elanike passiivsus ja vähene huvi kohalike kultuuri- ja spordisündmuste vastu.

Võimalused:

Eneseteostusvõimaluste, maaturismi, kodu-uurimise ja ühistegevuse areng.
Sotsiaalse suunitlusega mittetulundusühingute areng.

Ohud:

Rahvakultuuri hääbumine, kuna noortel on vähene tahe sellega tegelda.
Valla äärealade elanike võimalused ühistegevuses osaleda vähenevad halveneva transpordiühenduse tõttu.
Noorte passiivsus.

Eesmärgid ja prioriteedid

Arengukava eesmärk on Kõo valla kultuurielu edasine kujundamine, igale inimesele võimaluste tagamine osalemiseks kohalikus kultuurielus.

Pakkuda kohalikele elanikele soodsaid sportimis- ja vaba aja veetmise võimalusi.

Valla ühtse kultuuri- ja spordipoliitika loomine.

Toetada kohaliku rahvakultuuripärandi säilimist ja arendamist, tähtsustada koduloolist uurimistegevust.

Pakkuda noortele võimalusi vaba aja veetmiseks.

Suurendada inimeste aktiivsust spordiga tegelemisel ja huvi tervislike eluviiside vastu.

Arengusuunad ja tegevused

Jätkata Kõo traditsiooniliste kultuuri- ja spordiürituste korraldamist ning toetamist valla eelarvest (Kihelkonna päevad, Jüriöö jooks, Venevere järve pidu, Anni Pargi jaanituled jne.)

Omaalgatusliku ja ühingulise sporditegevuse toetamine.

Kõigile tasuta bussisõit valla jaanitulele ja kihelkonnapäevadele.

Toetame mittetulundusühinguid ja omaalgatuslikku külaliikumist. Abistame külade arengukavade ja projektide koostamisel.

Võhma linn

Linnaelu juhtimiseks tehakse aktiivset koostööd seltside, ühingute jt kodanikeühendustega ning võimalikult paljude erinevate huvigruppide esindajatega.

Viiratsi vald

MITTETULUNDUSÜHINGUD

Eesmärk aastaks 2013: Valla mittetulundusühingud on majanduslikult tugevad ja järjepidevad. Toimib omavaheline koostöö ja osutatakse avalike teenuseid.

● *Hetkeolukord*

Mittetulundusühingud on majanduslikult nõrgad ja sõltuvad tihti oma tegevuses valla toetusest ja projektipõhistest vahenditest, mis ei ole kindel sissetulek. Raskusi on järjepideva tegutsemisega ning projektide omafinantseeringute tasumisega. Samuti ei ole MTÜ'd leidnud rakendamist avalike teenuste osutamisel. Puudub koostöö.

● *Lahendused*

- ✓ Vallas MTÜ-de ümarlaua kokkukutsumine
- ✓ Tegevustoetus MTÜ-dele ja selle jagamine läbi ümarlaua mis oleks sõltuvuses projektide kaudu valda toodavatest rahadest (mida suurem raha seda suurem tegevustoetus ja võiks olla 5- 10% suurem projekti omafinantseeringust)

- ✓ Avalike teenuste üleandmine sotsiaal- ja kultuurivaldkonnas (tegelemine riskigruppidega, rahvamajade, külamajade majandamine, ühisürituste organiseerimine) MTÜ-dele
- ✓ Viiratsi Puuetega Inimeste ja Üksikvanemate Ühingu ruumiprobleemi lahendamine
- ✓ Koostöö ja võrgutiku töö edendamine
- ✓ Valla toetus usuliste organisatsioonide ettevõtmistele, mis aitavad kaasa laste, noorte ja täiskasvanute vaimsele ja füüsilisele arengule ning sotsiaalsele toimetulekule

KÜLALIIKUMINE

Eesmärk aastaks 2013: Valla külaliikumine on läbimõeldud ja aktiivne. Toimib küladevaheline koostöö ja ühisüritused. Külakeskused on heas korras ja kasutatavad paljude erinevate ürituste läbiviimiseks. Hoitakse külade loodus- ja ehituspärandit ning on parandatud külade välisilmet.

● Hetkeolukord

Viiratsi Valla külad on väga erinevad oma elanike arvu, vanuselise koosseisu, põliselanike osakaalu, majapidamiste paiknemise, looduslike olude, infrastruktuuri, ettevõtluse olemasolust ja paiknemisest Viljandi linna suhtes. Need tegurid mõjutavad otseselt külakogukonna aktiivsust ja koostöötahet. Paljud küladeelanikud töötavad Viljandi linnas ja mujal nii kodu- kui välismaal, see põhjustab külades, vaatamata suurele elanike arvule, vähest aktiivsust ja ühisüritustest osavõttu. Paljude külade rahvaarv on seoses aktiivse elamuehitusega kasvanud, eraomandi tekkimisega seoses on muutunud harjumuspärane elukeskkond ja inimestevahelised suhted.

Vallas töötab neli ümberkaudsete külade ja kogu vallaelanike teenindamiseks mõeldud küla- ja kultuurikeskust (Valma infopunkt, Tänavsilma Rahvamaja, Uusna Külamaja, Viiratsi Rahvamaja). Erinevatel põhjustel kasutavad ümberkaudsete külade elanikud igapäevaselt Uusna külamaja ja Valma infopunkti ja rahvamajasid vähe. Üheks põhjuseks on vastastikuse koostöö puudumine ümberkaudsete külavanematega. Ruudikülla on omaalgatuse korras ja valla, ning projektide toel rajatud külaplats, mida kasutatakse ühisürituste läbiviimiseks, rajamisjärgus on külaplats Tusti külas ja kavandamisel Verilaske külas. Külaelanike aktiivsus ja koostöö valmidus, või mitteaktiivsus mõjutab otseselt ka külavanema ameti täitmise tulemuslikkust.

● Lahendused

- ✓ Külavanematel leida enda kõrvale aktiivsed abilised või ressursi olemasolul toetada seltside, ühingute moodustamist koostöö parandamiseks ja vahendite hankimiseks
- ✓ Küla(de) arengukava koostamine
- ✓ VVKK tegevuse aktiveerimine külavanemate koolitamisel, innustamine aktiivsemale tegutsemisele
- ✓ Parem koostöö liikumisega Kodukant

- ✓ Külamajade ja kultuurikeskuste aktiivne koostöö külavanematega tegevuse planeerimisel ja vajaduste väljaselgitamisel
- ✓ Külades toetada omaalgatuse korras rajatavaid külaplatse- mänguväljakuid ja külaelanike kokkusaamiskohti (aluseks küla arengukava)
- ✓ Külaplatse- mänguväljaku ehitamine Ruudikülas, Tusti külas ja Verilaske külas
- ✓ Naaberkülade aktiivsem koostöö

Tarvastu vald

Kohaliku koostöö arendamine ja piirkonna maine kujundamine.

Valdkond : Külaliikumine

Eesmärgid:

1. Tarvastu vallas on kinnitatud külavanema statuut ja enamikes külades on valitud külavanemad.
2. Valla külaliikumist koordineerib regulaarselt kooskäiv kodanikeühenduste ümarlaud.
3. Kõikidel kodanikeühendustel on olemas arengukavad.
4. Vallas toimib MTÜ-de tegevustoetus.
5. Noored on kaasatud ühenduste tegevusse.
6. Ühendused on aktiivselt kaasatud valla arendustegevustesse.

Tegevused/lahendused:

1. Külavanema statuudi väljatöötamine.
2. Passiivsete külade ärgitamine organiseeruma ja külavanemaid valima.
3. Kodanikeühenduste ümarlaua kokkukutsumine.
4. Külaseltside nõustamine ja toetamine arengukavade koostamisel.
5. Ühenduste püsirahastamise põhimõtete väljatöötamine.
6. Külaliidrite ja kohalike eestvedajate koolitamine.
7. Külavanemate regulaarne kaasamine valla volikogu istungitele.
8. Valla noorsootöötaja ja ühenduste koostöös erinevate noortele suunatud projektide käivitamine.
9. Kogukonnateenuste vajaduse kaardistamine ja teenuse pakkumine.
10. Kärstna rahvamaja renoveerimine Kärstna Külaliikumise ja valla koostöös.
11. Aasta Küla valimine ja külaliigutajate tunnustamine.
12. Õppepäevade- ja reise korraldamine.

Rannu vald

• Mittetulundusühingute ja rahva ühistegevuse toetamine

Rannu valla inimeste mittetulunduslik ühistegevus toimub läbi mittetulundusühingute, seltsingute ja külaliikumise. Rannu vallas on registreeritud 19 MTÜ-d. Nende hulgas on

jahiseltsid ja maaparandusühistud, mille moodustamine on kohustuslik, et tegutseda sellel alal. Rahvaalgatuslikeks ühinguteks on MTÜ-d Kolumats, Rannu Kultuuri-ja Haridusselts, Rannu Maanaiste selts „Laine“ ja Rannu Muinsuskaitse Klubi. Nende ühingute olulisus seisneb omaalgatuslikus kultuuri arendamises ja külaliikumisele kaasalöömises. Rannu vald on valmis ka edaspidi toetama altpoolt tulevat initsiatiivi ürituste korraldamisel. EL LEADER-programmi toetuste paremaks ärakasutamiseks on loodud MTÜ Võrtsjärve Ühendus, kuhu kuuluvad piirkonna 8 omavalitsust.

- **Ühistegevuse arendamine**

2006.a. kevadel vallale ostetud endisest Barbara pubist on kujundatud hästitoimiv külakeskus, kus asub valla muuseum, turismiinfopunkt ja pensionäride päevakeskus. Ülakorrusel asuvaid ruume üüritakse välja üritusteks ning majutuseks. Barbaras rendib ruume OÜ Rannu Hambaravi ja FIE Marge Treial'i juuksurialong. Hoonesse on ehitatud uus küttesüsteem. Ruume on võimalik edaspidigi kohandada huvitegevuse laiendamise eesmärgil. Aastal 2009 toimuvad Rannus Võrtsjärve suvemängud, mistõttu on vajalik spordiplatside renoveerimine.

Rõngu vald

Eesmärkide rakendamiseks nähakse ette:

- Elukeskkonna atraktiivsuse parandamine ühistegevuse aktiveerimisega
  - tagatakse suuremates külakeskustes vajalike kultuuriasutuste olemasolu, arendades need välja polüfunktsionaalseteks keskusteks läbi kohaliku aktiivsuse suurendamise ja mittetulundussektori arendamise
  - külaliikumise toetamine ja projektipõhiste tegevuste soosimine/toetamine
  - küla-, kultuuri- ja spordiseltside arengu toetamine
  - külade arengukavade koostamine
- Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia laialdasemat kasutuselevõttu toetava infrastruktuuri loomine;
  - interneti püsiühenduse kättesaadavuse tagamine
- Teavitamis- ja nõustamissüsteemi väljaarendamine ning mudeli väljatöötamine;
  - täiustatakse valla interneti kodulehekülge ning tõhustatakse info aktualiseerimist, produtseeritakse valla võimalusi tutvustavaid infomaterjale
- Omaalgatuse tugevdamine, sotsiaalsete suhete ning koostöötahte arendamine;
  - elanikkonna teadlikkuse tõstmine ja suhtlusoskuse arendamine
  - kogukonnasuhete tugevdamine külades
  - küla „sädeinimeste“ initsiatiivi toetamine
- Osalusdemokraatia laiendamine vallaelu käsitlevate küsimuste otsustamisel;
  - võimalikult laia huvigruppide ringi kaasamine valla oluliste otsuste kujundamisel

külvavanemate kui külaühiskonna esindajate institutsiooni rakendamine omavalitsuse valitsemisstruktuuri osana.

2. STRATEEGILISED VALIKUD

2.1 ARENGUVISIOONID

Võhma linn

Visioon Võhma linnast aastaks 2017:

Aastal 2017 on Võhma investeerijaile atraktiivne hästiarenenud infrastruktuuriga ettevõtlust soosiv ja kaasaegset õpikeskkonda võimaldav Kesk-Eesti väikelinn.

Viiratsi vald

Visioon aastaks 2025

Viiratsi vallas on terve, arenemisvõimeline, elurõõmus ja teotahteline elanikkond, kes võtab aktiivselt osa valla ees seisvate probleemide lahendamisest. Hoitakse kultuuritraditsioone ja tuntakse rõõmu ühistest tegemistest.

On nii kõrgtasemel eri valdkondade spetsialiste kui ka nõutaval tasemel usaldusväärseid oskustöölisi, kellest enamus leiab rakendust oma valla ettevõtetes. Palju on elujõulisi väikseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid, kelle omavaheline, aga ka avaliku sektoriga tehtav koostöö on tihe ja tulemuslik.

Rahvastiku kasv ja noorenev struktuur baseerub uuseramuehitusel ja sisserändel, mida soodustab meeldiv, looduskaunis ja turvaline elukeskkond Viljandi läheduses.

Viiratsi vallas on arenenud infrastruktuurid, peetakse lugu heakorrast ning puhtast ja kaunist loodusest. Ääremaad ei eksisteeri, sest kõigis valla piirkondades on korras teed, hea transpordiühendus ja vajalikud teenused on lähiümbruses kättesaadavad. Üha kiireneva teabevahetuse vajadusest lähtuvalt on kogu valla territooriumi sidesüsteemid kaasajastatud. Viiratsi vald on parim kodukoht kõigile terveks eluajaks!

Tarvastu vald

Valla arenguvision 2010

Tarvastu on turvalise elukeskkonna, aktiivse ettevõtluse ning kaasaegse infrastruktuuriga Lõuna-Eesti vald.

Rõngu vald

Arenguvisioon 2020

Eesmärkide püstitamiseks ja tegevuse edukaks planeerimiseks on vaja luua võimalikult selge ja mõtestatud pilt valla tulevikust. Rõngu valla tulevikupilti nähakse järgmisena:

Aktiivset eluhoiakut väärtustav heatasemelise infrastruktuuriga turvaline omavalitsus, kus hinnatakse traditsioone ja arendatakse tasakaalustatud ja loodusthoidvat majandust.

Võrtsjärve piirkonna turismistrateegia 2015:

Võrtsjärve piirkonna visioon:

Võrtsjärv ja tema ümbrus on puhas, kalarikas, arenenud infrastruktuuri ja väikeettevõtluseks mitmesuguseid võimalusi pakkuv piirkond. Võrtsjärv on parim koht elamiseks ja töötamiseks.

2.2. STRATEEGILISED EESMÄRGID

Viiratsi vald

- ✓ Aktiivne rahvastik, elavnenu külaliikumine ja julgem kaasaraäkimine vallaelu puudutavate probleemide lahendamisel
- ✓ Turvaline ning mitmekülgseid enesearendamisvõimalusi pakkuv esteetiliselt kaunis elukeskkond heatasemelise infrastruktuuriga
- ✓ Positiivsest iibest ja sisserändest tulenev alalise elanikkonna kasv
- ✓ Kvalifitseeritud tööjõuga laialdasi võimalusi pakkuv soodne ettevõtlus-keskkond.
- ✓ Viiratsi vald positiivselt tuntuks üle vabariigi!

Rõngu vald

- Valla traditsioone säilitav ja piirkonna arengupotentsiaali tugevdav aktiivne kogukond
- Keskkonnasäästlik, turvaline ja atraktiivne elamis-, puhke- ja turismipiirkond
- Konkurentsivõimeline, kohaliku inimressurssi motiveeriv ja elukestvat õpet tagav haridusvõrk
- Soodne investeerimiskliima ja arenev mitmekülgne ettevõtlus

Rannu vald

Rajatud inimsõbralik elukeskkond läbi järgmiste püstitatud eesmärkide:

- 1) Keskkond – säästev keskkonnakasutus, heakorra kõrge tase, vähendatud reostus, jäätmed;
- 2) Haridus – Rannu Keskkooli ja Rannu Lasteaia igakülselt arendatud, võimalused loodud noorte perede elamaasumiseks valda, korraldatud noorte vaba aja veetmine;
- 3) Turvaline elukeskkond – välisvalgustus avalikes kohtades, korras teed ja parkimisplatsid, avalike hoonete turvalisus;
- 4) Kultuur – igakülselt toetatud kultuur, tagatud isetegemise võimalus tagamine ja heatasemeline sissetoodud kultuur;
- 5) Turism – propageeritud vallakõrge maine loodud turismivõimaluste läbi.
- 6) Teenused – kõik teenused kohapealt ja kvaliteetselt.

Saarepeedi vald

Arvestades Eesti riigi ja Viljandi maakonna üldiseid arengusuundi, tagada valla eri piirkondade tasakaalustatud sotsiaal-majanduslik areng, elukvaliteedi parandamine, loodusvarade säästlik kasutamine ja keskkonna üldine kaitse.

Valla atraktiivsuse suurendamine ja võimaluste loomine ettevõtlike inimeste maale elamaasumiseks.

Toetada ettevõtluse arengut, infrastruktuuri elementide ja sotsiaalsfääri objektide ehitamist ja rekonstrueerimist ning turismi jms. valla atraktiivsust ning külaelanike ühistegevust edendavaid ettevõtmisi, seltsingute, seltside, mittetulundusühenduste ja noorte algatusvõimet. Kaasfinantseerida eelpoolnimetatuga seotud projekte.

Võrtsjärve piirkonna turismistrateegia 2015:

Võrtsjärve piirkonna üldised eesmärgid:

Kohalike arengueelduste tugevdamine, soodsa majanduskeskkonna loomine ja ettevõtluse arendamine.

Rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmine.

Uute töökohtade loomine.

Piirkonna maine kujundamine; Võrtsjärve kui "kaubamärgi" teadvustamine ja tuntuks tegemine Eestis ja mujal maailmas.

3. OMAVALITSUSTE ÜHINE SWOT ANALÜÜS

TUGEVUSED:

Enamus põllumaid haritud

Palju töajõulisi inimesi

Linnas töölkäimise võimalus

Kohapealne teenuste olemasolu: haigla- eakate päevakodu, sotsiaalkorterid, haridus- ja kultuuriasutused, päästeteenistuse olemasolu
Kaunis looduskeskkond
Vabaõhuürituse korraldamise koht
Väljakujunenud traditsiooniüritused
Valla territooriumil tegutsevad mitmed ettevõtjad
Töökohtades kvalifitseerunud kaader
Külaelu hoogustumine, toimivad külavanemad
Kohalikul algatusel põhinevate projektide koostamine, ressursside leidmine
Valla, naaberomavalitsuste ja riigi ühishuvides lähtuva koostöö arendamine
Õpilastranspordi olemasolu
Olemas kehtiv teehoiukava
Jäätmete äravedu hea
Rõngu maine puuvilja- ja marjakasvatustespiirkond
Vallakeskus oluliste teede keskpunktis
Olemas küla tugipunktid
Toimivad avalikud internetipunktid
Arvestatav kultuuripärand
Vallalehe ilmumine
Tasuta lõuna ja töövihikutoetus
Sünni- ja matusetootus
Väljakujunenud maaomanike ring
Maine kujundamine traditsiooniürituste kaudu laiemale avalikkusele
Transiitmagistraaliparema kasutamine ettevõtluse arengus
Potentsiaalsete investorite kaasamine elukeskkonna kvaliteedi parendamiseks
Võrtsjärve puhkemajandusliku potentsiaali kasutamine
Keskkooli konkurents suurendamine süvaõppe ja eelkuteõppe võimaluste abil
Valla regionaalse arengupotentsiaali tugevdamine läbi koostöö
Suhteliselt palju soojatrasse on renoveeritud, ka soojussõlmed
Heas korras heitveepuhasti ja puurkaevud
Pikaajalised rahvusvahelised suhted Soome ja Rootsi koolidega. Toimiv õpilasvahetus ja koostööprojekt
Töökasvatuse koolis (suvine aiatöö)
Alaealiste komisjoni olemasolu kohapeal

NÕRKUSED:

Jätkuv väljaränne ja negatiivne iive
Endaga mittetoimetulevad inimesed
Päästeteenistuse kohalejõudmine võtab aega
Elanikkonna vananemine
Bussiliiklus dikteerib laste päevakava
Töökohtade ja kvalifitseeritud tööjõu puudus
Kulukas haridusasutuse võrk (väikesed koolid mõisamajades)
Valla teed
Supluskohad korrast ära
Puudub noortekeskus

Ettevõtteid vähe, inimesed passiivsed, ka kolmas sektor
Valla infrastruktuurid amortiseerunud
Interneti kättesaadavus problemaatiline. Avalikud internetipunktid asulates puuduvad
Sotsiaalmaja korterid puuduvad
Omanikud ei hoolda kinnistuid, kinnisvara
Kobrase tekitatud probleemid
Politsei juhtimiskeskus kaugel ja sealsed töötajad ei tunne sealseid valla iseärasusi
Raske 110 kätte saada
Alkoholismi ja tuberkuloosi levik ja sellest tulenevad tervisehäired
Ravimite pidev hinnatõus
Perearstikeskuse mitte patsiendikeskne poliitika
Elanike passiivsus ja vähene huvikohalike kultuuri ja spordisündmuste vastu
Erivajadustega õpilaste arvu jätkuv suurenemine
Illekaalse majandustegevuse suur osatähtsus
Vähe vaatamisväärsusi
Korteriühistute puudumine
Osades linnaosades puudub ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteem
Ebaselge olukord tööde osas, mis leiavad rahastamist läbi Põhja-Viljandimaa veemajandusprojekti
Vee- ja kanalisatsiooni kehv olukord
Vana puurkaevu vee suur fluorisisaldus
Ebaökonomsete tänavavalgustuste lampide suur osakaal
Tänavad on kitsad, katted halvas seisukorras. Vähe on kõnniteid, mis tagaks jalakäiate liikumisel suurema ohutuse
Paljudel elanikel puudub leping jäätmevedajatega
Otsustajate ring staatiline
Teenindussektori nõrk arengutase

VÕIMALUSED:

Lisaressursside hankimine projektide kaudu
Omavalitsustevahelise koostöö süvenemine, ühisprojektide läbiviimine
Rahvastiku sisseränne
Via Hanseatica arengukoridor, turistide ja transiidi teenindus
Olemasoleva arvutiklassi kasutamine õppeprotsessi kaasajastamiseks
Head sportimisvõimalused ka täiskasvanutel kooli võimla baasil
Omavalitsussõbralikum eelarve
Ettevõtjate nõustamine: abi oma niši leidmisel tootmises
Koostöö korraldamine naabervaldadega täiendkoolituse korraldamisel noorteorganisatsioonide loomisel
Välisinvesteeringute juurdetulek, laienemine
Tartu arengupotentsiaali ära kasutamine
Riigipoolne teedevõrgu parandus
Elva ja Otepää naabrus
Koolitused ja ümberõppe võimalused
Keskkonnakaitse meetme karmistamine
Riigi sotsiaalpoliitika

Eesti Külade ja Väikelinnade Liikumine
Avatus ja vallaaktiivsus soodustavad investorite leidmist
Kool kui piirkonna kultuurikeskus
E-kooli rakendamine
Koostöö vanematega, peredega
Eneseteostusvõimaluste, maaturism, kodu-uurimise ja ühistegevuse areng
Noortetöö arendamine külates
Riikliku tervishoiualane abi maapiirkondadesse(praktika puudub)
Sotsiaalse suunitlusega MTÜ-de areng
Toimiv avahoolduse süsteem
Uute teenuste väljaarendamine
Tugevam koostöö kõigi korrakaitseorganite vahel info kogumiseks ja kuritegevuse ennetamiseks
Korrakaitse alase töö finantseerimiseks toetustaotlused fondidele ning äriettevõtetele ja organisatsioonidele abi ürituste läbiviimiseks
Elanike keskkonnateadlikkuse suurendamine
Hea geograafiline asend
Vaatamisväärsused
Põllumajanduslikult viljakas maa
Endiste tootmishoonete olemasolu
Turismitalude parem majandamine

OHUD:

Sotsiaalsete probleemide edasine levik
Rahvastiku vananemisest tingitud tööjõuliste inimeste vähenemine kriitilise piirini
Algkoolide sulgemine
Regioonaalse haldusreformi käigus jääda suurvalla ääremaaks
KOV volikogu sunderakonnastamine
Maakonna tervishoiu arengukava kohaselt Rõngu haigla reorganiseerimine hooldekoduks
Transiitkuritegevus
Riigi põllumajanduspoliitika
Ääremaade külade tühjenemine linna
Ettevõtete lahkumine linna
Toimetulekuraskustega inimeste kolimine linnast linnalähipiirkonda
Bussiliikluse edasine halvenemine
Võimalikud probleemid maaomanikega infrastruktuuride rajamisel
Tulubaasi jätkuv vähenemine
Käitumisraskustega laste arvu suurenemine
Probleemsed pered, erivajadusega lapsed
Liitklassi tekkimine laste arvu vähenedes
Vähesed rahalised vahendid rahvamaja ja teiste hoonete remondiks ja käigushoidmiseks
Rahvakultuuri hääbumine kuna noortel on vähene tahe sellega tegeleda
Valla äärealade elanike võimalused ühistegevuses osaleda vähenevad halveneva transpordi ühenduse tõttu
Eriarsti raske kättesaadavus
Perearstipunkti likvideerimise oht
Väljarände jätkumine, süvenev provintsistumine

Madal keskkonnateadlikkus

Bensiinijaamad võimaliku punktreostusallikana

Omavalitsuse töökoormuse suurenemine

Infrastruktuur vananeb ning ei suudeta korras hoida (asulate veevõrk, kanalisatsioon, tänavavalgustid, teed, jms.)

4. JÄRELDUSED JA HINNANG

MTÜ Võrtsjärve Ühenduse tegevuspiirkonna omavalitsustel on olemas kehtivad arengukavad ning need vaadatakse üle vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele igal aastal enne oktoobrikuud.

Arengukavad on erineva ülesehituse ja struktuuriga ning koostatud üldreeglina erineva metoodika alusel. Vaatamata sellele on neil kõigil üks eesmärk – tagada piirkonna tasakaalustatud ning jätkusuutlik areng.

Tegevusgrupi erinevad piirkonnad on erineva asukohaga, erinevate looduslike ressurssidega ja eeldustega, kuid järjepidev arenguprotsessi juhtimine läbi erinevate, kuid koosmõjus arengudokumentide on taganud erinevate omavalitsuste ja ka tegevuspiirkonna arengu.

Leader- printsiibid loovad piirkonna arenguks uue lähenemise. Läbi partnerluse avaliku, ettevõtluse ja kolmanda sektori vahel, altpoolt tuleva initsiatiivi rakendamise, koostöövõrgustike, kaasamise, uudse lähenemise, tekib möödapääsmatult uusi ideid, lähenemisi, lahendusi, saavad selgemaks elanike erinevate huvigruppide vajadused ja ootused.

Tulenevalt eelnevast võib väita:

- MTÜ Võrtsjärve Ühendus tegevuspiirkonna arengudokumentid on rakendatavad tegevusgrupi arengustrateegia koostamisel ning on sellele objektiivseks baasiks.
- Tegevusgrupi arengustrateegia koostamisel arendatakse kehtivates arengudokumentides kajastatud eesmärke ja tegevusi edasi – tekib tegevusgrupi piirkonna arengudokument, millelega luuakse alus piirkonna uue identiteedi tekkeks.

LISA 1. MTÜ Võrtsjärve Ühendus territooriumil kehtivate arengudokumentide loetelu

MTÜ Võrtsjärve Ühenduse territooriumil kehtivate arengudokumentide loetelu seisuga 30. juuni 2008.

RÕNGU VALD:

www.rongu.ee

- Rõngu valla üldplaneering 2008 ,
<http://www.rongu.ee/files/R%F5ngu%20valla%20%FCldplaneering/Rongu%20valla%20yldplaneering%20seletuskiri%202008.pdf>
- Rõngu valla arengukava 2007-2020 <http://www.rongu.ee/index.php?picfile=95>
- Rõngu valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendmise kava 2006-2017
<http://www.rongu.ee/index.php?picfile=122>
- Rõngu valla jäätmekava (Tartu 2004)
<http://www.rongu.ee/index.php?picfile=81>
- Rõngu Keskkooli arengukava 2004-2007
<http://www.rongu.ee/index.php?picfile=78>
- Rõngu lasteaed arengukava 2006-2009
<http://www.rongu.ee/index.php?picfile=102>
- Valguta Lasteaed-Algkooli arengukava 2007-2009
<http://www.rongu.ee/index.php?picfile=135>
- Käo küla arengukava 2007-2013 <http://www.rongu.ee/index.php?picfile=127>
- Kõduküla küla arengukava 2007-2013
<http://www.rongu.ee/index.php?picfile=136>

RANNU VALD:

www.rannu.ee

- Rannu valla arengukava 2008-2013
<http://www.rannu.ee/docs/Rannu%20valla%20arengukava%202008-2013%20.pdf>
- Rannu valla üldplaneering <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=596716>
- Rannu valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava I osa
<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=205903>
- Rannu valla jäätmekava 2008-2012
<http://www.rannu.ee/dokumendid/Kavad%20ja%20aruanded/Rannu%20valla%20j%E4%E4tmekava%202008-2012.pdf>

- Rannu Keskkooli arengukava 2006-2009
<http://www.rannu.tartu.ee/index.php?menyy=3&sub=23>

VIIRATSI VALD:

www.viiratsi.ee

- Viiratsi valla arengukava 2008- 2013
http://www.viiratsi.ee/failid/Viiratsi_valla_arengukava_2008_2013.doc
- Viiratsi valla üldplaneering
<http://www.viiratsi.ee/?id=3096>
- Viiratsi valla jäätmekava 21.11.2006.a.
http://www.viiratsi.ee/failid/Viiratsi_Jaاتمekava_2006_2009.rtf
- Viiratsi valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava aastateks 2008-2020
http://viiratsi.ee/volikogu/yhisveevark/Viiratsi_valla_YVK_arengukava.doc
- Valma küla arengukava 2008-2013
http://www.viiratsi.ee/failid/Valma_arengukava.doc
- Ruudiküla arengukava 2007-2013
<http://www.viiratsi.ee/?id=4198>

TARVASTU VALD:

www.tarvastu.ee

- Tarvastu valla üldplaneering <http://www.tarvastu.ee/?go=Uldplaneering>
- Tarvastu valla arengukava 2007-2015
<http://www.tarvastu.ee/?go=Arengukava>
- Tarvastu valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kava
<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12941590>
- Soe küla arengukava kokkuvõte
- Kärstna piirkonna arengukava 2003-2008

KÕO VALD

<http://www.koovv.ee/>

- Kõo valla arengukava 2008-2015
http://www.koovv.ee/?K%F5o_valla_arengukava
- Kõo valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kava 2006-2017
http://www.koovv.ee/?Omaavalitsus:Volikogu_%F5igusaktid:K%F5o_valla_%FChisveev%E4rgi_ja_-kanalisatsiooniarendamise_kava_2006-2017
- Kõo valla jäätmekava http://www.koovv.ee/?K%F5o_valla_j%E4%E4tmekava

SAAREPEEDI VALD

www.saarepeedi.ee

- Saarepeedi valla arengukava 2008-2013
<http://vov.matti.ee/saarepeedivv/?id=385>
- Saarepeedi valla üldplaneering <http://vov.matti.ee/saarepeedivv/?id=417>
- Saarepeedi valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava
<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=1048279>
- Saarepeedi kooli arengukava 2008-2013
http://vov.matti.ee/saarepeedivv/failid/kooli_arengukava_08.doc

KOLGA-JAANI VALD

<http://vov.matti.ee/kolgajaanivv/>

- Kolga-Jaani arengukava 2006-2013
https://vov.matti.ee/kolgajaanivv/failid/vv_maarus_23.11.07_nr_47.doc
- Kolga-Jaani valla üldplaneering
http://vov.matti.ee/kolgajaanivv/failid/vv_maarus_05_nr_9.4482.doc
- Kolga-Jaani valla jäätmekava 2006-2010
https://vov.matti.ee/kolgajaanivv/failid/Jaatmekava_2006_2010.4922.doc
- Kolga-Jaani ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava 2004-2016
http://vov.matti.ee/kolgajaanivv/failid/UVK_lisa.2459.doc
- Leie lasteaed “Sipelgapesa” arengukava 2007-2010
http://vov.matti.ee/kolgajaanivv/failid/vv_maarus_05_nr_38_Leie_LA_arengukava.5889.doc

VÕHMA LINN

www.vohma.ee

- Võhma linna üldplaneering
<http://vov.matti.ee/vohmalv/?id=508>
- Võhma linna arengukava 2006-2017
http://vov.matti.ee/vohmalv/failid/arengukava_17.doc
- Võhma linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava 2007-2018
<http://www.vohma.ee/failid/vyvvak.pdf>
- Võhma Gümnaasiumi arengukava 2006-2008
http://www.kool.vohma.ee/dokumendid/arengukava_06_08.doc
- Võhma lasteaed “Mänguveski” arengukava 2006-2009
<http://www.vohma.ee/lasteaed/files/arengukava/arengukava%202006-2009.doc>

VÕRTSJÄRVE SIHTASUTUS

www.vortsjarv.ee

- Võrtsjärve piirkonna turismistrateegia 2015
http://www.vortsjarv.ee/upl/doc/v_rtsj_rve_turismi_arengukava_29.9.2005.doc
- Võrtsjärve piirkonna arengukava 2006-2010
http://www.vortsjarv.ee/upl/doc/v_rtsj_rve_piirkonna_arengukava_2006-2010.doc
- Võrtsjärve piirkonna üldplaneering
http://www.vortsjarv.ee/upl/doc/vortsjarve_piirkonna_yldplaneering.pdf
- Võrtsjärve hoiuala kaitsekorralduskava
http://www.vortsjarv.ee/upl/doc/v_rtsj_rve_kkk_7.12.2006.doc
- Võrtsjärve alamvesikonna veemajanduskava
<http://www.vortsjarv.ee/upl/doc/vortsjarvevmk.pdf>

VILJANDI MAAKOND

www.viljandimaa.ee

- Viljandi maakonnaplaneering <http://mv.viljandimaa.ee/?op=body&id=415>
- Maakonnaplaneeringu teemaplaneering
<http://mv.viljandimaa.ee/?op=body&id=172>
- Omavalitsuste IT uuring
<http://mv.viljandimaa.ee/?op=body&id=346>

TARTU MAAKOND

www.tartumaa.ee

- Tartu maakonna arengustrateegia 2014. aastani
<http://www.tartumaa.ee/?op=body&id=79>
- Tartumaa maakonnaplaneering
<http://www.tartumaa.ee/?op=body&id=144>